

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปี
ที่ 1

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A MILITARY TRAINING CURRICULUM TO
ENHANCE PATRIOTISM OF FIRST-YEAR RESERVE OFFICER TRAINING CORPS
STUDENTS

ชลิตาสรณ์ ชญาภาภูริดา

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2561

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา
วิชาทหารชั้นปีที่ 1

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A MILITARY TRAINING CURRICULUM
TO ENHANCE PATRIOTISM OF FIRST-YEAR RESERVE OFFICER TRAINING
CORPS STUDENTS

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for DOCTOR OF PHILOSOPHY (Research and Development on Human Potentials)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปี
ที่ 1
ของ
ชลิตาสรณ์ ชญาภาภูริดา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ มีชาญ) (รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวิฑิต เขียวระนะ)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา) (รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ มีชาญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา)

ชื่อเรื่อง	การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่เสริมสร้างความรักชาติของ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1
ผู้วิจัย	ชลิตาสรณ์ ชญาภาภุริดา
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ มีชาญ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาผล การใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษา วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 ในการศึกษา องค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,232 คน ส่วนการศึกษาผลการใช้ หลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 คน ซึ่ง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มรักชาติสูง จำนวน 78 คน และกลุ่มรักชาติปานกลาง จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย ได้แก่ แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติใช้การ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ส่วนการศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารใช้การ วิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำ (Repeated measure MANOVA) ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ผล การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ความรักชาติ มี 4 องค์ประกอบ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ป ร ะ จั ก ษ์ (Chi-square = 46.957, $p = .085$, $df = 35$, Chi-square/ $df = 1.342$, GFI = .992, AGFI = .961) นอกจากนั้นแบบวัดความรักชาติมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และมีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability) เท่ากับ .763-.866 2) หลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่เสริมสร้างความรักชาติที่พัฒนาขึ้น เป็นส่วน หนึ่งของหลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งมีทั้งหมด 20 ครั้ง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครึ่งละ 4 ชั่วโมง โดยหลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่มุ่งเน้นเสริมสร้างความรักชาติเป็นการฝึกในชั่วโมงสุดท้ายของการฝึกในสัปดาห์ที่ 13-20 มีทั้งหมด 8 ครั้ง ครึ่งละ 1 ชั่วโมง ใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การยกตัวอย่าง ประกอบกับการทำ กิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ การซักค้าน และการแสดง บทบาทสมมติ มีผลประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร (ฉบับร่าง) อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.643) และ 3) คะแนนเฉลี่ยความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารกลุ่มรักชาติสูงและกลุ่มรักชาติปานกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และการใช้หลักสูตรส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยความรักชาติก่อนฝึก หลังฝึก และระยะติดตาม แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า เฉพาะความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความรักชาติ, นักศึกษาวิชาทหาร, หลักสูตรการฝึกวิชาชีพอาหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

Title	RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A MILITARY TRAINING CURRICULUM TO ENHANCE PATRIOTISM OF FIRST-YEAR RESERVE OFFICER TRAINING CORPS STUDENTS
Author	CHALITASORN CHAYAPAPURIDA
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Assistant Professor Surachai Meechan , Ph.D.

The purpose of this research were as follows: (1) to study the confirmatory factor analysis of patriotism of first-year reserve officer training corps students (ROTCS); (2) to develop a military training curriculum to enhance patriotism of first-year ROTCS; and (3) to study the results of using a military training curriculum to enhance patriotism of first-year ROTCS. The research samples were first-year ROTCS enrolled in reserve officer training corps student training center in the Veterinary and Remount Department in the 2018 academic year. The participants were included one thousand two hundred and thirty-two ROTCS using confirmatory factor analysis; and one hundred and twenty-three ROTCS, who were separated into two subgroups were 1) seventy-eight ROTCS for the high patriotism group; and 2) forty-five ROTCS for the medium patriotism group to study the result of using the abovementioned curriculum. The research instruments included a patriotism of first-year ROTCS test, and a military training curriculum to enhance patriotism of first-year ROTCS and computer programs used to analyze the confirmatory factor analysis, and repeated measurement MANOVA. The results indicated the following: (1) the patriotism of first-year ROTCS found that there were four factors, i.e., blind patriotism, constructive patriotism, symbolic patriotism and civic patriotism, that were congruent with the empirical data. (Chi-square = 46.957, $p = .085$, $df = 35$, Chi-square/ $df = 1.342$, GFI = .992, AGFI = .961) Moreover, the results also revealed that the patriotism of first-year ROTCS test were construct validity, convergent validity, discriminant validity and construct reliability value were .763 to .866.; (2) the findings revealed that a military training curriculum to enhance patriotism of first-year ROTCS (draft) was appropriated at medium level (mean = 3.643); (3) the results of using a military training curriculum to enhance patriotism of first-year ROTCS found that groups with high levels of patriotism and groups with medium levels of patriotism's average score were statistically significantly different at .05 level for all of the components and when time differences was considered, it was found that the patriotism of ROTCS was statistically different at a significantly level of .05 for constructive patriotism and civic patriotism.

Keyword : Patriotism, military training curriculum to enhance patriotism of first-year ROTCS, Reserve Officer Training Corps Student

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรชัย มีชาญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิกา ตั้งประภา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความเป็นแบบอย่างของครูที่ดีของท่านเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวิชิต เขียวชนะ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคนอกมหาวิทยาลัย และรองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของปริญญานิพนธ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า การศึกษาในระดับปริญญาเอกของผู้วิจัยนั้นมีคุณค่ามากและผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้มาไปสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและประเทศชาติต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พลตรี กิตติพันธ์ ชูพิพัฒน์ เจ้ากรมการสัตว์ทหารบก ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษาทุกคน ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือเสมอมา

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อใช้ แซ่เตียว ผู้เป็นแรงบันดาลใจให้ศึกษาต่อ คุณแม่ปราณี แซ่ไคว่ และครอบครัว ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

ชลิตาสรณ์ ชญาภาภูริดา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามเชิงปฏิบัติการ	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมติฐานการวิจัย.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ตอนที่ 1 ความหมายและองค์ประกอบของความรักชาติ	13
ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาความรักชาติ	30
ตอนที่ 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาของวัยรุ่น.....	38
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร	48

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ.....	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	56
ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ	64
ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ของนักศึกษา วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม	67
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	72
ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	82
ระยะที่ 3 ผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม	90
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	105
สรุปผลการวิจัย.....	106
อภิปรายผลการวิจัย	108
ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก.....	122
ประวัติผู้เขียน.....	155

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สรุปองค์ประกอบความรักชาติ.....	22
ตาราง 2 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติ	23
ตาราง 3 จำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มของสถานศึกษา	57
ตาราง 4 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดความรักชาติ จำแนกตามองค์ประกอบ	61
ตาราง 5 ข้อคำถามของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	74
ตาราง 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	78
ตาราง 7 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดในองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	80
ตาราง 8 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวชี้วัด และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	82
ตาราง 9 องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	82
ตาราง 10 รายละเอียดการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา วิชาทหารชั้นปีที่ 1	85
ตาราง 11 ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกวิชาทหารและแผนการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้าง ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1	87
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	91

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงหลงใหล ของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	92
ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	93
ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	94
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	95
ตาราง 17 การทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัด	96
ตาราง 18 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบ ในแต่ละช่วงเวลาใน การวัด	98
ตาราง 19 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายด้านหรือองค์ประกอบ ในแต่ละ ช่วงเวลาในการวัดเป็นรายคู่.....	100
ตาราง 20 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติระหว่างกลุ่มความรักชาติ เป็นรายด้าน หรือองค์ประกอบ	102

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	12
ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร	49
ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	58
ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	73
ภาพประกอบ 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษา วิชา ทหาร ชั้นปีที่ 1	79
ภาพประกอบ 6 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	91
ภาพประกอบ 7 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหลของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	92
ภาพประกอบ 8 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1	93
ภาพประกอบ 9 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1.....	94
ภาพประกอบ 10 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 .	95
ภาพประกอบ 11 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์	97
ภาพประกอบ 12 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติรายองค์ประกอบ ช่วงก่อนการฝึก หลังการฝึก และ ระยะติดตาม	102
ภาพประกอบ 13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักชาติรายองค์ประกอบ ระหว่างกลุ่มรักชาติ สูงและกลุ่มรักชาติปานกลาง	104

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

กองทัพบก มีภารกิจที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 ได้แก่ การเตรียมกำลังกองทัพบก และป้องกันราชอาณาจักร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องให้การศึกษาแก่กำลังพล เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมกำลังกองทัพบก ให้มีความพร้อมรบตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย กำลังพลสำรองนักศึกษาวิชาทหาร และอาสารักษาดินแดน ก็เป็นส่วนหนึ่งของกำลังกองทัพบก ดังนั้นการเตรียมความพร้อมรบของกำลังพลสำรองนักศึกษาวิชาทหาร และอาสารักษาดินแดนอยู่เสมอ จึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งเช่นกัน ในกรณีนี้เพื่อให้การศึกษาของกำลังพลสำรองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามระบบการฝึกกำลังพลสำรองที่ได้ระบุไว้ในแผนแม่บทการพัฒนาระบบกำลังสำรองฯ โดยกำลังพลสำรองสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับการบรรจุและปฏิบัติงานร่วมกับกำลังพลหรือหน่วยทหารประจำการ ตามแผนป้องกันประเทศ กองทัพบกจึงได้มอบนโยบายเฉพาะ นอกเหนือจากนโยบายทั่วไปให้หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของกำลังพลสำรอง หลักสูตรการศึกษาสำหรับกำลังพลสำรอง ซึ่งเป็นผลผลิตจากการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร หรือที่เรียกกันว่า รด. (รักษาดินแดน) มุ่งเน้นถึงการปลูกฝังอุดมการณ์และความจงรักภักดีในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยึดมั่นในระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมทหาร และมีการสอดแทรกการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย และความเสียสละของบรรพบุรุษไทยแก่นักศึกษาวิชาทหาร เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนชาติ (กรมยุทธการทหารบก, 2554, น. 1, 11-12)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมัครเรียนวิชาทหารหรือเรียน รด. พบว่า นักเรียนหญิงต้องการได้รับสิทธิการประดับยศ (จบชั้นปีที่ 3 จะได้รับชั้นยศนายทหารชั้นประทวน และจบชั้นปีที่ 5 จะได้ยศนายทหารชั้นสัญญาบัตร) และการได้รับสิทธิในการเพิ่มโอกาสสอบเข้าวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก (วัชรินทร์ มุทะสินธุ์, 2556, น. 222) ขณะที่นักเรียนชาย จังหวัดอุดรธานี สมัครใจเรียนวิชาทหารหรือเรียน รด. คือ การได้รับสิทธิไม่ต้องเกณฑ์ทหาร คิดเป็นร้อยละ 79.60 (กำลังพล วสุเทพ, 2542) และสุจิตนา สวัสดิ์ (2555, น. 74) ศึกษาความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร โรงเรียนรักษาดินแดน พบว่า เหตุผลในการสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหารมากที่สุด คือ เพื่อรับสิทธิไม่ต้องเกณฑ์ทหาร คิดเป็นร้อยละ 47.60 รองลงมา คือ ต้องการรู้หลักการฝึกวิชาทหาร คิดเป็นร้อยละ 8.90 ต้องการรู้สิทธิประโยชน์การทำงาน

ในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 31.10 รัก/ชอบการเป็นทหาร คิดเป็นร้อยละ 11.90 ส่วนเหตุผลในการสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหารน้อยที่สุด คือ ต้องการเป็นกำลังสำรองในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 0.50 ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว พบว่า ความมุ่งหมายของการเป็นนักศึกษาวิชาทหารระหว่างนักศึกษาวิชาทหารกับหลักสูตรการศึกษาสำหรับกำลังพลสำรองไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือนักเรียนส่วนใหญ่ที่สมัครเรียนวิชาทหารหรือเรียน รด. เพื่อรับสิทธิไม่ต้องเกณฑ์ทหาร ขณะที่ความมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังให้จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย และความเสียสละของบรรพบุรุษไทยในการสอน เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนชาติ ซึ่งในปัจจุบันกองทัพมีความมุ่งหมายหลักในการฝึกนักศึกษาวิชาทหารที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) ความมุ่งหมายทางด้านยุทธการ คือ เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารมีความพร้อมสำหรับการป้องกันประเทศ เช่น สามารถใช้อาวุธประจำกายทำการยิงปืนอย่างได้ผล สามารถทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้บังคับหมู่ได้ นอกจากนั้นยังมีลักษณะทางทหารและมีระเบียบวินัยด้วย 2) ความมุ่งหมายทางด้านยุทธศาสตร์ คือ เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารมีความรักชาติ เป็นพลเมืองดี มีจิตอาสา โดยส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาวิชาทหารสามารถสอบผ่านการทดสอบในการฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายทางด้านยุทธการ แต่สำหรับเป้าหมายทางด้านยุทธศาสตร์อาจไม่สัมฤทธิ์ผลมากนัก เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 มีผู้ที่ออกมาล่ารายชื่อเพื่อยื่นเสนอต่อรัฐบาลไทยให้ยกเลิกการเรียนวิชาทหารหรือการเรียน รด. ในแคมเปญ “ไม่เรียน รด. ก็ไม่ต้องเกณฑ์ทหาร” เนื่องจากเป้าหมายของคนส่วนใหญ่ที่เรียน รด. คือ เพื่อหนีการเกณฑ์ทหารการเรียน รด. เป็นเหมือนช่องทางการหลีกเลี่ยงของชายไทยที่ไม่ต้องการเกณฑ์ทหารเท่านั้น และเป็นการเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ การเรียกร้องเช่นนี้แสดงออกถึงความไม่รักชาติ ความเห็นแก่ตัว และการไม่เสียสละต่อประเทศชาติ (https://www.change.org/p/นายก-รัฐบาล-ไม่เรียนรด-ก็ไม่ต้องเกณฑ์ทหาร?use_react=false)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดี มีจิตสาธารณะ มีความสุข มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ในขณะที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อวิกฤต ทัศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต จึงมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และจิตสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนัก

นายกรัฐมนตรี, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะความรักชาติ ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของกองทัพบก ที่มีความมุ่งหมายให้นักศึกษา วิชาทหารเกิดความรักและหวงแหนชาติ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติ ในบริบทไทย และไม่มีหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรักชาติสำหรับ นักศึกษาวิชาทหาร ที่จะสามารถยึดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นระบบต่อไปได้ ซึ่งในต่างประเทศ มีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบความรักชาติมาอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบ ความรักชาติของ Rothi และคณะ (Rothi, D. M. et al., 2005) มีทฤษฎีความแตกต่าง ทางประเพณี-วัฒนธรรม เป็นทฤษฎีเบื้องต้น และมีความสอดคล้องกับความหมายของ ความรักชาติและลักษณะของผู้ที่มีความรักชาติที่องค์กรและนักวิชาการไทยให้ไว้ จึงเชื่อได้ว่า ทฤษฎีองค์ประกอบความรักชาติของ Rothi และคณะ มีความเหมาะสมที่จะนำมาศึกษาและ พัฒนาต่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาวิชาทหาร และนำโครงสร้างองค์ประกอบ ความรักชาติที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ให้เป็นระบบ ซึ่งข้อดีของหลักสูตร คือ สามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหา ได้อย่างชัดเจนและสามารถปรับโครงสร้างเวลาเรียนได้ตามความเหมาะสมของบริบทต่างๆ ทำให้ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมาย สามารถวัดและประเมินผลได้ตรงตาม วัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีแนวทางในการจัดการสอนในทิศทางเดียวกัน มีการวางแผน การสอนและการทำกิจกรรมไว้ล่วงหน้า ทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่และสามารถทำงาน เชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานคุณภาพการจัดการฝึกที่เท่าเทียมกัน (บุญเลี้ยง มุมทอง, 2554, น. 9) ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งวิจัยและพัฒนาความรักชาติของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ด้วยหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ซึ่งหลักสูตร ใช้แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom และ Masia เป็นหลักในการฝึก โดยนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วย (ทศนา แหมมณี, 2556, น. 26 อ้างอิงจาก Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B., 1956) และการฝึกในหลักสูตรจะใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย

การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต ประกอบกับการทำกิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ การซักค้าน และการแสดงบทบาทสมมติ

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในโมเดลความรักชาติมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
2. หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ผ่านการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติมีความรักชาติเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่สามารถยึดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นระบบต่อไป
2. ครูที่สอนในโรงเรียน/ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร สามารถนำผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความรักชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน/นักศึกษาวิชาทหารด้วยเช่นกัน
3. ครูที่สอนในโรงเรียน/ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร สามารถนำแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้วัดระดับความรักชาติของนักเรียน/นักศึกษาวิชาทหาร หรือนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดความรักชาติให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อนำผลจากการวัดระดับความรักชาติของนักเรียน/นักศึกษาวิชาทหาร ไปใช้ในการ

เตรียมความพร้อมในการพัฒนานักเรียนในส่วนที่ยังบกพร่องและเสริมสร้างในส่วนที่นักเรียนมีอยู่แล้วให้สามารถพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารกลุ่มนี้กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ณ สถานศึกษาต่างๆ จำนวน 49 แห่ง มีจำนวนทั้งหมด 2,053 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 เป็นนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1,232 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ของกลุ่มสถานศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด หรือหลักสูตรหลัก ซึ่งมีทั้งหมด 20 ครั้ง และกำหนดแผนการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติให้มีความสอดคล้องกัน โดยการฝึกเพื่อเสริมสร้างความรักชาติอยู่ในชั่วโมงสุดท้ายของการฝึกของหลักสูตรหลักในสัปดาห์ที่ 13-20 มีทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง มีหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 8 หน่วย ซึ่งครอบคลุมตัวชี้วัดขององค์ประกอบความรักชาติทั้ง 4 องค์ประกอบ ในแต่ละหน่วยใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต และการทำกิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ การซักถาม และการแสดงบทบาทสมมติร่วมด้วย

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารกลุ่มนี้กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ณ สถานศึกษาต่างๆ จำนวน 49 แห่ง จำนวน 2,053 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 เป็นนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 สังกัดในสถานศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนภัทรทวารวดีวิทยา และโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 123 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความรักชาติ (Patriotism) ประกอบด้วย

1. ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism)
2. ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism)
3. ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism)
4. ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism)

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรจัดกระทำ คือ การใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรตาม คือ ความรักชาติ ประกอบด้วย ความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. ความรักชาติ (Patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความปรารถนาดีต่อชาติ ตระหนักถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ต้องการให้ชาติและคนในชาติมีความเจริญก้าวหน้า รวมถึงมีความภูมิใจในความเป็นตัวตน มีความหวงแหนและปกป้องแผ่นดินที่เกิดที่อยู่อาศัย ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความรัก ความหวงแหน ประเทศชาติ การไม่กล่าวถึงประเทศในทางเสีย ความรู้สึกภาคภูมิใจในเอกราชของชาติ ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ได้อยู่ในประเทศไทย ความรู้สึกผูกพันต่อบ้านเกิดเมืองนอน และการให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การให้ความสำคัญ ความรักและหวงแหน และการคิดในแง่บวก

1.1) การให้ความสำคัญ หมายถึง ความสนใจต่อเหตุการณ์ความเป็นมาของประเทศ การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

1.2) ความรักและหวงแหน หมายถึง ความรู้สึกรักและหวงแหนประเทศ ความภูมิใจในชาติและเอกราชของชาติ

1.3) การคิดในแง่บวก หมายถึง การคิดต่อประเทศในทางที่ดี ไม่กล่าวถึงประเทศในทางเสีย ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ได้อยู่ในประเทศไทย ความรู้สึกผูกพันต่อบ้านเกิดเมืองนอน

2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความรับผิดชอบ ต่อสังคมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือคนในสังคม มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาประเทศ ให้ความสำคัญ รักษาทรัพยากรและสมบัติของชาติ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชาติ และแสดงความคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อสังคม การชื่นชมยินดี และการวิพากษ์วิจารณ์เชิงบวก

2.1) การเอาใจใส่ต่อสังคม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การช่วยเหลือสังคม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2) การชื่นชมยินดี หมายถึง การยินดีที่ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และการชื่นชมการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

2.3) การวิพากษ์วิจารณ์เชิงบวก หมายถึง การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาทหาร ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยผ่านสิ่งต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของไทย และการมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยที่งดงามและสืบสานวิถีชีวิต

แบบไทย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย และการเห็นคุณค่า

3.1) การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ หมายถึง การกระทำที่แสดงให้เห็นว่ามีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3.2) ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย หมายถึง ความภูมิใจในศิลปะไทย วัฒนธรรมไทย และประเพณีไทย

3.3) การเห็นคุณค่า หมายถึง การให้คุณค่าความเป็นไทย โดยการมีส่วนร่วมในการสืบสานศิลปะไทย วัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย และวิถีชีวิตแบบไทย

4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาทหาร ที่บ่งบอกว่าตนเองการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กฎหมาย และหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม ความเชื่อมั่นในการดำเนินการแต่ละระบบ และการยอมรับกฎระเบียบ และกฎหมายต่างๆ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ความเชื่อมั่นระบบ และการยอมรับกฎระเบียบ

4.1) การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กฎหมาย และหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ และการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.2) ความเชื่อมั่นระบบ หมายถึง ความวางใจในการดำเนินการตามระบบ เช่น ระบบกฎหมายไทย ระบบการศึกษา และระบบการรักษาพยาบาล

4.3) การยอมรับกฎระเบียบ หมายถึง การยอมรับในผลของการดำเนินการตามกฎระเบียบ และกฎหมาย แม้ว่าตนเองจะไม่มีส่วนที่เกี่ยวข้องหรือไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และอยู่ระหว่างการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ในชั้นปีที่ 1 ณ ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561

3. หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร หมายถึง หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด หมายเลขหลักสูตร 900 - ฉ - ฉ.1 ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การฝึกภาคปกติ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ 1.1) การฝึกปฏิบัติ และ 1.2) การเรียนทฤษฎี 2) การฝึกภาคสนาม และ 3) เบ็ดเตล็ด

4. หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 หมายถึง หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมเพิ่มเติมในหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด หมายเลขหลักสูตร 900 - ฉ - ฉ.1 ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรักชาติ สำหรับนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 โดยสร้างจากแนวคิดของ Krathwohl, Bloom และ Masia ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดขึ้นของการเรียนรู้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ใช้การบรรยาย ยกตัวอย่างบุคคลหรือเหตุการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้รับรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง ให้ผู้เรียนคิดตาม ตอบคำถาม และทำใบงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับรู้ เกิดความสนใจ และมีการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม เพื่อให้เห็นคุณค่า และมีเจตคติที่ดีต่อความรักชาติ

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ ผู้สอนใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณา และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรักชาติกับค่านิยมต่างๆ ของตน

ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงผลของการปฏิบัติตนที่แสดงว่ารักชาติ และยอมรับที่จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

และใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของวัยรุ่น ลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น และพัฒนาการด้านการคิดในวัยรุ่น ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Albert Bandura ที่เน้นว่าวัยรุ่นมีการเรียนรู้ส่วนใหญ่จากตัวแบบ (Model) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนารัจธรรมเด็กและวัยรุ่นของ Piaget และ Kohlberg ทฤษฎีการประมวลข้อมูลต่อพัฒนาการด้านการรู้คิดในวัยรุ่น และพฤติกรรมวัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) เพื่อสร้างแนวทางการจัดการฝึกที่เหมาะสมกับวัยรุ่น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำน และรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติเพื่อแสดงบทบาทที่เป็นตัวแบบที่ดี

5. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 หมายถึง กระบวนการจัดทำแผนการฝึกวิชาทหาร เพื่อเสริมเพิ่มเติมในหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยมุ่งเน้นเสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

6. ช่วงเวลาในการวัด หมายถึง ช่วงเวลาในการวัดความรักชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

6.1 ก่อนการฝึก (Pretest) หมายถึง ก่อนเริ่มการฝึกตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

6.2 หลังการฝึก (Posttest) หมายถึง หลังเสร็จสิ้นการฝึกตามหลักสูตรการฝึก วิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ทันที

6.3 ระยะติดตาม (Follow) หมายถึง หลังเสร็จสิ้นการฝึกตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 แล้ว 1 เดือน

7. แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัด ความรักชาติ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์ 3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และ 4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง สำหรับ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีคะแนนเต็ม 5 คะแนน มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ แต่ละระดับมีคะแนนแตกต่างกันตั้งแต่ 1-5 คะแนนตามลำดับตามแบบของลิเคิร์ท

8. ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบวัด ด้านความสามารถในการวัดได้เที่ยงตรงตามโครงสร้างของแนวคิดทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรง 2 ประเภท คือ ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรง เชิงจำแนก (Discriminant validity)

8.1 ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) หมายถึง คุณภาพของข้อคำถาม ที่อยู่ในองค์ประกอบความรักชาติเดียวกันสามารถร่วมกันอธิบายความรักชาติในองค์ประกอบ นั้นได้ โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวชี้วัด (Average Variance Extracted) ที่มากกว่า .5

8.2 ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) หมายถึง คุณภาพของแบบวัด ที่สามารถจำแนกผู้ตอบแบบวัดออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรักชาติสูง และกลุ่มรักชาติปานกลาง โดยพิจารณาจากการเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวชี้วัด (Average Variance Extracted) กับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบยกกำลังสอง

9. ความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability) หมายถึง คุณภาพของแบบวัด ที่สามารถใช้วัดความรักชาติหลายๆ ครั้ง แล้วให้ผลของการวัดความรักชาติคล้ายคลึงกัน

10. กลุ่มความรักชาติ หมายถึง กลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีคะแนน ความรักชาติเริ่มต้นในช่วงก่อนการฝึก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

10.1 กลุ่มรักชาติสูง คือ กลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีคะแนนความรักชาติ ก่อนฝึกมากกว่าร้อยละ 80 หรือมากกว่า 4.00 คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

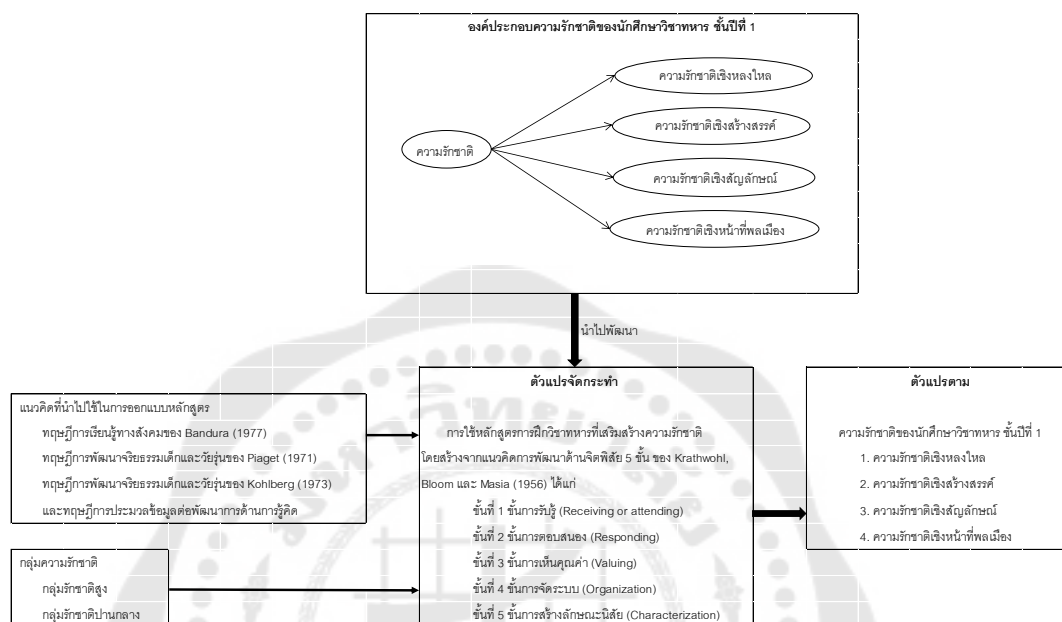
10.2 กลุ่มรักชาติปานกลาง หมายถึง กลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีคะแนนความรักชาติก่อนฝึกไม่เกินร้อยละ 80 หรือไม่เกิน 4.00 คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบความรักชาติในต่างประเทศมีมาอย่างต่อเนื่อง และแนวคิดทฤษฎีการแบ่งองค์ประกอบความรักชาติมีหลายแนวคิด เช่น ปี ค.ศ. 1999 Schatz และคณะ (Schatz, R. T. et al., 1999) อธิบายถึงความแตกต่างขององค์ประกอบความรักชาติ 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล และ 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ต่อมา ในปี ค.ศ. 2003 Parker (Parker, C.S., 2003) พบว่ามีองค์ประกอบของความรักชาติที่สำคัญเพิ่มอีก 1 องค์ประกอบ คือ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ นอกจากนั้นในปี ค.ศ. 2005 Rothi และคณะ (Rothi, D. M. et al., 2005) แบ่งความรู้สึกสำนึกความเป็นชาติและทัศนคติต่อชาติ ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ 2) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง 3) ความรักชาติเชิงหลงใหล และ 4) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการแบ่งองค์ประกอบความรักชาติของ Huddy และ Khatib (Huddy, L. & Khatib, N., 2007) เช่นกัน

องค์ประกอบความรักชาติที่กล่าวมานั้นเป็นการศึกษาองค์ประกอบในบริบทของต่างประเทศ ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับบริบทไทย จึงต้องศึกษาองค์ประกอบความรักชาติที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาวิชาทหาร และนำโครงสร้างองค์ประกอบความรักชาติที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ซึ่งหลักสูตรใช้แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom และ Masia เป็นหลักในการฝึก โดยการฝึกจะร่วมกันเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมทั้ง 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Receiving or attending) ชั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) ชั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) ชั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organization) และชั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) ซึ่งทั้ง 5 ชั้นนี้ เป็นแนวคิดที่ใช้สำหรับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนได้ด้วย (ทีศนา แซมมณี, 2556, น. 26) และการฝึกในหลักสูตรจะใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต ประกอบกับการทำกิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประสบการณ์ การซักค้ำน และการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 นั้น โดยจะนำแบบวัดความรักชาติ

ไปวัดระดับความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ใน 3 ช่วงเวลา คือ 1) ก่อนการฝึก
2) หลังการฝึก และ 3) ระยะติดตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ตามแนวคิดทฤษฎีของ Rothi และคณะ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในแต่ละกลุ่มความรักชาติ มีความรักชาติแตกต่างกัน
3. นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีความรักชาติก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามแตกต่างกัน
4. มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัดต่อความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับความรักชาติ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานและแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมายและองค์ประกอบของความรักชาติ

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาความรักชาติ

2.1 จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objectives) กลุ่มจิตพิสัย (Affective Domain)

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการด้านจิตพิสัย

ตอนที่ 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาของวัยรุ่น

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Albert Bandura

3.2 ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการ

3.3 ทฤษฎีการประมวลข้อมูลต่อพัฒนาการด้านการรู้คิดในวัยรุ่น

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร

4.1 ความหมายของหลักสูตร

4.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

4.3 การพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ

ตอนที่ 1 ความหมายและองค์ประกอบของความรักชาติ

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ (2526) ได้ให้ความหมายของความรักชาติว่า หมายถึง การมีความรักไทย นิยมไทย สำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความผูกพันห่วงแหนมาตุภูมิ มุ่งมั่นส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการรักษาเกียรติภูมิของชาติ

Morray (จิระพันธ์ ชาทิชนิเชาว์, 2537, น. 2 อ้างอิงจาก Morray, J. P., 1959, p. 52) กล่าวว่า ความรักชาติ (Patriotism) เป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยสัญชาตญาณของคนที่ต้องการให้ชาติของตนมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน และจะแสดงออกซึ่งความรักชาติให้เห็นเมื่อมีสถานการณ์มากระตุ้น ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองต้องการให้คนในชาติแสดง

ความรักชาติออกมาให้เห็นก็จะใช้ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และความเป็นเอกราชของชาติมาเป็นเครื่องมือในการปลุกเร้าและกระตุ้นความรู้สึกรักชาติ ให้เกิดขึ้นมาและเห็นได้ในเชิงปฏิบัติ

จุลลางอนรต (2513, น. 3) ให้ความหมายคำว่า รักชาติ หมายถึง ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยยอมเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ รักวินัย ซื่อตรงต่อหน้าที่ ช่วยทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อันดีงามของชาติ และเทิดทูนเกียรติคุณของชาติ

ฉวี นาคสินธุ์ (2525, น. 11, 124) กล่าวว่า ความรักชาติ เป็นพลังในการเสริมสร้างความก้าวหน้าของประเทศชาติและต่อต้านการรุกรานของภัยจากภายนอกประเทศ ส่วนคำว่า รักชาติ หมายถึง ความผูกพันและห่วงใยในผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ โดยอุทิศตนเพื่อปกป้องเอกราช และความมั่นคงของชาติ ช่วยทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมอันดีงาม ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เผยแพร่และเทิดทูนเกียรติคุณของชาติ

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530, น. 25) ให้ความหมายว่า ความรักชาติ หมายถึง การมีความรักไทย นิยมไทย สำนึกและภูมิใจในความเป็นคนไทย มีความผูกพัน ห่วงแหน มาตุภูมิ รักแผ่นดินถิ่นที่อยู่ของคนไทยที่อยู่แต่อดีตและจะเป็นที่อยู่ของอนุชนคนไทยต่อไป ในอนาคต รักเพื่อนร่วมชาติไม่เฉพาะแต่ญาติมิตร ตั้งใจอุทิศตนซึ่งกันและกันให้มีชีวิตที่เป็นสุขทั่วถึงกัน มุ่งมั่นส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งการรักษาผลประโยชน์และเกียรติภูมิของชาติด้วย ในการนี้ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับความเป็นไทยที่ควรสร้างและปลูกฝังแก่คนไทยไว้ 3 ประการ คือ

1. ความเป็นไทยทางวัตถุในรูปของเครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ ที่อยู่ เครื่องเรือน ภาษา อาหารและงานศิลปะ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ เครื่องปั้นดินเผา งานแกะสลัก ภาพวาดลายไทย เป็นต้น

2. ความเป็นไทยทางการกระทำหรือความประพฤติ ซึ่งเป็นลักษณะท่าทางการประพฤติปฏิบัติสืบสานต่อกันมา เช่น ลักษณะการทักทายกัน ผู้มีอาวุโสต้องยกมือไหว้ทำความเคารพ ผู้ใหญ่ ศิษย์ต้องแสดงความเคารพ สุภาพอ่อนน้อมต่อครู เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การบวช เป็นต้น

3. ความเป็นไทยทางความรู้และความคิด หรือความเป็นไทยทางใจก็ได้ เช่น ความรักในเอกราชไม่ยอมเป็นเมืองขึ้นต่างชาติ ความนิยมไทย

ฉวี นาคสินธุ์ (2525, น. 124-127) วิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของผู้ที่มีความรักชาติไว้ 29 ประการ ดังนี้

1. เสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาลด้วยความเต็มใจ
2. ให้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี
3. เคารพและยึดมั่นในความเป็นเอกราชของชาติไทย จะทำสิ่งใดก็ตามจะต้องคำนึงถึงว่าการกระทำนั้นต้องไม่กระทบกระเทือนต่อเอกราชของชาติ
4. ไม่ก่อความเดือดร้อนอันจะเป็นการทำลายหรือขายชาติ
5. ต่อต้านการรุกรานการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์
6. เคารพธงชาติอันเป็นสัญลักษณ์แทนชาติ
7. สนับสนุนและใช้บริการด้านต่างๆ ซึ่งจัดบริการแก่คนไทย และใช้บริการต่างๆ ซึ่งคนไทยเป็นผู้จัดการหรือเป็นเจ้าของ
8. รู้จักหน้าที่พลเมืองดี คือ ประพฤติและปฏิบัติตามแบบแผนซึ่งสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม
9. รู้จักและเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง
10. รู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม เช่น บริจาคเงินทอง เครื่องอุปโภคเพื่อช่วยเหลือร่วมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ และประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ
11. รู้จักเอกลักษณ์ความเป็นไทย และรู้จักที่จะรักษาเอกลักษณ์นั้นๆ เอาไว้ ไม่หลงไปชื่นชมกับเอกลักษณ์ของชาติอื่น
12. ชายไทยยินดีเข้ารับราชการทหาร เพื่อปกป้องเอกราชของชาติไทย
13. ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ยึดมั่นตามหลักคำสอนของศาสนา
14. ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการ
15. ศึกษาความรู้ตามที่รัฐบาลได้กำหนด เช่น ทุกคนต้องจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
16. ไม่เป็นคนฉ้อราษฎร์บังหลวง
17. ช่วยกันส่งเสริมและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติไว้
18. ส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลด้วยความจริงใจ
19. มีความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียว ไม่แบ่งชนชั้น ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก และไม่ก่อเรื่องราวทะเลาะวิวาท อันจะนำไปสู่ความแตกแยกและความไม่สงบสุขของคนในชาติ
20. ร่วมมือในการพัฒนาชาติ ไม่ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายในการพัฒนาด้านใดก็ตาม

21. สอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อชาติ เช่น พวกลักลอบตัดไม้ทำลายป่า พวกบ่อนทำลายชาติ พวกค้ายาเสพติด ฯลฯ

22. รู้จักคุณค่าในความเป็นไทยและภูมิใจที่เกิดขึ้นในผืนแผ่นดินไทย ไม่เกิดอคติต่อชาติ

23. ช่วยกันรักษาความสะอาดของบ้านเมืองทั้งที่เป็นของส่วนตัวและของสาธารณะ

24. ช่วยกันแก้ไขค่านิยมที่ผิด และสนับสนุนค่านิยมที่ดีงาม

25. สนใจร่วมมือแก้ไขปัญหาของชาติ ให้ทรัพยากรภายในประเทศอย่างประหยัดและคุ้มค่า

26. กระทำกิจกรรมที่น่าชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติ

27. รักษาสาธารณสมบัติให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้ได้ทนทาน

28. เป็นคนขยันขันแข็งหนักเบาเอาผู้ ไม่เลือกอาชีพ อดทน รู้จักอดออม ไม่จับจด ไม่ทำงานเพียงเพื่ออยู่รอดไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น

29. พร้อมใจกันเลือกตั้งผู้แทนราษฎรระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530, น. 9-10) ได้พิจารณาวางแผนพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติเกี่ยวกับความรักชาติ ไว้ในเรื่องแนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน ดังนี้

1. ศึกษาให้มีความเข้าใจประวัติการดำรงอยู่ของชาติ

2. สอดส่องป้องกันและแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันชาติ

3. ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ

4. สร้างเสริมและรักษาเกียรติของชาติ ภาควุฒิจำนในความเป็นไทยและนิยมไทย

5. สร้างเสริมความสามัคคีของคนชาติ

6. เสียสละประโยชน์ส่วนตนและมีชีวิตเพื่อประเทศชาติ

7. ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีโดยเข้ารับราชการทหาร ประกอบอาชีพสุจริต และเสียภาษีอากรเพื่อพัฒนาประเทศ

8. ยกย่องให้เกียรติผู้ที่ทำหน้าที่ป้องกันและเสียสละเพื่อประเทศชาติ

9. ปฏิบัติตามคติพจน์ว่า “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ”

ยงค์ ชุ่มจิต (2531, น. 113) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนพึงประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความรักชาติไว้ ดังนี้

1. ศึกษาความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นไปของชาติอยู่เสมอ

2. ยืนตรงเมื่อมีการบรรเลงเพลงชาติหรือเชิญธงชาติทุกครั้ง
3. ให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม บริจาคโลหิต หรือสิ่งของอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือรั้วของชาติ
4. นิยมไทย เช่น ใช้ของที่ผลิตในประเทศไทย ฟังเพลงไทยและใช้เลขไทย เป็นต้น
5. ปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น การเคารพแบบไทย จัดพิธีสมรสแบบไทย ฯลฯ

6. ช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติที่ตกทุกข์ได้ยากหรือประสบเคราะห์กรรม
7. รับใช้ชาติด้วยการเป็นทหาร
8. เคารพยกย่องผู้กระทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง
9. ไม่ปลุกกระดมหรือยุยงให้เกิดความแตกแยกระหว่างคนในชาติ
10. สอดส่องดูแลภัยพิบัติอันอาจเกิดขึ้นแก่ชาติบ้านเมือง
11. เสียภาษีแก่ชาติด้วยความเต็มใจจริง

Fairbrother (Wang C. K. J. et al., 2006, p. 7) ให้ความหมายว่าความรักชาติ หมายถึง ความรู้สึกที่ผูกพันต่อชาติ ความตระหนักต่อหน้าที่ของตนต่อชาติ และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

Huddy และ Khatib (Huddy, L. & Khatib, N., 2007) กล่าวว่า ความรักชาติ หมายถึง (Patriotism) หมายถึง ความรู้สึกผูกพันต่อชาติ หรือความรักต่อเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่จงรักภักดีต่อชาติ ความภาคภูมิใจต่อชาติ ความต้องการให้ชาติพัฒนาเจริญก้าวหน้า

สำนักงานคณะกรรมการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดแนวทางในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์มี 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งได้ให้นิยามของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ว่าหมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) เป็นพลเมืองดีของชาติ 2) ดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย 3) ศรัทธา ยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา และ

4) เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยตัวชี้วัดของความรักชาติ มี 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ 1) และ 2) เท่านั้น ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1) เป็นพลเมืองดีของชาติ	1.1) ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง 1.2) ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองดีของชาติ 1.3) มีความสามัคคี ประองดอง
2) ถำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย	2.1) เข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองดอง ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม 2.2) หวงแหน ปกป้อง ยกย่องความเป็นชาติไทย

ประกฤติยา ทักษิณ และพัชรวลัย มีทรัพย์ (2559, น. 199, 204) ได้พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความเป็นไทย ในนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โมเดลการวัดความเป็นไทย มี 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การรักษาระเบียบวินัย 2) การปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย 3) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จำนวน 3 ตัวชี้วัด 4) รักความเป็นไทย สืบสานวัฒนธรรมไทย และ 5) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ว่าหมายถึง การแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีประองดอง ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยกำหนดให้มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีประองดองช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักและหวงแหนชาติ 2) ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ รับรู้หลักสำคัญของศาสนา การร่วมปฏิบัติ และ 3) จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ การร่วมกิจกรรมวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติตามพระราชดำรัส การถวายความเคารพ

องค์ประกอบของความรักชาติ

ความรักชาติเป็นเรื่องที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง สังเกตได้จากการพัฒนาองค์ประกอบความรักชาติและการวัดระดับความรักชาติ ในยุคเริ่มแรก “ความรักชาติ” โดยมีการให้ความหมายว่าหมายถึง “ความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกรักและความผูกพันต่อประเทศของตน” ในปี ค.ศ. 1915 เริ่มมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับความรักชาติในด้านจิตวิทยา Adorno และคณะ

ได้กล่าวไว้ว่า ความรักชาติมีลักษณะเผด็จการ นอกจากนั้น นักวิจัยชาวเบอร์กัสได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักชาติไว้ว่าหมายถึง ความรู้สึกหลงใหลในคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติ การไม่วิพากษ์วิจารณ์แนวทาง การปฏิบัติของฝ่ายตนเอง และการปฏิเสธแนวทางการปฏิบัติของฝ่ายอื่น ต่อมา มีผู้สนใจศึกษาการวัดระดับความรักชาติระหว่างกลุ่มที่เหยียดสีผิว กลุ่มที่ยึดมั่นในประเพณี และกลุ่มชาตินิยม โดยการศึกษาเกี่ยวกับความรักชาติที่กล่าวมานั้น เป็นการศึกษาความรักชาติที่มีเพียง 1 องค์ประกอบ ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 จิตวิทยา Adorno และคณะ ได้ศึกษาความแตกต่างทางทฤษฎีของความรักชาติ โดยให้ความหมายของความรักชาติที่แตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ 1) ความรักชาติแบบเทียม เช่น ความรู้สึกหลงใหล และการไม่วิพากษ์วิจารณ์ กับ 2) ความรักชาติแบบแท้จริง หมายถึง ความรักความผูกพันต่อคุณค่าของชาติ (Adorno, T. W. et al., 1950)

ในปี ค.ศ. 1997 Staub ได้อธิบายความแตกต่างทางทฤษฎีระหว่างความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism) กับความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism) ไว้ว่า ความรักชาติเชิงหลงใหลเปรียบได้กับความรักที่แน่นแฟ้นและไม่ยืดหยุ่น รักแบบไม่มีข้อสงสัย รักแบบจงรักภักดี รักแบบไม่ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ในทางตรงข้าม ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ เป็นความรักเชิงวิพากษ์ มีคำถาม มีข้อสงสัยต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้ประเทศเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (Staub, E., 1997)

หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1999 Schatz และคณะ ได้นำความรักชาติที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะของ Staub มาศึกษาองค์ประกอบความรักชาติด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งได้ข้อสรุปเช่นเดียวกับ Staub ว่าความรักชาติมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล และ 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ความหมายของความรักชาติเชิงหลงใหลว่าหมายถึง ความรักที่มีต่อประเทศชาติ ไม่ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ในเชิงลบ และพร้อมที่จะให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือในทุกเรื่องโดยไม่ลังเลใจ ส่วนความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความรักที่มีต่อประเทศชาติ โดยการตั้งข้อสงสัยหรือข้อคำถามที่มีประโยชน์ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนาในเชิงบวก นอกจากนั้นยังได้พัฒนาแบบวัดความรักชาติ 2 องค์ประกอบ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาองค์ประกอบซึ่งเป็นแบบวัดที่มีความเชื่อมั่นที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับมาก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ในรัฐแมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวนทั้งหมด 291 คน จำแนกเป็นเพศหญิง 164 คน และเพศชาย 127 คน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า แบบวัดความรักชาติมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับมาก โดยแบ่งระดับการวัดความรักชาติ

ออกเป็น 6 ระดับ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป มีทั้งหมด จำนวน 18 ตัว สามารถจัดกลุ่มเข้าองค์ประกอบได้จำนวน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล ประกอบด้วย 12 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ -0.46 ถึง 0.79 โดยมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และองค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 ตัวแปร โดยมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.50 ถึง 0.74 (Schatz, R. T. et al., 1999)

ในปี ค.ศ. 2003 Parker นำแบบวัดความรักชาติของ Schatz และคณะ มาประยุกต์ในงานวิจัยของตนเองด้วย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาองค์ประกอบของความรักชาติ พบว่ามีองค์ประกอบของความรักชาติที่สำคัญเพิ่มอีก 1 องค์ประกอบ คือ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism) โดยให้ความหมายว่าหมายถึง ความรักที่มีต่อประเทศชาติบ้านเมือง โดยแสดงออกผ่านการเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ ซึ่งโมเดลการวัดความรักชาติที่มี 3 องค์ประกอบนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าโมเดลการวัดความรักชาติที่มีเพียง 2 องค์ประกอบ (Parker, C.S., 2003) อย่างไรก็ตาม มีนักวิจัยที่สนใจศึกษาองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับความรักชาติแล้ว พบว่ามีองค์ประกอบที่แตกต่างไปจาก Schatz และคณะ และ Parker อีก แต่ก็มีองค์ประกอบที่คล้ายกัน นั่นคือ ในปี ค.ศ. 2005 Rothi และคณะ ศึกษาความรู้สึกสำนึกความเป็นชาติและความรักชาติในทวีปยุโรป กรณีศึกษากลุ่มนักเรียนหรือนักศึกษาประเทศอังกฤษ ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติโดยใช้ทฤษฎีความแตกต่างทางประเพณี-วัฒนธรรมเป็นทฤษฎีเบื้องต้น จึงได้แบ่งความรู้สึกสำนึกความเป็นชาติและทัศนคติต่อชาติ ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism) 2) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism) 3) ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism) และ 4) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism) (Rothi, D.M. et al., 2005)

ในปี ค.ศ. 2006 Wang และคณะ ได้นำผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติ 3 องค์ประกอบของ Parker, C. S. มาประยุกต์ใช้ต่อในการศึกษาด้านการรับรู้เกี่ยวกับความรักชาติ ในแต่ละด้านว่ามีอิทธิพลต่อการให้ความสำคัญในหน้าที่พลเมืองและการศึกษาเกี่ยวกับชาติ ของครูผู้เข้ารับการอบรมในประเทศสิงคโปร์ โดยแบ่งองค์ประกอบของความรักชาติ ออกเป็น 3 องค์ประกอบ เช่นเดียวกับ Parker, C. S. คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และ 3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.5 มีทั้งหมด จำนวน 9 ตัว สามารถจัดกลุ่มเข้าองค์ประกอบได้จำนวน 3 องค์ประกอบ (Wang, C. K. J. et al. 2006)

ในปี ค.ศ. 2007 Huddy, L. และ Khatib, N. ศึกษาองค์ประกอบความรู้สึกลำบาก ความเป็นชาติในประเทศอเมริกา ด้วยวิธีการวิเคราะห์ประกอบ พบว่า ความรู้สึกลำบากความเป็นชาติ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เอกลักษณะของชาติ 2) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ 3) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และ 4) ความรักชาติเชิงหลงใหล (Huddy, L. & Khatib, N., 2007) ซึ่งองค์ประกอบนี้มีลักษณะคล้ายกับแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบความรักชาติ 4 องค์ประกอบของ Rothi และคณะ

ในปี ค.ศ. 2009 Eun และคณะ ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของความรักชาติ 2 องค์ประกอบ ของ Schatz และคณะ กับตัวแปรที่สำคัญทางสังคมและการเมือง ของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยประเทศเกาหลี จำนวน 215 คน และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 222 คน โดยนำข้อคำถามในแบบวัดความรักชาติของ Schatz และคณะ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบวัด (Eun, J. O. et al., 2009)

ในปี ค.ศ. 2014 Livi และคณะ ได้นำความรักชาติ 2 องค์ประกอบของ Schatz, R. T. และคณะ มาศึกษาต่อ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของความรักชาติ 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล และ 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ กับค่านิยมทั้ง 5 ค่านิยมได้แก่ 1) อำนาจ (Power) 2) การกำกับตนเอง (Self-direction) 3) หลักสากลทั่วไป (Universalism) 4) ความปลอดภัย (Security) และ 5) ประเพณี (Tradition) และเจตคติในอุดมการณ์ (Ideological attitudes) ได้แก่ 1) ครอบงำเผด็จการ (Right-Wing Authoritarianism) และ 2) การครอบงำทางสังคม (Social Dominance Orientation) โดยใช้นักเรียนชาวอิตาลีจำนวน 146 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการนี้ได้นำแบบวัดความรักชาติของ Schatz, R. T. และคณะ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบวัดความรักชาติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) แบบวัดค่านิยม มีจำนวน 40 ข้อ 2) แบบวัดเจตคติต่ออุดมการณ์ มีจำนวน 30 ข้อ 3) แบบวัดเจตคติต่ออุดมการณ์ มีจำนวน 15 ข้อ และ 4) แบบวัดความรักชาติ มีจำนวน 16 ข้อ (Livi, S. et al., 2014)

วรฤทัย มุมทอง (2558) ศึกษาระดับความรักชาติ สภาพการจัดการเรียนการสอน ของวิชาประวัติศาสตร์ และลักษณะของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมความรักชาติ ในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 692 คน โดยแบ่งความรักชาติ ออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism) 2) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism) และ 3) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.62 ถึง 0.91 มีทั้งหมด จำนวน 24 ตัว องค์ประกอบละ 8 ตัวแปร โดยองค์ประกอบความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด ($\beta=0.91$) รองลงมา คือ

องค์ประกอบความรักชาติเชิงหลงใหล ($\beta=0.82$) และองค์ประกอบความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด ($\beta=0.62$)

ผู้วิจัยสรุปการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 สรุปองค์ประกอบความรักชาติ

ผู้วิจัย	องค์ประกอบความรักชาติ				การวิเคราะห์ องค์ประกอบ
	ความรักชาติเชิงหลงใหล	ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์	ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์	ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง	
1. Schatz และคณะ (1999)	✓	✓			- EFA
2. Parker (2003)	✓	✓	✓		- EFA
3. Rothi และคณะ (2005)	✓	✓	✓	✓	- EFA
4. Wang และคณะ (2006)	✓	✓	✓		- CFA
5. Huddy และ Khatib (2007)	✓	✓	✓		- CFA
6. Eun และคณะ (2009)	✓	✓			- CFA
7. Livi และคณะ (2014)	✓	✓			- CFA
8. วรฤทัย มุมทอง (2558)	✓	✓	✓		- CFA

องค์ประกอบความรักชาติในตาราง 1 ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาองค์ประกอบในบริบทของต่างประเทศ ยกเว้น วรฤทัย มุมทอง ที่ศึกษาองค์ประกอบในบริบทของนักเรียนไทย ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบความรักชาติที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกับความหมายของความรักชาติและลักษณะของผู้ที่มีความรักชาติในบริบทของไทย เช่น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ, นวี นาคสินธุ์ และยนต์ ชุ่มจิต เป็นต้น ดังตาราง 2

ตาราง 2 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติ

องค์ประกอบ ความรักชาติ	องค์กร/นักวิชาการ/ผู้วิจัย														
1. ความรักชาติ เชิงหลงใหล	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ตัวชี้วัด 1.1 การให้ความสำคัญ															
- ศึกษาและทำความเข้าใจภูมิหลังทางประวัติศาสตร์				/	/				/				/	/	
- สนใจและให้การสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้ประเทศ				/	/		/		/				/		
ตัวชี้วัด 1.2 ความรักและหวงแหน															
- เทิดทูนและรักษาเกียรติภูมิของชาติ	/	/		/								/			
- รักและหวงแหนถิ่นที่อยู่ของคนไทย			/	/				/							/
- ภูมิใจในเอกราช		/		/			/		/					/	
ตัวชี้วัด 1.3 การคิดในแง่บวก															
- ความจงรักภักดีต่อชาติ				/						/	/	/	/		

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความรักชาติ	องค์กร/นักวิชาการ/ผู้วิจัย														
1. ความรักชาติ เชิงหลงใหล (ต่อ)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ตัวชี้วัด 1.3 (ต่อ) การคิดในแง่บวก															
- ความภูมิใจที่เกิดขึ้น เป็นคนไทย		/		/			/						/		
- ความผูกพันต่อ มาตุภูมิ			/	/			/					/	/	/	
- ไม่กล่าวถึงประเทศ ในทางเสื่อมเสีย							/								
2. ความรักชาติเชิง สร้างสรรค์															
ตัวชี้วัด 2.1 การเอาใจใส่ต่อสังคม															
- การเสียสละ	/	/			/										
- การช่วยพัฒนา ประเทศ		/	/		/					/	/	/	/	/	/
- การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม		/	/												
- ไม่ก่อความวุ่นวาย		/													
- สนับสนุนสินค้าของ ไทย		/	/	/										/	
- สามัคคีปรองดอง						/	/	/							

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความรักชาติ	องค์กร/นักวิชาการ/ผู้วิจัย														
2. ความรักชาติเชิง สร้างสรรค์ (ต่อ)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ตัวชี้วัด 2.2 การชื่นชมยินดี															
- ห่วงใยผลประโยชน์ ของชาติ		/	/									/		/	
- ชื่นชมผู้ที่กระทำความ ดี				/	/										
ตัวชี้วัด 2.3 การวิพากษ์วิจารณ์เชิง บวก															
- การแสดงความ คิดเห็นที่มีประโยชน์									/		/		/		/
3. ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์															
ตัวชี้วัด 3.1 การแสดงออกเชิง สัญลักษณ์															
- การเคารพธงชาติและ เพลงชาติ		/		/	/	/	/	/				/		/	/
- ความเป็นไทยทาง วัตถุ				/			/	/				/			

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความรักชาติ	องค์กร/นักวิชาการ/ผู้วิจัย														
3. ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์ (ต่อ)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ตัวชี้วัด 3.2 ความภูมิใจใน เอกลักษณ์ของไทย															
- ความนิยมไทย		/	/	/										/	/
- การใช้ภาษาไทย				/		/	/								
ตัวชี้วัด 3.3 การเห็นคุณค่า															
- การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมอันดี งาม	/	/		/		/	/								
- การยึดมั่นในวิถีชีวิต แบบไทย													/	/	
4. ความรักชาติเชิง หน้าที่พลเมือง															
ตัวชี้วัด 4.1 การปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์															
- การซื้อตรงต่อหน้าที่ ของตน	/	/		/			/		/						
- ปฏิบัติตาม กฎระเบียบ		/		/	/	/	/	/		/			/		

หมายเหตุ

- 1 หมายถึง จุลลาง อนรท (2513)
- 2 หมายถึง จวี นาคลินธุ์ (2525)
- 3 หมายถึง คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม
ของกลุ่มนักวิชาการ (2526)
- 4 หมายถึง คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530)
- 5 หมายถึง ยนต์ ชุ่มจิต (2531)
- 6 หมายถึง สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551)
- 7 หมายถึง วรฤทัย มุมทอง (2558)
- 8 หมายถึง ประกฤติยา ทักษิณ และพัชรพล มีทรัพย์ (2559)
- 9 หมายถึง Morray (1959)
- 10 หมายถึง Staub (1997)
- 11 หมายถึง Schatz และคณะ (1999)
- 12 หมายถึง Parker (2003)
- 13 หมายถึง Rothi และคณะ (2005)
- 14 หมายถึง Wang และคณะ (2006)
- 15 หมายถึง Huddy และ Khatib (2007)

จากตาราง 2 พบว่าองค์ประกอบความรักชาติของ Rothi และคณะ มีความครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทของไทย และศึกษาองค์ประกอบความรักชาติจากทฤษฎีความแตกต่างทางประเพณี-วัฒนธรรม (traditional-cultural) รวมถึงได้นำองค์ประกอบความรักชาติของ Schatz และคณะ ที่ได้รับความสนใจจากนักวิจัยเป็นจำนวนมาก มาประยุกต์ใช้ด้วย จึงเชื่อได้ว่า ทฤษฎีองค์ประกอบความรักชาติของ Rothi และคณะ มีความเหมาะสมที่นำมาศึกษาและพัฒนา ต่อให้สอดคล้องกับบริบทของไทย และได้สรุปความหมายของความรักชาติ และตัวชี้วัดขององค์ประกอบความรักชาติทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ความรักชาติ (Patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความปรารถนาดีต่อชาติ ตระหนักถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ต้องการให้ชาติและคนในชาติมีความเจริญก้าวหน้า รวมถึงมีความภูมิใจ

ในความเป็นตัวตน มีความหวงแหนและปกป้องแผ่นดินที่เกิดที่อยู่อาศัย ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความรัก ความหวงแหน ประเทศชาติ การไม่กล่าวถึงประเทศในทางเสีย ความรู้สึกภาคภูมิใจในเอกราชของชาติ ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ได้อยู่ในประเทศไทย ความรู้สึกผูกพันต่อบ้านเกิดเมืองนอน และการให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

1.1) การให้ความสำคัญ หมายถึง ความสนใจต่อเหตุการณ์ความเป็นมา ของประเทศ การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

1.2) ความรักและหวงแหน หมายถึง ความรู้สึกรักและหวงแหนประเทศ ความภูมิใจในชาติและเอกราชของชาติ

1.3) การคิดในแง่บวก หมายถึง การคิดต่อประเทศในทางที่ดี ไม่กล่าวถึง ประเทศในทางเสีย ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ได้อยู่ในประเทศไทย ความรู้สึกผูกพันต่อบ้านเกิดเมืองนอน

2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism) หมายถึง การกระทำหรือ พฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความรับผิดชอบ ต่อสังคมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือคนในสังคม มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาประเทศ ให้การดูแล รักษาทรัพยากรและสมบัติของชาติ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชาติ และแสดงความคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

2.1) การเอาใจใส่ต่อสังคม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การช่วยเหลือสังคม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2) การชื่นชมยินดี หมายถึง การยินดีที่ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และการชื่นชมการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

2.3) การวิพากษ์วิจารณ์เชิงบวก หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism) หมายถึง การกระทำ หรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาทหาร ที่บ่งบอกว่า ตนเองมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยผ่านสิ่งต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของไทย

และการมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยที่ดั้งเดิมและสืบสานวิถีชีวิตแบบไทย ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

3.1) การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ หมายถึง การกระทำที่แสดงให้เห็นว่ามีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3.2) ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย หมายถึง ความภูมิใจในศิลปะไทย วัฒนธรรมไทย และประเพณีไทย

3.3) การเห็นคุณค่า หมายถึง การให้คุณค่าความเป็นไทย โดยการมีส่วนร่วมในการสืบสานศิลปะไทย วัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย และวิถีชีวิตแบบไทย

4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาทหาร ที่บ่งบอกว่าการปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย และหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม ความเชื่อมั่นในการดำเนินการแต่ละระบบ และการยอมรับกฎระเบียบ และกฎหมายต่างๆ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

4.1) การปฏิบัติตนตามกฎหมายเกณฑ์ หมายถึง การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย และหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ และการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.2) ความเชื่อมั่นระบบ หมายถึง ความวางใจในการดำเนินการตามระบบ เช่น ระบบกฎหมายไทย ระบบการศึกษา และระบบการรักษายาบาล

4.3) การยอมรับกฎระเบียบ หมายถึง การยอมรับในผลของการดำเนินการตามกฎระเบียบ และกฎหมาย แม้ว่าตนเองจะไม่มีส่วนที่เกี่ยวข้องหรือไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาความรักชาติ

การพัฒนาความรักชาติจัดอยู่ในกลุ่มจิตพิสัย (Affective Domain) ตามแนวคิดกลุ่มของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objectives) ของ Bloom และคณะ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556, น. 292-298 อ้างอิงจาก Bloom et al., 1956) และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการด้านจิตพิสัย (Affective domain) มีดังนี้

2.1 จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objectives) กลุ่มจิตพิสัย (Affective Domain)

จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ และทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ฉะนั้นจุดมุ่งหมายจิตพิสัยจึงมีความสำคัญมาก Combs (1982) ได้กล่าวว่า โรงเรียนควรจะเน้นจุดมุ่งหมายจิตพิสัยตั้งแต่เด็กเข้าโรงเรียน และ

พยายามที่จะพัฒนาให้อยู่ในทางบวกเสมอ จากการวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง พบว่า นักเรียนเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อครู และวิชาที่เรียน รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อตนเองด้วย การเขียนจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับจิตพิสัยควรจะใช้การแบ่งลำดับขั้นตอนของจิตพิสัย โดย Krathwohl, Bloom และ Masia (1964) ซึ่งแบ่งจิตพิสัยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การรับหรือการใส่ใจ (Receiving or Attending) หมายถึง สภาพที่ผู้เรียนเริ่มที่จะเตรียมตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่อยู่รอบตัว ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแสดงความตั้งใจที่จะยอมรับรู้หรือรับฟัง

2. การตอบสนอง (Responding) หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยความเต็มใจหรือแสดงความพอใจในการตอบสนอง ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนที่ไปฟังปาฐกถาพิเศษเรื่องธรรมะ ผู้เรียนตอบมีระหว่างเวลาที่ฟังปาฐกถา และตอนที่ปาฐกถาพูดจบแล้ว ยินดีและเต็มใจจะเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ฟัง

3. การเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนอง เพราะเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง เพราะเห็นคุณค่าไม่ใช่ทำเพราะกลัวถูกทำโทษ อาจจะแบ่งออกเป็น

3.1 การยอมรับค่านิยม (Acceptance of a Value) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความเชื่อว่าสิ่งนั้นมีค่านิยมที่ควรจะยอมรับ เป็นต้นว่า ผู้เรียนชอบเรียน “ภาษาไทย” เพราะเห็นว่ามีค่านิยมในฐานะเป็นคนไทยควรจะรู้ภาษาไทยให้แตกฉาน

3.2 การที่ตีค่านิยมว่าสำคัญ มากหรือน้อย (Preference for a Value) ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนเห็นว่า วิชาภาษาไทยสำคัญกว่าภาษาอังกฤษ เพราะเป็นภาษาประจำชาติ

3.3 มีการผูกมัดตนเอง (Commitment) หมายถึง การยอมรับต่อตนเองและผู้อื่นว่าค่านิยมอันใดอันหนึ่งเป็นสิ่งที่ตนยึดถือและจะพยายามอุทิศตนทำงานเพื่อค่านิยมนั้น ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าของหนังสือและคิดว่าควรจะรักษาให้คงทนก็อาจจะช่วยเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทำงานเพื่อรักษาหนังสือ

4. การรวบรวมค่านิยม (Organization) เมื่อผู้เรียนยอมรับค่านิยมหลายอย่างเข้าเป็นส่วนหนึ่งของความคิด ผู้เรียนจะพบว่า มีค่านิยมหลายอย่างที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนจะรวบรวมค่านิยมเข้าด้วยกัน หรืออาจจะเปรียบเทียบกันว่า ค่านิยมใดมีความสำคัญตามความคิดมากน้อย

5. การยอมรับค่านิยม เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาชีวิตที่มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม (Characterization) ในขั้นนี้ค่านิยมจะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของผู้เรียน ค่านิยมจะเป็นแรงภายในที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น บุคคลที่ถือว่าความเมตตา

เป็นคุณธรรมที่ทุกคนควรจะถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลนั้นต่อผู้อื่น จะเป็นเครื่องชี้ว่าบุคคลนั้นมีความเมตตาอย่างสม่ำเสมอ

2.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการด้านจิตพิสัย (Affective domain)

รูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ เป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนา หรือปลูกฝัง การจัดการเรียน การสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม รูปแบบที่จะกล่าวถึงมี 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom และ Masia 2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชักจูง และ 3) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ บทบาทสมมติ รายละเอียดดังนี้ (ทีศนา เขมมณี, 2556, น. 25-34)

2.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom และ Masia (Instructional model based on affective domain by Krathwohl, Bloom and Masia)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

Bloom (Bloom, 1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ (Cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective domain) และด้านทักษะ (Psychomotor domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น Bloom ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Receiving or attending) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับรู้และ เกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยม ที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน

ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียน ปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

ถึงแม้ว่า Bloom ได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวเพื่อใช้ในการกำหนด วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนก็ตาม แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม หรือ จริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมใดๆ ให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอนของวัตถุประสงค์ทางด้านเจตคติของBloomได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ค่านิยม (Receiving or attending)

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้น อย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทาย ความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การรู้ตัว (Awareness)
- 2) การเต็มใจรับรู้ (Willingness)
- 3) การควบคุมการรับรู้ (Control)

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนองค่านิยม (Responding)

ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้น ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตามค่านิยม นั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in responding)
- 2) การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to respond)
- 3) ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in response)

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่าของค่านิยม (Valuing)

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลย ไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

- 1) การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance of a value)
- 2) การชื่นชมในคุณค่านั้น (Preference of a value)
- 3) ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment of a value)

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบค่านิยม (Organization)

เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่นๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่างๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญ ดังนี้

- 1) การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of a value)
- 2) การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a value system)

ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by value)

ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

- 1) การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalization set)
- 2) การปฏิบัติตามหลักยึดจนเป็นนิสัย (Characterization)

การดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องอาศัยเวลา โดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาและประสบการณ์ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในผู้เรียนแต่ละคน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการปลูกฝังค่านิยมอื่นๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป

2.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชักจูง (Jurisprudential Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

Joyce และ Weil (ทศนา แชมมณี, 2556, น. 29-32 อ้างอิงจาก Joyce & Weil, 1996, pp. 106-128) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากแนวคิดของ Oliver และ Shaver เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในประเด็นปัญหาขัดแย้งต่างๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมที่แตกต่างกัน ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาส่วนตัวที่ยากแก่การตัดสินใจ

การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด ก็คือความสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทบต่อสิ่งอื่นๆ น้อยที่สุด ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น วิเคราะห์หาค่านิยมที่อยู่เบื้องหลังปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล และแสดงจุดยืนของตนได้ ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการซักค้าน อันเป็นกระบวนการที่ใช้ในศาล มาทดสอบผู้เรียนว่าจุดยืนที่ตนแสดงนั้นเป็นจุดยืนที่แท้จริงของตนหรือไม่ โดยการใช้คำถามซักค้านที่ช่วยให้ผู้เรียนคอยย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นหรือจุดยืนของตน หรือยืนยันจุดยืนของตนอย่างมั่นใจขึ้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้เหมาะสมกับการสอนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่างๆ ซึ่งยากแก่การตัดสินใจ การสอนตามรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รวมทั้งวิธีการในการทำความกระจ่างในความคิดของตน

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา

ประเด็นปัญหาที่นำเสนอควรเป็นประเด็นที่มีทางออกให้คิดได้หลายคำตอบ ควรเป็นประโยคที่มีคำว่า “ควรจะ...” เช่น ควรมีกฎหมายให้มีการทำแท้งได้อย่างเสรีหรือไม่? ควรมีการจดทะเบียนโสเภณีหรือไม่? ควรอนุญาตให้นักเรียนประพาดนางงามหรือไม่? อย่างไรก็ตาม ควรหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน

วิธีการนำเสนออาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านเรื่องให้ฟัง การให้ดูภาพยนตร์ การเล่าประวัติความเป็นมา ครูต้องระลึกเสมอว่าวิธีการนำเสนอปัญหานั้นต้องทำให้นักเรียนได้รู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา รู้ว่าใครทำอะไร เมื่อใด เพราะเหตุใด และมีแง่มุมของปัญหาที่ขัดแย้งกันอย่างไร ให้ผู้เรียนประมวลข้อเท็จจริงจากกรณีปัญหาและวิเคราะห์หาค่านิยมที่เกี่ยวข้องกัน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนของตนเอง

ผู้เรียนเลือกจุดยืนของตนเองว่าจะเข้ากับฝ่ายใดและบอกเหตุผลของการเลือกนั้น

ขั้นที่ 3 ผู้สอนซักค้านจุดยืนของผู้เรียน

ผู้สอนใช้คำถามที่มีลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ถ้ามีจุดยืนอื่นๆ ให้เลือกอีก ผู้เรียนยังยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะอะไร

2) หากสถานการณ์แปรเปลี่ยนไป ผู้เรียนยังจะยืนยันที่จะเลือกจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะอะไร

3) ถ้าผู้เรียนจะต้องเผชิญกับสถานการณ์อื่นๆ จะยังยืนจุดยืนนี้หรือไม่

4) ผู้เรียนมีเหตุผลอะไรที่ยึดมั่นกับจุดยืนนั้น จุดยืนนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้นหรือไม่

5) เหตุผลที่ยึดมั่นกับจุดยืนนั้นเป็นเหตุผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่หรือไม่

6) ผู้เรียนที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนจุดยืนนั้นหรือไม่

7) ข้อมูลที่ผู้เรียนใช้เป็นพื้นฐานของจุดยืนนั้นถูกต้องหรือไม่

8) ถ้ายึดจุดยืนนั้นแล้วผลที่เกิดขึ้นตามมาคืออะไร

9) เมื่อรู้ผลที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้เรียนยังยืนยันที่จะยึดจุดยืนนั้นอีกหรือไม่

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนทบทวนจุดยืนในค่านิยมของตนเอง

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือยืนยันในค่านิยมที่ยึดถือ

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่/เก่าของตนเองอีกครั้งและ ผู้เรียนพยายามหาข้อเท็จจริงต่างๆ มาสนับสนุนค่านิยมของตนเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ตนยึดถืออยู่นั้น เป็นค่านิยมที่แท้จริงของตน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความกระฉับในความคิดของตนเองเกี่ยวกับค่านิยม และเกิดความเข้าใจในตนเอง รวมทั้งผู้สอนได้เรียนรู้และเข้าใจความคิดของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีการมองโลกในแง่บวกกว้างขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนด้วย

2.2.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ พัฒนาขึ้นโดย Shafteel และ Shafteel (ทีศนา แซมมณี , 2556, น. 32-34 อ้างอิงจาก Shafteel & Shafteel, 1967, pp. 67-71) ซึ่งให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล เขากล่าวว่า บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมต่างๆ ของบุคคล เป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการปะทะความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สัมผัสไว้ภายในลึกๆ โดยที่บุคคลอาจไม่รู้ตัวเลยก็ได้ การสวมบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลได้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่อยู่ภายใน

ออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจได้ ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลสวมบทบาทของผู้อื่น ก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น และเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหา และบทบาทสมมติที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงและมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน บทบาทสมมติที่กำหนด จะมีรายละเอียดมากนักน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเปิดเผยความคิด ความรู้สึกของตนมาก บทบาทที่ให้ควรมีลักษณะเปิดกว้าง กำหนดรายละเอียดให้น้อย แต่ถ้าต้องการจะเจาะประเด็นเฉพาะอย่าง บทบาทสมมติอาจกำหนดรายละเอียดควบคุมการแสดงของผู้เรียนให้มุ่งไปที่ประเด็นเฉพาะนั้น

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันเลือกผู้แสดง หรือให้ผู้เรียนอาสาสมัครก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 จัดฉาก การจัดฉากนั้นจัดได้ตามความพร้อมและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่าควรสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่ 5 แสดง ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ตนได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่ 6 อภิปรายและประเมินผล การอภิปรายผลส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การอภิปรายจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดง และควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม ควรมีการแสดงเพิ่มเติม หากผู้เรียนเสนอแนะทางออกอื่นนอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลังจากการแสดงเพิ่มเติม กลุ่มควรอภิปราย และประเมินผลเกี่ยวกับการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตน และหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของบุคคล

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

ตอนที่ 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาของวัยรุ่น

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Albert Bandura

Albert Bandura (ประณต คำฉิม. 2549: 86-90) กล่าวว่า เด็กและวัยรุ่นเรียนรู้การทํา พฤติกรรมมาจากตัวแบบ (Model) ซึ่งรวมถึงตัวแบบที่เป็นมนุษย์จริงๆ ตัวแบบจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ และตัวแบบจากการบอกเล่าหรือในหนังสือ การเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบ พฤติกรรมของคนอื่น (Modeling) จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดรูปแบบปฏิกิริยาตอบสนอง ที่เป็นนิสัย ในขณะที่เด็กเติบโตขึ้นมา เขาจะเลียนแบบจากตัวแบบต่างๆ ที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีการศึกษาจำนวนมากที่พบว่าพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในชีวิตของวัยรุ่น บุคคลอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่น ได้แก่ พี่น้อง ญาติผู้ใหญ่ ครู เพื่อน

การมีตัวแบบกับการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว

Bandura ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการมีตัวแบบและพัฒนาการของความก้าวร้าว เขาได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อเด็กได้เฝ้าดูพฤติกรรมที่ก้าวร้าวจากตัวแบบในชีวิตจริง หรือตัวแบบในภาพยนตร์ หรือการ์ตูน เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวจากตัวแบบนั้น ผลที่คล้ายคลึงกันนี้จะพบได้ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และผู้ใหญ่งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดความใส่ใจอย่างมากเกี่ยวกับผลที่มีต่อเด็กและวัยรุ่นจากการดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ที่แสดงความก้าวร้าว

Bandura ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยในบ้านที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวของลูกชาย ลูกชายที่ก้าวร้าวจะได้รับการสนับสนุนให้แสดงความก้าวร้าวต่อเด็กคนอื่นนอกบ้านเพื่อยืนยันตัวตนในสิทธิและใช้การชกต่อยถ้าจำเป็นพ่อของเด็กชายที่ก้าวร้าวดูเหมือนจะได้รับความพึงพอใจจากความก้าวร้าวของลูก และยอมให้ลูกมีพฤติกรรมทางเพศได้ นอกจากนี้ Bandura ยังชี้ให้เห็นด้วยว่า พ่อแม่ของเด็กชายที่ก้าวร้าวมักลงโทษเมื่อเด็กแสดงความก้าวร้าวต่อพ่อแม่ โดยการใช้การทำโทษทางร่างกาย แยกตัวให้อยู่โดดเดี่ยว ตัดสิทธิ และไม่ชี้แจงอย่างมีเหตุผล เด็กที่ถูกลงโทษทางกายจากพ่อแม่มากเกินไป ก็ยิ่งก้าวร้าวมากเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเด็กเรียนรู้ความก้าวร้าวจากการเลียนแบบพฤติกรรมการลงโทษของพ่อแม่

พัฒนาการของความรู้สึกผิดชอบของเด็กชายที่ก้าวร้าวจะแตกต่างจากเด็กชายที่ไม่ค่อยก้าวร้าว พฤติกรรมของเด็กในกลุ่มหลังถูกควบคุมจากความรู้สึกผิดและการควบคุมภายในตน ถ้าเด็กชายที่ก้าวร้าวไม่แสดงความก้าวร้าวออกมา นั่นเป็นเพราะว่าเขากลัวถูกลงโทษมากกว่าเกิดจากความรู้สึกผิดและการควบคุมภายในตน

บทบาทของการเสริมแรง

นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมส่วนมากเน้นบทบาทของการเสริมแรง หรือ ปฏิกริยาตอบสนองของคนอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง Bandura ได้ขยายแนวคิดนี้ โดยกล่าวถึงการเสริมแรงที่คนอื่นได้รับ และการเสริมแรงของตนเอง การเสริมแรงที่เห็นคนอื่นได้รับประกอบด้วยผลทางบวกหรือผลทางลบที่บุคคลสังเกตเห็นจากคนอื่น เช่น ถ้าสังเกตเห็นว่าคนอื่นได้รับรางวัลจากพฤติกรรมก้าวร้าวก็เพิ่มแนวโน้มที่ผู้สังเกตจะแสดงความก้าวร้าวด้วย Bandura เห็นว่าอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมจากการเสริมแรงของตนเองมีประสิทธิภาพเท่ากับการเสริมแรงจากภายนอก เมื่อใดก็ตามที่การแสดงพฤติกรรมเป็นไปอย่างที่ต้องการ เช่น สอบได้คะแนนดี ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ ทำให้แสดงพฤติกรรมนั้นต่อไปอีก และได้รับความรู้สึกดีๆ หลังจากทำพฤติกรรมนั้นแล้ว วัยรุ่นที่ตั้งเป้าหมายไว้ในระดับที่สมเหตุสมผลและสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและพึงพอใจในตนเอง และลดการพึ่งพาการได้รับรางวัลจากพ่อแม่ ครู และหัวหน้า

งานของนักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีความสำคัญมากในการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ สิ่งสำคัญที่ควรย้ำเป็นพิเศษก็คือ สิ่งที่ผู้ใหญ่ทำและบทบาทของตัวแบบที่แสดงออกมามีอิทธิพลที่สำคัญต่อพฤติกรรมวัยรุ่นมากกว่าสิ่งที่พูด ครูและพ่อแม่สามารถส่งเสริมคุณลักษณะที่ดี ความเอื้อเฟื้อ ค่านิยมทางจริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบทางสังคม ให้แก่วัยรุ่นได้ โดยแสดงสิ่งที่ตั้งใจต่างๆ เหล่านี้ออกมาด้วยตนเองให้วัยรุ่นเห็น

การเรียนรู้ทางสังคมกับพฤติกรรมของวัยรุ่น

พฤติกรรมหลายอย่างของวัยรุ่นเกิดจากการสังเกตตัวแบบ ทั้งพฤติกรรมที่ดีและพฤติกรรมที่ไม่ดี การเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบเกิดขึ้นจากหลายแหล่ง ทั้งในครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และในชุมชน สำหรับการเรียนรู้ทางสังคมในครอบครัว ผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสมากกว่า เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มักเป็นตัวอย่างให้กับลูก หรือหลานที่มีอาวุโสน้อยกว่าในหลายๆ ด้าน เช่น ลักษณะนิสัย ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น วัยรุ่นจะมีแบบแผนพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเรียนรู้จากตัวแบบภายในครอบครัว ปัญหาที่พบเสมอๆ คือ การที่พ่อแม่ปฏิบัติไม่สอดคล้องกับการสอน เช่น สอนลูกว่าไม่ควรสูบบุหรี่ แต่พ่อแม่กลับสูบบุหรี่ ทำให้

การอบรมสั่งสอนลูกไม่ได้ผล ดังนั้น พ่อแม่ต้องประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีควบคู่ไปกับการอบรมสั่งสอน และให้เสริมแรงทางสังคมที่เหมาะสมเมื่อลูกทำตาม จะทำให้การสอนเด็กและวัยรุ่นได้ผลดี

การเรียนรู้ทางสังคมในโรงเรียนก็เช่นเดียวกับในครอบครัว ครูเป็นต้นแบบที่มีความสำคัญกับนักเรียน พฤติกรรมต่างๆ ที่ครูแสดงออก ล้วนแล้วแต่เป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตามได้ทั้งสิ้น เช่น ความขยันในการสอน ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ที่มีอาวุโสกว่า เป็นต้น แต่ถ้าครูมีพฤติกรรมในทางตรงกันข้าม ก็สามารถเป็นแบบอย่างให้เด็กปฏิบัติตามได้เช่นกัน

ในส่วนของการเรียนรู้ทางสังคมในกลุ่มเพื่อนนั้น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมากในหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านการแต่งกาย ภาษา กิริยาท่าทาง ทักษะคิด ค่านิยม และความเชื่อ วัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ก็มักจะทำพฤติกรรมที่เหมาะสมเหมือนกับเพื่อนๆ ในทำนองเดียวกัน กลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ใช้จ่ายเสพติดหนี้เรียน ก็อาจจะทำให้วัยรุ่นทำพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้เหมือนกับเพื่อนๆ ได้เช่นเดียวกัน จากงานวิจัยจำนวนมากได้พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นใช้จ่ายเสพติดก็คือ ทำตามเพื่อน การทำตามกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นก็เพื่อปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และให้เพื่อนยอมรับ

สำหรับการเรียนรู้ทางสังคมจากสื่อมวลชนนั้น มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก ทั้งทางบวกและทางลบ อิทธิพลทางบวก ได้แก่ การนำเสนอสาระที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้วัยรุ่นนำไปปฏิบัติตาม เช่น รายการด้านสุขภาพ รายการทางเกษตรกร รายการธรรมะ รายการสารคดีต่างๆ เป็นต้น ส่วนอิทธิพลทางลบ ได้แก่ การนำเสนอพฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ โดยไม่ได้ต้องการให้ผู้ใดได้รับผลทางลบ แต่ปรากฏว่าสิ่งที่นำเสนอกลับมีผลต่อเด็กและวัยรุ่นมาก เช่น ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวตามตัวแบบในโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ นอกจากนี้การนำเสนอการกระทำผิดต่างๆ เช่น วิธีการข่มขืน การลักทรัพย์ ฆาตกรรม สามารถทำให้เด็กและวัยรุ่นจดจำแล้วนำไปปฏิบัติตามได้ทั้งสิ้น ซึ่งมีข่าวในทำนองนี้อยู่บ่อยๆ ที่ผู้กระทำความผิดสารภาพว่าจดจำวิธีการกระทำผิดมาจากการดูโทรทัศน์หรือภาพยนตร์

ประการสุดท้าย คือ การเรียนรู้ทางสังคมในชุมชน อาจเกิดขึ้นได้กับวัยรุ่น การเป็นตัวแบบของบุคคลในชุมชนทั้งในทางที่ดีหรือไม่ดี มีอิทธิพลต่อการทำตามอย่างของวัยรุ่นได้ เช่น การเข้าแถวซื้อตั๋วภาพยนตร์ การข้ามถนนในทางม้าลาย การทิ้งขยะในที่รองรับ การช่วยคนแก่หรือคนพิการข้ามถนน การขับรถโดยเคารพกฎจราจร เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นแบบอย่างที่ดี

ของคนในชุมชน วัยรุ่นจะได้รับแบบอย่างที่ดีไปปฏิบัติตาม แต่ถ้าแบบอย่างของคนในชุมชนเป็นไปในทางไม่ดี ก็ย่อมส่งผลต่อการทำตามของวัยรุ่นได้เช่นเดียวกัน และก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในชุมชนหรือสังคม

ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social-cognitive theory)

Bandura ได้ขยายทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเค้าออกไป โดยได้รวมเอาบทบาทของการรู้คิด (Cognition) เข้าไปด้วย Bandura เน้นว่ามนุษย์มีการรู้คิดการประมวลข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมีบทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาการ วิธีการที่บุคคลตีความของสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลในการกำหนดวิธีที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น เด็กชายที่ก้าวร้าวมากไม่ระมัดระวังในการประมวลข้อมูล และให้ความสนใจกับข้อมูลเพียงเล็กน้อยที่จะช่วยให้เขาพิจารณาได้ว่าการกระทำของคนอื่นๆ ต่อตัวเขาเป็นความมั่งร้ายหรือเป็นเจตนาที่ดี ทำให้การลงสรุปไม่ถูกต้อง ดังนั้น ระดับความก้าวร้าวของเด็ก จึงเป็นผลมาจากทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็ก และวิธีที่เด็กตีความเจตนาของคนอื่นด้วย

Bandura เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์แตกต่างไปอย่างมากจากการเรียนรู้ของสัตว์ เพราะมนุษย์มีศักยภาพในการรู้คิดที่ซับซ้อนกว่าสัตว์มาก เขาเห็นด้วยกับ Skinner ที่ว่าการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญ แต่เขาเห็นว่าบุคคลกำหนดเป้าหมายของตนเองโดยการเลือกสรรสิ่งแวดล้อมในอนาคตและเป้าหมายต่างๆ ที่ตนต้องการ บุคคลมีการไตร่ตรองและจัดระเบียบความคิด ความรู้สึก และการกระทำ เพื่อบรรลุเป้าหมายของตน มีการคาดหมายถึงผลที่ตามมาจากพฤติกรรมในอนาคต และบ่อยครั้งที่บุคคลมักได้รับผลกระทบจากสิ่งที่เขาเชื่อว่าจะเกิดขึ้น มากกว่าผลที่เขาประสบจริงๆ เช่น หญิงสาวคนหนึ่งอาจยังคงมุ่งหวังที่จะเรียนวิศวกรรมศาสตร์ต่อไป ทั้งๆ ที่ได้รับการลงโทษหลายอย่างและได้รับรางวัลแต่เพียงเล็กน้อยที่เป็นเช่นนี้เพราะเธอคาดหมายถึงรางวัลที่ยิ่งใหญ่กว่าเมื่อเธอเรียนจบการศึกษาแล้วนั่นเอง มนุษย์จึงไม่ได้ถูกปั้นแต่งจากผลของพฤติกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์รู้จักคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตและในปัจจุบัน และคาดหมายไปถึงอนาคต

ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมเน้นว่า บุคคลสามารถควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ที่กระทบต่อชีวิตของตนเองได้ แทนที่จะยอมรับทุกอย่างที่สิ่งแวดล้อมกำหนดให้ บุคคลสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้บางส่วน ด้วยการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งนั้น วัยรุ่นที่สงบเสงี่ยม อารมณ์ดี เชื่อฟัง อาจจะมีอิทธิพลทางบวกต่อพ่อแม่ กระตุ้นให้พ่อแม่ปฏิบัติต่อบุตรด้วยไมตรีอบอุ่นและรักใคร่ อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นที่เจ้าอารมณ์ ไม่เชื่อฟัง อาจกระตุ้นให้พ่อแม่เกลียดชังและไม่ยอมรับ ดังนั้น ในส่วนหนึ่ง

เด็กเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมของตน เนื่องจากบุคคลแต่ละคนแตกต่างกัน การตีความและการกระทำต่อสิ่งแวดล้อมย่อมไม่เหมือนกัน ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ที่แตกต่างกันสำหรับบุคคลแต่ละคน

3.2 ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการ

3.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget

งานวิจัยด้านจริยธรรมของ Piaget (อุสา สุทธิสาคร, 2559, น. 82-84) ศึกษาความคิดเห็นในประเด็นจริยธรรมจากเด็กอายุ 4-12 ปี โดยการสังเกตและถามคำถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกฎเกณฑ์ในการเล่นของเด็ก เช่น เกมลูกหิน ว่ากฎเหล่านั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไหม ถ้าเปลี่ยนได้จะเปลี่ยนภายใต้สถานการณ์ใด นอกจากนี้มีการเล่าเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมให้เด็กฟัง และให้เด็กตัดสินด้านจริยธรรมในเรื่องราวเหล่านั้น เรื่องที่เล่าเป็นสถานการณ์คู่ เรื่องหนึ่งซึ่งผู้กระทำมีความตั้งใจดี แต่ผลของการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายมาก อีกเรื่องหนึ่งผู้กระทำหรือผู้แสดงพฤติกรรม มีความตั้งใจไม่ดี แต่ผลของการกระทำก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยกว่า

ความคิดสำคัญของ Piaget คือ พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้น และขึ้นกับวัยคล้ายกับพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดย Piaget ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน (Heteronomous) เป็นพัฒนาการด้านจริยธรรมขั้นต้นที่เกิดขึ้นกับเด็กเล็กอายุประมาณ 5-8 ขวบ จริยธรรมของเด็กวัยนี้มาจากการรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมจากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อ แม่ ครู และเด็กโต และถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เด็กวัยนี้将有ความเชื่อว่า พฤติกรรมใดจะถูกต้องหรือเป็นพฤติกรรมดี เมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ใครทำตามกฎเกณฑ์ ใครทำตามกฎเกณฑ์เป็นเด็กดี ใครไม่ทำตามกฎเกณฑ์ก็เป็นคนไม่ดี การตัดสินใครว่าผิดหรือถูก เด็กจะไม่ได้คำนึงถึงความต้องการ แรงจูงใจ หรือเจตนาของผู้กระทำ

ขั้นที่ 2 ขั้นยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์ (Autonomous) เป็นพัฒนาการด้านจริยธรรมขั้นที่สองที่เกิดขึ้นกับเด็กในวัย 9-10 ขวบขึ้นไป เด็กตระหนักมากขึ้นว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่บุคคลร่วมกันสร้างขึ้น เป็นข้อตกลงระหว่างบุคคล ดังนั้นกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ จากความร่วมมือและการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การตัดสินว่าใครถูกหรือผิด เด็กจะเริ่มคำนึงถึงแรงจูงใจของผู้กระทำสิ่งนั้นๆ ด้วย

3.2.2 ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมวัยรุ่นของ Kohlberg

ทฤษฎีของ Kohlberg (อุสา สุทธิสาคร, 2559, น. 84-86) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีของ Piaget แต่ Kohlberg ได้ปรับปรุงวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ผล รวมทั้ง

ได้ทำการวิจัยในประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ไต้หวัน ตุรกี เม็กซิโก เป็นต้น โดย Kohlberg ได้ทำการวิจัยด้วยการสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรม ที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” หรือ “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ กาลเวลา สถานที่ ค่านิยม วัฒนธรรม และสภาพการณ์ ซึ่งหมายความว่า “ความถูกต้อง” “ความดี” “ความงาม” ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งจากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่างๆ Kohlberg แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg มีทั้งหมด 6 ขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre-conventional level)

ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” และ “ไม่ดี” จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อ แม่ ครู และมักคำนึงถึงผลที่ตามมาที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ Kohlberg ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and obedience orientation) ขั้นนี้เด็กจะใช้ผลของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตนถูกหรือผิด ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นผิดและจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำพฤติกรรมนั้นอีก ในทางตรงข้ามพฤติกรรมดีที่ทำแล้วได้รับรางวัลหรือคำชมเชย เด็กจะคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นถูกต้อง และจะทำซ้ำอีกเพื่อต้องการรับรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental relative orientation) ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทนหรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level)

พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ ถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง พ่อ แม่ กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรทำ หรือทำเพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น โดยไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ตน ในขั้นนี้เด็กจะถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่ต้องรักษามาตรฐานทางจริยธรรมจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับของสังคม (Interpersonal concordance of “good-boy, nice-girl” orientation) พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็น

พฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือตามความคาดหวังของพ่อ แม่ หรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรมดี หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติดีเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ พัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่นส่วนใหญ่จะเป็นไปตามหลักการขั้นนี้ที่ให้ความสำคัญกับการทำตามความต้องการของพ่อแม่ หรือกลุ่มเพื่อนที่พวกเขายอมรับเพราะกลัวการถูกปฏิเสธจากกลุ่ม

ขั้นที่ 4 กฎ และระเบียบ (Law-and-order orientation) เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ในความสงบเรียบร้อยต้องมีกฎหมายบังคับ และทุกคนควรเคารพกฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง พัฒนาการด้านจริยธรรมในขั้นนี้เป็นที่ยอมรับและยึดถือกันมากในวัยผู้ใหญ่ทั่วไป

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level)

พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำพฤติกรรมได้พยายามตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนจะยึดเป็นหลักความประพฤติที่ควรปฏิบัติ โดยปราศจากอิทธิพลหรืออำนาจของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก โดยเห็นว่ากฎเกณฑ์และกฎหมายควรตั้งอยู่บนหลักความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคม จริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social contract orientation) เป็นขั้นจริยธรรมที่เน้นความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สมควรปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคล บุคคลได้ใช้ความคิดและเหตุผล และเปรียบเทียบความถูกต้องก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของตน การตัดสินใจจริยธรรมในขั้นนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แม้จะเคารพสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคลเห็นว่าข้อตกลงเหล่านั้นสามารถแก้ไขได้โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อม

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal ethical principle orientation) ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล ที่คำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ถูกหรือผิด ขึ้นอยู่กับมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

3.3 ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูลต่อการพัฒนาการด้านความรู้คิดในวัยรุ่น

ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information-processing theory) (ประณต เค้าฉิม, 2549, น. 216-221) มุ่งเน้นเกี่ยวกับวิธีการที่บุคคลรับข้อมูล ดำเนินการกับข้อมูล และแสดงพฤติกรรมออกมา มุมมองนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจ ว่าเหตุใดวัยรุ่นจึงคิดได้ก้าวหน้ามากกว่าเด็ก

การประมวลผลข้อมูลของวัยรุ่นคล้ายกับการประมวลผลข้อมูลของคอมพิวเตอร์ แต่มีความซับซ้อนกว่ากันมาก วัยรุ่นรับข้อมูลเข้ามา จัดระบบข้อมูล เก็บรักษาข้อมูล นำข้อมูลออกมาจากหน่วยความจำ คิดเกี่ยวกับข้อมูลและรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถาม แก้ปัญหา และตัดสินใจ ในแต่ละปีที่ผ่านมา ความสามารถของวัยรุ่นในการประมวลผลข้อมูลจะเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากพัฒนาการที่ต่อเนื่องของสมองและระบบประสาท แต่ส่วนใหญ่แล้วมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้และการฝึกหัด ที่ทำให้ความสามารถและยุทธวิธีของสมองดีขึ้น

ลำดับขั้นในการประมวลผลข้อมูล ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

สิ่งเร้า พวกเราทุกคนล้วนแต่ได้รับสิ่งเร้ามากมายอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเร้าทางหู ทางสายตา และทางสัมผัส เช่น ในขณะที่เราเดินไปตามถนน เราจะได้ยินเสียงรถยนต์ เห็นรถและผู้คนผ่านไปมา แม้แต่การสัมผัสทางกายเมื่อมีใครสักคนเดินชนเรา ประสาทสัมผัสทั้งห้าของเราเป็นตัวรับสัมผัสกับโลกภายนอก ข้อมูลทั้งหมดจะผ่านทางสัมผัสนี้

การเลือกสิ่งเร้า เราไม่ได้ยิน ไม่ได้เห็น หรือไม่ได้รู้สึกต่อสิ่งเร้าทั้งหมดที่เราสัมผัส เพราะเราไม่ได้มุ่งความสนใจไปในทุกสิ่งทุกอย่างในเวลาเดียวกัน และเราอาจจะไม่สนใจมากนักในสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น เช่น ถ้าเราได้ยินใครสักคนเรียกชื่อ ความสนใจของเราจะไปอยู่ที่ที่มาของเสียง เมื่อเห็นว่าคนที่เรียกนั้นเป็นเพื่อน เราจึงเดินไปหาเพื่อนเพื่อที่จะพูดคุยด้วย และความสนใจของเราจะอยู่ที่การสนทนากับเพื่อนมากกว่าสนใจสิ่งอื่นๆ และผู้คนอื่นๆ มากมายที่อยู่รอบตัว เราให้ความสนใจในบางสิ่งบางอย่างที่กำลังเกิดขึ้น แต่ไม่สนใจสิ่งอื่นๆ ดังนั้นเราถูกกระตุ้นให้มุ่งความสนใจไปยังสิ่งที่เราเลือกสรรแล้ว

การตีความ ข้อมูลที่ผ่านการเลือกสรรแล้วจะผ่านการเข้าสู่การตีความ เราตีความข้อมูลตามการรับรู้ของเรา คนสองคนเห็นสิ่งเดียวกันแต่การรับรู้จะต่างกัน เช่น เมื่อเพื่อนคนหนึ่งให้ข้อคิดเห็นในเชิงวิจารณ์ วัยรุ่นบางคนอาจรู้สึกว่าคุณดูหมิ่นเหยียดหยาม ในขณะที่บางคนไม่รู้สึกอะไรเลย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเราตัดสินใจทุกสิ่งทุกอย่างตามที่เรามีประสบการณ์ในอดีต เช่น วัยรุ่นหญิงที่มีพ่อขี้เมาอาจจะรู้ว่าเพื่อนชายของเธอเมาเหล้าเมื่อเขาดื่มเบียร์ไปเพียงแก้วเดียว ในขณะที่วัยรุ่นหญิงคนอื่นๆ อาจไม่เห็นว่าเขาเมาแต่ประการใด ดังนั้นเราตีความข้อมูลแตกต่างกันตามการรับรู้ของเรา ในบางครั้ง วัยรุ่นและผู้ใหญ่ก็อาจตัดสินใจผิดพลาด เพราะการรับรู้บกพร่อง

หรือมีข้อมูลไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น หรือตรวจสอบการรับรู้ของเรากับความเป็นจริง เพื่อให้แน่ใจว่าการรับรู้ของเราถูกต้อง

ความจำ ข้อมูลที่มีประโยชน์ต้องเป็นข้อมูลที่จำได้นานพอที่จะทำให้เกิดการประมวลข้อมูลเพิ่มเติม กระบวนการจำเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน รูปแบบที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางคือ รูปแบบการจำ 3 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยแหล่งเก็บความจำจากประสาทสัมผัส (Sensory storage) แหล่งเก็บความจำระยะสั้น (Short-term storage) และแหล่งเก็บความจำระยะยาว (Long-term storage) โดยข้อมูลจะผ่านจากขั้นหนึ่งไปอีกขั้นหนึ่ง

การคิด การประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการคิดในบางสิ่งบางอย่างภายหลังที่ข้อมูลถูกนำออกมาจากแหล่งเก็บความจำแล้ว โดยปกติแล้ววัยรุ่นสามารถเรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีเหตุผลได้ สามารถวิพากษ์วิจารณ์ความนึกคิดใหม่ๆ ที่ผ่านเข้าไปในสมอง สามารถตรวจสอบหลักฐาน และสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้

การแก้ปัญหา ผลขั้นสุดท้ายของการประมวลข้อมูลก็คือการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาเริ่มต้นจากการค้นพบปัญหา ขั้นที่สอง คือ ประเมินองค์ประกอบของปัญหา ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการจัดระบบความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นมาใหม่และมีการคิดในหลายแง่มุมของปัญหา ขั้นตอนที่สามคือ สร้างทางแก้ปัญหาหลายๆ ทาง และประเมินทางแก้ปัญหานั้นๆ ว่าง่วงหน้า โดยพยายามมองไปข้างหน้าถึงผลที่จะได้หรือผลที่ตามมาจากการแก้ปัญหาในแต่ละวิธี จนกระทั่งเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการประมวลข้อมูลระหว่างช่วงวัยรุ่น

การศึกษาค้นคว้าการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการประมวลข้อมูลของวัยรุ่นต่างมุ่งความสนใจไปที่การเพิ่มขึ้นในองค์ประกอบต่างๆ 5 องค์ประกอบ คือ ความใส่ใจต่อสิ่งเร้า ความจำ ความเร็วในการประมวลข้อมูล ยุทธวิธีในการจัดระบบข้อมูล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเอง ความก้าวหน้าในองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยอธิบายได้ว่า เหตุใดวัยรุ่นจึงมีความสามารถมากกว่าเด็กในการคิดแบบนามธรรม การคิดหลายแง่มุมและการคิดในเชิงตั้งสมมติฐาน

1. ความใส่ใจต่อสิ่งเร้า ความใส่ใจต่อสิ่งเร้าของวัยรุ่นมีมากขึ้นทั้งความใส่ใจแบบเลือกสรร และความใส่ใจแบบแยกแยะ ความใส่ใจแบบเลือกสรร เป็นความใส่ใจซึ่งวัยรุ่นต้องพุ่งความสนใจไปที่สิ่งเร้าหนึ่งและปิดรับสิ่งเร้าอื่น (เช่น อ่านหนังสือโดยไม่สนใจสิ่งรบกวนอื่นๆ) ส่วนความใส่ใจแบบแยกแยะเป็นความใส่ใจซึ่งวัยรุ่นต้องให้ความใส่ใจสิ่งเร้าสองสิ่งในเวลาเดียวกัน (เช่น อ่านหนังสือและฟังวิทยุไปพร้อมๆ กัน) วัยรุ่นมีความสามารถมากกว่าเด็กในด้าน

ความตั้งใจและการจดจ่อกับงานที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน เช่น การอ่านและการทำความเข้าใจเนื้อหาที่ยากๆ

2. ความจำ ในช่วงวัยรุ่นความสามารถในการจำจะดีขึ้น ทั้งความจำในระยะสั้นและความจำระยะยาว ความจำระยะสั้น คือ ความสามารถที่จะจำบางสิ่งบางอย่างในช่วงเวลาสั้นๆ (เช่น 30 วินาที) ส่วนความจำระยะยาวเป็นความสามารถที่จะระลึกถึงบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นนานมาแล้ว ความจำมีความสำคัญมากต่อการแก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น “จงอธิบายพัฒนาการ 4 ขั้นตามทฤษฎีของ Piaget” ปัญหานี้ต้องอาศัยความจำระยะยาว แต่ความจำระยะสั้นก็มีความสำคัญมากเช่นกัน เช่น ในการตอบคำถามชนิดเลือกตอบ เราต้องสามารถจำคำตอบในแต่ละตัวเลือกได้นานพอที่จะนำมาเปรียบเทียบกับตัวเลือกอื่นๆ ในขณะที่เราอ่านตัวเลือกเหล่านั้น

3. ความเร็วของการประมวลข้อมูล ถ้าไม่คำนึงถึงประเภทของงานที่พบว่าวัยรุ่นตอนปลายประมวลข้อมูลได้เร็วกว่าวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนต้นประมวลข้อมูลได้เร็วกว่าเด็กก่อนวัยรุ่น ข้อความจริงนี้จะช่วยอธิบายความแตกต่างระหว่างอายุในการทำแบบทดสอบวัดผลที่จำกัดเวลา

4. ยุทธวิธีในการจัดระบบข้อมูล องค์ประกอบในการประมวลข้อมูลที่พบว่ามีเพิ่มขึ้นในวัยรุ่นอีกประการหนึ่งก็คือ ยุทธวิธีในการจัดระบบข้อมูล วัยรุ่นมียุทธวิธีในการจัดระบบข้อมูลมากกว่าเด็ก ตัวอย่างเช่น การใช้เครื่องช่วยความจำ และยุทธวิธีในการจัดรวบรวมข้อมูลอื่นๆ ช่วยทำให้เกิดความแตกต่างในการทำงานที่ต้องใช้ความจำระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก ยิ่งไปกว่านั้นเด็กโตจะสามารถตัดสินใจได้ว่า เมื่อใดที่ใช้ยุทธวิธีนั้นจะมีประโยชน์ และเมื่อใดจะไม่มีประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การอ่านตำรา เราจะใช้ยุทธวิธีมากมายในการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ ในตำราแต่ละบท ซึ่งจะช่วยให้เราจำได้ดีขึ้น เช่น การขีดเส้นใต้ การสรุปย่อ เป็นต้น เนื่องจากเด็กไม่มียุทธวิธีเหมือนกับวัยรุ่น ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าวัยรุ่น

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนมีมากขึ้นในช่วงวัยรุ่น ดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น จะเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งที่เพิ่มขึ้นในช่วงวัยรุ่นก็คือ อภิปัญญา (Metacognition) ซึ่งเป็นการคิดเกี่ยวกับการคิด วัยรุ่นที่เกี่ยวกับการคิดของตนมากกว่าเด็ก สิ่งนี้ช่วยอธิบายได้ว่าทำไมการตระหนักในตนเอง (Self-consciousness) จึงมีมากในช่วงวัยรุ่น การตระหนักในตนเองเป็นผลมาจากความสามารถทางอภิปัญญาที่มีมากขึ้นในวัยรุ่นนั่นเอง

การที่วัยรุ่นมีความสามารถมากขึ้นที่จะคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเอง ทำให้วัยรุ่นสามารถกำกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ตัวอย่างเช่น ในระหว่างการเรียน วัยรุ่น

มีความสามารถมากกว่าเด็กในการประเมินว่าเรียนรู้เนื้อหาได้ดีมากน้อยเพียงใด สิ่งนี้ทำให้วัยรุ่นสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ เช่น ถ้าเนื้อหาว่าง่ายก็อ่านผ่านๆ ไปอย่างรวดเร็ว ถ้าเนื้อหายากก็อาจช้าลงและอาจซ้ำๆ

วัยรุ่นเป็นวัยที่สมองพัฒนาเต็มที่ มีความสามารถในการรู้คิดเชิงนามธรรม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพหลายประการ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นควรเข้าใจธรรมชาติเหล่านี้ และหาวิธีส่งเสริมและปฏิบัติต่อวัยรุ่นอย่างเหมาะสม

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร

4.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Curriculum เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "currere" (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, Online) มีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันไป ดังนี้

หลักสูตร ในความหมายของ Caswell และ Campbell (1935) Neagley และ Evans (1967) Wheenler (1974) Crow (1980) Oliva (1982) และ Ragan และ Shepherd (1997) หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (บุญเลี้ยง มุมทอง, 2554, น. 6-7 อ้างอิงจาก Neagley & Evans, 1967, p. 2, Oliva, 1982, p. 10, Wheenler, 1974, p.11, Crow, 1980, p. 250 และ Caswell & Campbell, 1935, p. 69) (ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์, 2557 อ้างอิงจาก Ragan & Shepherd, 1997, p. 192)

Taba (1962) ให้ความหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับ Saylor และ Alexander (1974) ว่าหมายถึง แผนการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (บุญเลี้ยง มุมทอง, 2554, น. 7 อ้างอิงจาก Taba, 1962, p. 10 และ Saylor & Alexander, 1974, p. 6)

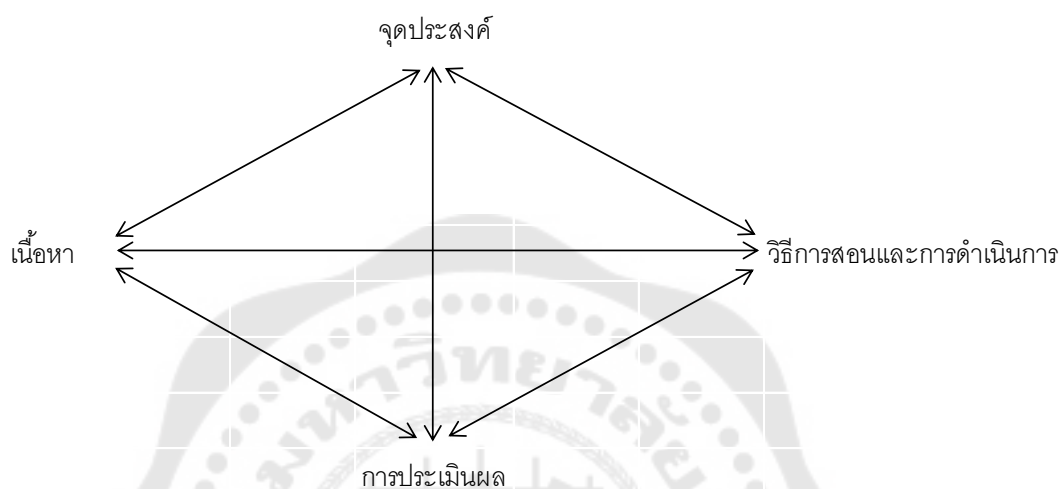
Shaver และ Berlak (1968) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้สำหรับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Trump และ Miller (1973) กล่าวว่า หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้แก่เด็กนักเรียนในระบบ (บุญเลี้ยง มุมทอง, 2554, น. 7 อ้างอิงจาก Good, 1973, p. 2)

Good (1973) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง รายวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบในสาขาวิชาต่างๆ (บุญเลี้ยง มุมทอง, 2554, น. 6 อ้างอิงจาก Good, 1973, p. 2)

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ การจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

Taba (1962) เสนอแนวคิดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีการสอนและการดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งกาญจนา คุณารักษ์ (2543, น. 20-22) นำมาสรุปไว้ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร

จากภาพประกอบ 2 อธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

1. จุดประสงค์ (Objective) มีความสำคัญมาก เพราะจุดประสงค์เป็นจุดเริ่มต้น และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนใคร เรื่องอะไร มีวิธีการสอนอย่างไร และจะประเมินผลได้อย่างไร
2. เนื้อหา (Subject matter) เป็นรายละเอียดของสาระวิชาและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระวิชาที่นำมาถ่ายทอดให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
3. วิธีการสอนและการดำเนินการ (Method and organization) เป็นการแปลงจุดประสงค์และสาระวิชาไปสู่การเรียนการสอนที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ผ่านการประเมินผู้เรียนว่ามีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะตามจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นแนวทาง/เกณฑ์ในการประเมิน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

Tyler (1971) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์, 2557 อ้างอิงจาก Tyler, 1971, p. 192)

1. จุดมุ่งหมาย (Education purpose) ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุความมุ่งหมาย
2. ประสบการณ์ (Education experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย
3. วิธีการจัด ประสบการณ์ (Organization of education experience) ที่โรงเรียนจัดไว้เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การประเมินผล (Determination of what to evaluate) เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้แล้ว

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2556, น. 56) มีแนวคิดว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย
2. ขอบข่ายสาระวิชาหรือประมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน
3. แผนการจัดการเรียนการสอน
4. แนวทางการประเมินการเรียนรู้

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักของหลักสูตรจะประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา/ประสบการณ์ วิธีการสอน/การจัดประสบการณ์ และการประเมินผล

4.3 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอน มีผู้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

Taba (1962) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน (สมพร หลิมเจริญ, 2552, น. 92-93 อ้างอิงจาก Taba, 1962, pp. 12-13) ดังนี้

1. การวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการตัดสินใจว่าจะพัฒนาผู้เรียนในด้านใด โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนว่ามีภูมิหลังอย่างไรและมีความต้องการในเรื่องใดบ้าง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอย่างไร

3. การเลือกเนื้อหา เป็นการเลือกเนื้อหาสาระสำคัญที่จะจัดให้กับผู้เรียน ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ในหลักสูตร

4. การจัดเนื้อหาสาระ เป็นการตัดสินใจว่าเนื้อหาสาระที่เลือกไว้นั้น ควรจัดให้กับผู้เรียนระดับใด โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นการเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นการตัดสินใจว่าควรจัด ประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้างให้กับผู้เรียน และควรมีวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อให้ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสม

7. การประเมินผล เป็นการประเมินผลผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ อย่างไร เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2546, น. 4-5) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ได้ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง หลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรม พัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้ตรงตามบริบทของสถานศึกษา

3. วางแผนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน และประเมินผลให้ตรงกับเป้าหมาย ที่วางไว้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้จริง

4. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนานักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ครอบคลุมตั้งแต่การนิเทศ การติดตามผล และการประเมินผล

5. กำหนดแนวทางการประเมินผลผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียน ชั้นปี และช่วงชั้น ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษากำหนด

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ

Luhmer (1990) ได้ศึกษาการปลูกฝังสำนึกความเป็นชาติของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งการ ปลูกฝังสำนึกความเป็นชาติของประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทางจริยธรรม

โดยสำนักการศึกษาที่โดดเด่นของชาวญี่ปุ่นอยู่ในช่วงหลังญี่ปุ่นแพ้สงครามโลก ครั้งที่ 2 ที่มีการจัดหลักสูตรการศึกษาจริยธรรมในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย และมีความมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ในการต่อสู้เพื่อประชาชนที่อยู่เบื้องหลัง เคารพคุณค่าของคน รับผิดชอบต่อหน้าที่ และรู้สึกถึงสิ่งที่ต่อสิ่งที่ได้รับ และมีจิตสำนึกในการสร้างสังคมและประเทศให้มีความสุข และในปี ค.ศ. 1993-1995 มีการปลูกฝังคุณธรรมในนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีข้อปฏิบัติคือการร้องเพลงประจำชาติ การเผยแพร่ความหมายของธงชาติ ทั้งนี้ได้บรรจุวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองไว้ในหลักสูตรของมัธยมศึกษาตอนปลาย

Aharon (2002) ศึกษาเกี่ยวกับการสอนเรื่องความรักชาติในนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นของประเทศตุรกีและอียิปต์ พบว่า สถานศึกษานำเนื้อหาทางประวัติศาสตร์กฎหมาย ภาษาและวัฒนธรรมในการสอน ซึ่งผลการสอนจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานครอบครัวของนักเรียน

มิลินทรา ยินดีสุข (2547) ศึกษารูปแบบกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติในเด็กปฐมวัย โดยใช้เทคนิคการวิจัยเดลฟายศึกษาแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดรูปแบบกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติในเด็กปฐมวัย ซึ่งมีดังนี้ 1) การปลูกฝังความรักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และราชวงศ์ 2) การปลูกฝังให้รักวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ภาษา ประเพณี มารยาท อาหาร การแต่งกายดนตรี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จินตนา พุทธเมตตา (2548) ได้ศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีมีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ไม่ได้เน้นเฉพาะด้านวิชาการ แต่ยังเน้นเรื่องการพัฒนาจิตใจ การพัฒนาพื้นฐานความคิดความรู้สึก มีหลักการการมีเหตุผล มีการปลูกฝังความเป็นชาตินิยม ภาคภูมิใจในชาติวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งการปลูกฝังต่างๆ ที่จะนำไปสู่ “ความรักชาติ” ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา มี 2 หลักสูตร คือ

1) หลักสูตรตรง เป็นการสอนในระดับห้องเรียน มุ่งอธิบายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเน้นการหาสาเหตุและเหตุผลที่ดีในการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามหลักจริยธรรม มีการยกกรณีปัญหาคุณธรรมเป็นสื่อเป็นข้อมูล และให้นักเรียนเป็นผู้คิดวิเคราะห์ เพื่อหาความจริงที่ถูกต้องตามหลักการและเหตุผล ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในระดับชั้นต่างๆ มีดังต่อไปนี้

ระดับอนุบาล ถึง ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ปลูกฝังเรื่องความเป็นระเบียบในสังคม เกรงกลัวต่อบาป ละอายต่อการกระทำผิด กล้าขอโทษและกล้ารับผิด มีความกตัญญู มีจิตสำนึก

ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีความซื่อสัตย์ ซึ่งการเรียนในระดับอนุบาล รัฐบาลมีการปฏิรูปการศึกษา ให้มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาความคิด การอยู่ร่วมกันในสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคม การเสียสละและความรักชาติ

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปลูกฝังเรื่องความเป็นประชาธิปไตย การช่วยเหลือ มีน้ำใจต่อกัน มีความอดทนอดกลั้น ละเอียดต่อการทำผิด คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์ และเสียสละแก่ผู้สูงอายุ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ถึง ระดับอุดมศึกษา ปลูกฝังเรื่องสิทธิของตน และหน้าที่ที่มีต่อประเทศชาติ มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีความจงรักภักดีต่อสถาบัน และทำทุกสิ่งอย่างทุ่มเทเพื่อประเทศชาติ

2) หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) คือ หลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น

ประการหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญและอ้างไว้ให้อยู่คู่กับสังคมที่พัฒนา คือ คุณธรรมจริยธรรมที่เด็กเกาหลีต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่อายุในระดับครอบครัวจนถึงอยู่ในสังคม จนกลายเป็นรากที่ฝังลึกในความเป็นคนเกาหลี

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐเกาหลี ที่มีคุณลักษณะเด่นร่วมกันเรื่องความรักชาติ ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ “ความรักชาติ” ได้นั้น เป็นการปลูกฝังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องยาวนาน เริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว โดยผ่านการเล่าเรื่องจากรุ่นสู่รุ่น มีการจัดการศึกษาในแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน และเรียนรู้จากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ซึ่งคุณลักษณะเด่นเรื่องความรักชาติก็เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้ประเทศที่บอบช้ำจากสงครามและเคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศล่าอาณานิคม สามารถยืนหยัดเป็นประเทศที่พัฒนา มีความมั่นคง มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

นิติภูมิ นวรัตน์ (2549) สนใจวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของคนเวียดนาม ได้ศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พบว่า การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีเอกลักษณ์ และบุคลิกลักษณะเด่นดังนี้ 1) คนเวียดนามขยันและอดทน 2) คนเวียดนามรักชาติ 3) คนเวียดนามรักการศึกษาเล่าเรียน และ 4) คนเวียดนามยึดถือความกตัญญู ซึ่งมีการปลูกฝังเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สถาบันครอบครัวจนถึงสถาบันการศึกษา (ชั้นอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา) รวมถึงภาคสื่อสารมวลชน ความศรัทธาในประธานาธิบดีโฮจิมินห์ โดยมี

หลักคำสอนที่เป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ 5 ข้อ ได้แก่ 1) รักประเทศชาติ รักประชาชน 2) เรียบง่าย ทำงานเก่ง 3) รักษาอนามัยดี 4) วินัยดี และ 5) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ ตัวอย่างเช่น การเล่าเรื่องราวของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ให้ลูกหลานฟังตั้งแต่จำความได้ เนื้อหาจะสื่อสารในเรื่องของความรักชาติ ความทุกข์ยากเจ็บปวดผสมกันไป ซึ่งทำให้ภาคภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานคนหนึ่งของประธานาธิบดีโฮจิมินห์หรือลุงโฮ ในระดับชั้นประถมศึกษา มีการกำหนดหัวข้อให้เด็กนักเรียนทำการบ้าน 5 ข้อ เพื่อให้เด็กซึมซับการปลูกฝังคุณงามความดีผ่าน การเรียนการสอน ได้แก่ ข้อที่ 1 วันนี้หนูทำความดีอะไรบ้าง ข้อที่ 2 วันนี้หนูช่วยคุณพ่อคุณแม่ ทำงานบ้านอะไรบ้าง ข้อที่ 3 วันนี้ชุมชนของหนูมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง ข้อที่ 4 ให้อาจารย์ รายงานข่าวหนึ่งข่าวเกี่ยวกับประเทศเวียดนาม และข้อที่ 5 ให้อาจารย์ข่าวหนึ่งข่าวเกี่ยวกับ สถานการณ์โลก การพานักเรียนไปทัศนศึกษา ณ บ้านเกิดของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ไปสักการะสถานที่ของประธานาธิบดีโฮจิมินห์ รวมถึงการนำเสนอเป็นระยะๆ เกี่ยวกับประวัติของ ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ ภาพยนตร์สงคราม บรรยายโดยใส่ความรู้สึก ที่เกิดขึ้นจริงๆ ไม่ใช่ความรู้สึกที่สร้างขึ้น ผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ ซึ่งทำให้การพัฒนาของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นไปได้ดังเป้าประสงค์ที่ ทางภาครัฐและสังคมพึงต้องการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

วรฤทัย มุมทอง (2558) ศึกษาระดับความรักชาติ สภาพการจัดการเรียนการสอนของ วิชาประวัติศาสตร์ของครูตามการรับรู้ของนักเรียน และลักษณะของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ ในการส่งเสริมความรักชาติในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 692 คน พบว่า นักเรียนมีความรักชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07) เมื่อพิจารณา เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยความรักชาติแบบหลงใหล ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์ และความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 4.07 และ 4.09 ตามลำดับ และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ของครูตามการรับรู้ ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61) และลักษณะของ หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในการส่งเสริมความรักชาติ พบว่า ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ ภายในหลักสูตรได้ระบุความเข้าใจเกี่ยวกับความรักชาติ และกำหนดให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นมา ของไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและดำรงความเป็นไทย ส่วนแนวทางการส่งเสริม ความรักชาติของนักเรียน คือ 1) การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อความรักชาติ และมีการ สัมมนาระหว่างครูผู้สอน แลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถสะท้อนให้เกิดความรักชาติ 2) โรงเรียนต้องมีการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมความรักชาติในวันสำคัญ โดยให้นักเรียน

บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม ให้ตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) หน่วยงานต้นสังกัด ต้องมีการจัดอบรมครู ในด้านการสอนเพื่อส่งเสริมความรักชาติ 4) หลักสูตรและแบบเรียนวิชา ประวัติศาสตร์ ต้องมีการเพิ่มเนื้อหาที่เน้นให้สะท้อนความรักชาติมากขึ้น และแบบเรียน ต้องสอดแทรกเนื้อหาในเรื่องความรักชาติตลอดทั้งเล่ม

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความรักชาติมีความจำเป็นที่จะต้อง พัฒนาให้เกิดขึ้นในเยาวชน เพื่อความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของประเทศในอนาคต จากแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรักชาตินั้น พบว่า มีจุดเน้นให้ปลูกฝังตั้งแต่ ในครอบครัว โรงเรียน จนถึงสังคมภายนอกให้นักเรียนมีความรักชาติไทย รักความเป็นคนไทย ซึ่งวิธีการสอนมีหลายรูปแบบ เริ่มตั้งแต่ครอบครัวที่มีส่วนร่วมในการบอกเล่าเรื่องราวความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย โรงเรียนมีการสอดแทรกคุณค่าความเป็นไทยในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย วิชาวรรณคดีไทย วิชาศิลปะ นอกจากการเรียนในห้องเรียนแล้ว ควรให้นักเรียนได้เห็นสถานที่จริงในประวัติศาสตร์ เช่น อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน ที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่วีรชนบ้านบางระจันผู้ประกอบวีรกรรมครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ ก็เป็นวิธีการที่ดีอีกวิธีหนึ่งที่นักเรียนจะได้สัมผัสกับ ประสบการณ์จริง ได้ทดลองทำจริง ๆ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้นักเรียนได้รับรู้ความรู้สึกที่ลึกซึ้งมาก ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำมา ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้าง ความรักชาติต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาและพัฒนาความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในการนี้ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ซึ่งการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ในระยะที่ 1 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second order Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตรวจสอบว่าโมเดลองค์ประกอบความรักชาติเป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ นอกจากนั้น เพื่อเป็นการยืนยันว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability) มีรายละเอียดดังนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารกลุ่มนี้กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ณ สถานศึกษาต่างๆ จำนวน 49 แห่ง มีจำนวนทั้งหมด 2,053 คน (กรมการสัตว์ทหารบก, 2561, ผนวก ก)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง พิจารณาจากแนวคิดของ Hair และคณะ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555, น. 71 อ้างอิงจาก Hair, et al., 2010) ที่กำหนดไว้ว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีไม่น้อยกว่า 100 คน และควรมีอย่างน้อย 5-10 คน ต่อ 1 ตัวชี้วัด หรือ 10-20 คนต่อหนึ่งพารามิเตอร์

จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง จำนวน 1,232 คน (ร้อยละ 60 ของจำนวนประชากร) โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มสถานศึกษา ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม มีเกณฑ์จำแนกกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ สถานศึกษาที่มีนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จำนวน 1-55 คน ซึ่งมีสถานศึกษา จำนวน 38 แห่ง (มีจำนวนทั้งหมด 751 คน)

กลุ่มที่ 2 คือ สถานศึกษาที่มีนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จำนวน 56-120 คน ซึ่งมีสถานศึกษา จำนวน 8 แห่ง (มีจำนวนทั้งหมด 669 คน)

กลุ่มที่ 3 คือ สถานศึกษาที่มีนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จำนวน 121-300 คน ซึ่งมีสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง (มีจำนวนทั้งหมด 633 คน)

2. เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของกลุ่มสถานศึกษา ดังนี้

ตาราง 3 จำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มของสถานศึกษา

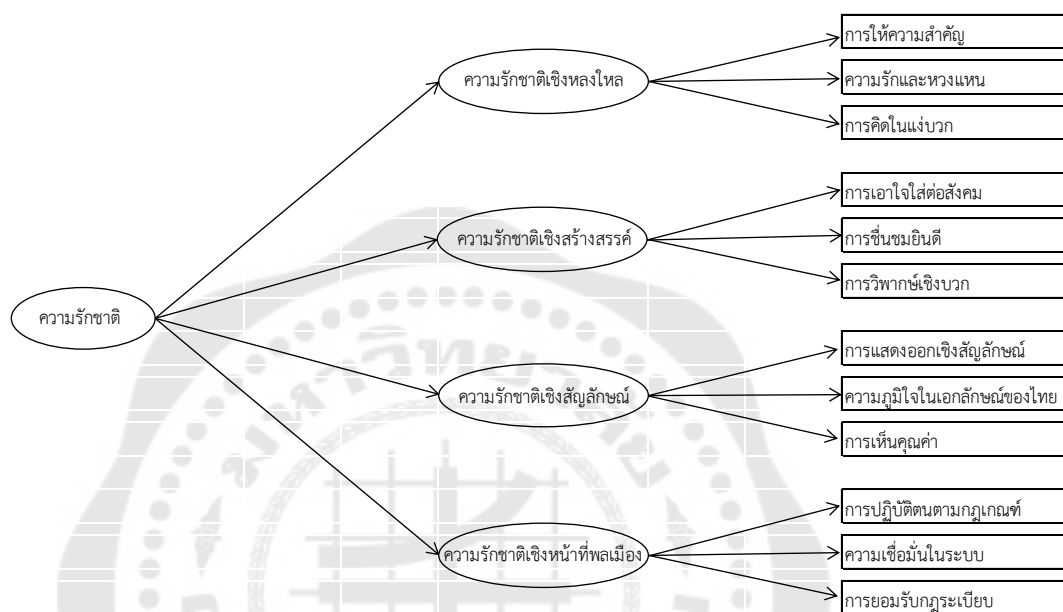
กลุ่มที่	จำนวนสถานศึกษา	จำนวน (คน)	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	38	751	451
2	8	669	401
3	3	633	380
รวม	49	2,053	1,232

และทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ด้วยวิธีจับสลากแบบไม่คืนกลับ โดยจะเก็บข้อมูลทุกสถานศึกษาตามสัดส่วนจำนวนผู้เรียน ยกเว้นสถานศึกษาที่ใช้ในการทดลองในการวิจัยระยะที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ แบบวัดที่ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ แต่ละระดับมีคะแนนแตกต่างกันตั้งแต่ 1-5 คะแนนตามลำดับตามแบบของลิเคิร์ท ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด ความหมาย และองค์ประกอบต่างๆ ของความรักชาติ จากนั้นจึงสังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติได้ 4 องค์ประกอบ ตามแนวคิด

ทฤษฎีของ Rothi และคณะ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ 3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และ 4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง แต่ละองค์ประกอบมี 3 ตัวชี้วัด โดยมีกรอบแนวคิดในการสร้างแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการพัฒนาแบบวัดความรักชาติ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของความรักชาติ องค์ประกอบความรักชาติและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่ามีความรักชาติ เพื่อเขียนนิยามและเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดความรักชาติให้ครอบคลุมทุกด้าน

2. กำหนดโครงสร้างของแบบวัดความรักชาติ โดยใช้องค์ประกอบความรักชาติที่สังเคราะห์ได้ และกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบ ดังนี้

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism: B) ประกอบด้วย 1) การให้ความสำคัญ (B1) 2) ความรักและหวงแหน (B2) และ 3) การคิดในแง่บวก (B3)

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism: C) ประกอบด้วย 1) การเอาใจใส่ต่อสังคม (C1) 2) การชื่นชมยินดี (C2) และ 3) การวิพากษ์เชิงบวก (C3)

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 3 ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism: S) ประกอบด้วย 1) การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ (S1) 2) ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย (S2) และ 3) การเห็นคุณค่า (S3)

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 4 ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism: CI) ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติตามกฎหมาย (CI1) 2) ความเชื่อมั่นในระบบ (CI2) และ 3) การยอมรับกฎระเบียบ (CI3) และสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัดขององค์ประกอบ

3. ดำเนินการสร้างแบบวัด โดยสร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ และกรอบแนวคิดของแบบวัดความรักชาติ

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

เมื่ออ่านข้อความแล้ว กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่าง

หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] ตามความเป็นจริง

1. ชื่อโรงเรียน / วิทยาลัย

2. เพศ [] ชาย [] หญิง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของ
นักศึกษาที่มีต่อประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ
คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับ
การปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษาในระดับใด
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับความเป็นจริงของ
นักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ระดับความรู้สึก / ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	ฉันไม่ซื้อสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น แผ่นซีดี เพลงหรือภาพยนตร์ กระเป๋า รองเท้า เพราะต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น					
(00)	ฉันช่วยเหลือสังคมด้วยการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือทำงานจิตอาสาเมื่อมีเวลาว่าง					
(000)	ฉันรู้สึกภูมิใจ เมื่อเห็นธงชาติไทยโบกสะบัดตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามสำหรับฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในพิธีสำคัญต่างๆ หน้าห้องเรียน					

4. นำแบบวัดความรักชาติไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ จากนั้นจึงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท

5. นำแบบวัดความรักชาติที่มีจำนวน 60 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ด้านจิตวิทยาและด้านการศึกษ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป เหลือจำนวน 46 ข้อ จึงถือได้ว่าแบบวัดทั้ง 46 ข้อ นั้นสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบวัดความรักชาติไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2561 สังกัดโรงเรียนวัดไร่ขิง จำนวน 82 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบและการศึกษาผลการใช้หลักสูตร จากนั้นนำผลการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) ในแต่ละด้าน ซึ่งหาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient Correlation: r) ซึ่งจะคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .229-.671 ทั้งนี้ข้อคำถามผ่านการคัดเลือกทั้ง 46 ข้อ ดังแสดงในตาราง 4

7. นำผลการตอบแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกทั้ง 46 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับและรายด้าน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) ซึ่งเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าตั้งแต่ .7 ขึ้นไป พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .952 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .869 .850 .880 และ .841 ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 4

8. จัดทำแบบวัดความรักชาติฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษาองค์ประกอบ จำนวน 1,232 คน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 4 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดความรักชาติ จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	IOC	r	α
ความรักชาติเชิงหลงใหล	10	.72	.438 - .662	.869
ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์	13	.72	.229 - .669	.850
ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์	13	.80	.348 - .671	.880
ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง	10	.80	.399 - .635	.841
ทั้งฉบับ	46	.77	.229 - .671	.952

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทำหนังสือถึงผู้บังคับบัญชานักศึกษาศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม/เจ้ากรมการสัตว์ทหารบก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อผู้บังคับบัญชานักศึกษาศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม/เจ้ากรมการสัตว์ทหารบก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ติดต่อประสานงาน นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูฝึกที่รับผิดชอบ
4. นำแบบวัดไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่ ที่นัดหมายด้วยตนเอง โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ และความสำคัญของการทำแบบวัดนี้ ตลอดจนขอความร่วมมือนักศึกษาศึกษาวิชาทหารในการทำแบบวัด
5. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ และนำผลการตอบแบบวัดที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือในเบื้องต้นของการสร้างแบบวัด ได้แก่
 - 1.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ดังสูตรการคำนวณของลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น. 300-301)
 - 1.2 การคำนวณค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) ในแต่ละด้าน ซึ่งหาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Coefficient Correlation: r) ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกข้อคำถาม คือ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก 0.2 ขึ้นไป ดังสูตรการคำนวณของลิวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, น. 302-304)

1.3 การประมาณค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรักชาติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังสูตรการคำนวณของบุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2545, น. 131)

2. สถิติที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติ และยืนยันคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 สถิติที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ซึ่งการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดความรักชาติกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติดังต่อไปนี้

2.1.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2) ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์หรือโมเดลองค์ประกอบตามที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยถ้าค่าสถิติไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงว่าไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดล CFA สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, น. 160)

2.1.2 ค่าดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square Ratio: χ^2/df) เป็นอัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระ (χ^2/df) โดยหลักทั่วไปถ้าค่าไค-สแควร์สัมพันธ์น้อยกว่า 3.00 ถือว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เสรี ชัดแจ้ง, 2547, น. 29; อ้างอิงจาก Mueller, 1996)

2.1.3 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ดัชนีทั้งสามนี้มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้าดัชนี GFI และดัชนี AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เสรี ชัดแจ้ง, 2547, น. 29 อ้างอิงจาก Diamantopoulos & Siguaw, 2000) ถ้าดัชนี CFI มีค่ามากกว่า 0.95 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (เสรี ชัดแจ้ง, 2547, น. 29 อ้างอิงจาก Hu & Bentler, 1999)

2.1.4 ค่าบอกความคลาดเคลื่อนของโมเดล ได้แก่ ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.06 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ดี และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.08 แสดงว่า โมเดล สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (เลวี ชัดเข้ม, 2547, น. 30 อ้างอิงจาก Hu & Bentler, 1999)

2.2 สถิติที่ใช้ยืนยันคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ประกอบด้วย ความเที่ยงตรง เชิงลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) (ไชนันต์ สกุลศรีประเสริฐ, 2556, น. 8)

2.2.1.1 ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) พิจารณาจาก ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวชี้วัด (Average Variance Extracted: AVE) ซึ่งถ้าค่า AVE ที่ได้มีค่ามากกว่า .5 แสดงให้เห็นว่ามีโมเดลการวัดมีความตรงเชิงลู่เข้าที่ดี (ไชนันต์ สกุลศรีประเสริฐ, 2556, น. 8)

2.2.1.2 ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) พิจารณาจากการเปรียบเทียบค่า AVE ขององค์ประกอบหนึ่ง ๆ กับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบนั้น กับองค์ประกอบอื่น ๆ ยกกำลังสอง โดยค่า AVE ที่ต่ำกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ยกกำลังสองแสดงให้เห็นว่าแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกดี (ไชนันต์ สกุลศรีประเสริฐ, 2556, น. 8)

2.2.2 ความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability: CR) เกณฑ์การ พิจารณา คือ ถ้าค่า CR สูงกว่า .7 แสดงว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นสูง และถ้า CR มีค่าตั้งแต่ .6-.7 แสดงว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นสูงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ไชนันต์ สกุลศรีประเสริฐ, 2556, น. 9 อ้างอิงจาก Hair et al., 2010)

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรศึกษาหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งเป็นหลักสูตรหลักในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเป็น แนวทางสำหรับการสร้างหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นหลักสูตรเสริมที่จัดการฝึกเพิ่มเติมจากการฝึกในหลักสูตรหลัก ผู้วิจัยศึกษาและ

วิเคราะห์หลักสูตรหลักใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) จุดประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์รายวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา 3) วิธีการสอนและการดำเนินการ และ 4) การประเมินผล ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบหลักสูตรของ Taba (1962) (กาญจนา คุณารักษ์, 2543, น. 20-22) ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมากำหนดจำนวนชั่วโมงการสอน และเป็นข้อมูลในการออกแบบวิธีการสอนและการทำกิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาได้ประโยชน์สูงสุด

2. ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความมุ่งหมายในการพัฒนาความรักชาติ

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความมุ่งหมายในการพัฒนาความรักชาติ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามขั้นตอนของการเรียนรู้ 5 ขั้น ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Krathwohl, Bloom และ Masia

3. ศึกษารูปแบบการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับการพัฒนาความรักชาติและ ผู้เรียน

ในการวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรักชาติ ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีอายุ 15-16 ปี ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของวัยรุ่น ลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น และพัฒนาการด้านการคิดในวัยรุ่น ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Albert Bandura ที่เน้นว่าวัยรุ่นมีการเรียนรู้ส่วนใหญ่จากตัวแบบ (Model) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมเด็กและวัยรุ่นของ Piaget และ Kohlberg ทฤษฎีการประมวลข้อมูลต่อพัฒนาการด้านการรู้คิดในวัยรุ่น และพฤติกรรมวัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence)

เมื่อผู้วิจัยทราบลักษณะการเรียนรู้และพฤติกรรมของวัยรุ่นแล้วจึงศึกษาแนวทางการจัดการฝึกที่เหมาะสมกับวัยรุ่น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้าน และรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติเพื่อแสดงบทบาทที่เป็นตัวแบบที่ดี

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นโครงสร้างแผนการฝึก โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้ง 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด และนำข้อมูลพื้นฐานที่ประมวลได้จากขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อสร้างหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีส่วนประกอบดังนี้

1. หลักการ เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานและผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบความรักชาติ มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อกำหนดหลักการของหลักสูตรว่ามีลักษณะอย่างไร มีความมุ่งหมายหลักคืออะไร และมีรูปแบบการฝึกอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของศูนย์ฝึกนักศึกษา

วิชาทหาร เช่น สถานที่ อุปกรณ์ สื่อ เวลา และบุคลากร โดยคาดหวังว่าเมื่อดำเนินการฝึกแล้วจะสามารถเสริมสร้างความรักชาติได้จริง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการนำตัวชี้วัดขององค์ประกอบความรักชาติที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาพิจารณากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้

3. สาระการเรียนรู้และรูปแบบการฝึก เป็นการนำจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้จากข้อ 2 มาพิจารณา และกำหนดเนื้อหาสาระและรูปแบบการฝึก ให้นำไปสู่ความมุ่งหมายหลักของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

4. นำเนื้อหาสาระที่ได้จากข้อ 3 ไปจัดทำเอกสารประกอบการฝึก สื่อประกอบการทำกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึก

5. รูปแบบการฝึก เป็นการนำข้อมูลรูปแบบการสอนและกิจกรรมได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดเป็นรูปแบบการฝึกและการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ลงมือทำกิจกรรมจริงๆ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดขั้นของการเรียนรู้ 5 ขั้น เพื่อพัฒนาด้านจิตพิสัย ตามแนวคิดของ Krathwohl, Bloom และ Masia ที่ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ และขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ใช้การบรรยาย ยกตัวอย่างบุคคลหรือเหตุการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้รับรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง ให้ผู้เรียนคิดตาม ตอบคำถาม และทำใบงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับรู้ เกิดความสนใจ และมีการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม เพื่อให้เห็นคุณค่า และมีเจตคติที่ดีต่อความรักชาติ

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ ผู้สอนใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรักชาติกับค่านิยมต่างๆ ของตน

ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงผลของการปฏิบัติตนที่แสดงว่ารักชาติ และยอมรับที่จะปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินฉบับร่างของหลักสูตร

1. จัดทำร่างหลักสูตรเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

2. ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ในศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม

การศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 นั้น จะนำแบบวัดความรักชาติไปวัดระดับความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ใน 3 ช่วงเวลา คือ 1) ก่อนการฝึก 2) หลังการฝึก และ 3) ระยะติดตาม เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความรักชาติในกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คือ และกลุ่มรักชาติสูง และกลุ่มรักชาติปานกลาง โดยใช้เกณฑ์การแบ่งกลุ่มจากคะแนนการวัดความรักชาติก่อนการฝึก ดังนี้

1) กลุ่มรักชาติสูง คือ กลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีคะแนนความรักชาติมากกว่าร้อยละ 80 หรือมากกว่า 4.00 คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

2) กลุ่มรักชาติปานกลาง หมายถึง กลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่มีคะแนนความรักชาติไม่เกินร้อยละ 80 หรือไม่เกิน 4.00 คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

การวิจัยเชิงทดลอง

การวิจัยระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมงแบบแผนการทดลองการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

Pretest	Treatment	Posttest	Followttest
O ₁	X	O ₂	O ₃
ก่อนการฝึก	← สัปดาห์ที่ 13-20 →	วัดหลังจบการฝึก ตามหลักสูตรทันที	วัดหลังจบการฝึก ตามหลักสูตรแล้ว 1 เดือน

ความหมายของสัญลักษณ์ดังนี้

O₁ คือ การวัดก่อนฝึก (Pretest)

X คือ การจัดกระทำ (Treatment) โดยการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ซึ่งเป็นการฝึกสัปดาห์ที่ 13-20

O₂ คือ การวัดหลังจบการฝึกตามหลักสูตรทันที (Posttest)

O₃ คือ การวัดหลังจบการฝึกตามหลักสูตรแล้ว 1 เดือน (Followtest)

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 เป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารกลุ่มนี้กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ณ สถานศึกษาต่างๆ จำนวน 49 แห่ง จำนวน 2,053 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทหาร ชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 สังกัดในสถานศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนภัทรทญานวิทยา และโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 123 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 คือ แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 และหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2

ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง มีดังนี้

1. ประชุมนิเทศนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อชี้แจงให้เข้าใจความมุ่งหมายของการดำเนินการทดลอง และทำการวัดความรักชาติก่อนการฝึก โดยใช้แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1
2. ทำการฝึกตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ซึ่งเป็นการฝึกสัปดาห์ที่ 13-20
3. ทำการวัดความรักชาติหลังจบการฝึกตามหลักสูตรทันที โดยใช้แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1
4. ทำการวัดความรักชาติหลังจบการฝึกตามหลักสูตรแล้ว 1 เดือน โดยใช้แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1
5. ตรวจสอบผลการทำแบบวัด แล้วคัดเลือกแบบวัดฉบับที่ทำเสร็จสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทำหนังสือถึงผู้บังคับบัญชานักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม/เจ้ากรมการสัตว์ทหารบก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการฝึก
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อผู้บังคับบัญชานักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม/เจ้ากรมการสัตว์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการฝึก
3. เริ่มดำเนินการทดลองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงเก็บรวบรวมแบบวัดและตรวจให้คะแนน
4. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของข้อมูล ซึ่งเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำสองทาง (Two-way repeated measurement MANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 โดยการศึกษาค้นคว้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติ ทำให้ได้โครงสร้างของการวัด รวมทั้งเป็นการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดที่ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และ 2) ด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability) ส่วนระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 สำหรับระยะที่ 3 ผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และเครื่องหมายที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักศึกษาวิชาทหารในกลุ่มตัวอย่าง
α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณจากสูตรแอลฟาของครอนบัค
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
χ^2	แทน	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
df	แทน	องศาอิสระ
GFI	แทน	ดัชนีวัดความกลมกลืน
AGFI	แทน	ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
CFI	แทน	ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ
SRMR	แทน	ดัชนีมาตรฐานรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ
RMSEA	แทน	ดัชนีค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของส่วนที่เหลือ
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

β	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน
PAT	แทน	ตัวแปรแฝงความรักชาติ
B	แทน	ตัวแปรแฝงความรักชาติเชิงหลงใหล
C	แทน	ตัวแปรแฝงความรักชาติเชิงสร้างสรรค์
S	แทน	ตัวแปรแฝงความรักชาติเชิงสัญลักษณ์
CI	แทน	ตัวแปรแฝงความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง
B1	แทน	ตัวชี้วัดการให้ความสำคัญของตัวแปรแฝงความรักชาติเชิงหลงใหล
B2	แทน	ตัวชี้วัดความรักและหวงแหนของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงหลงใหล
B3	แทน	ตัวชี้วัดการคิดในแง่บวกของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงหลงใหล
C1	แทน	ตัวชี้วัดการเอาใจใส่ต่อสังคมของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์
C2	แทน	ตัวชี้วัดการชื่นชมยินดีของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์
C3	แทน	ตัวชี้วัดการวิพากษ์เชิงบวกของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์
S1	แทน	ตัวชี้วัดการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์
S2	แทน	ตัวชี้วัดความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทยของตัวแปรแฝง ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์
S3	แทน	ตัวชี้วัดการเห็นคุณค่าของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์
CI1	แทน	ตัวชี้วัดการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงหน้าที่พลเมือง
CI2	แทน	ตัวชี้วัดความเชื่อมั่นในระบบของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงหน้าที่พลเมือง
CI3	แทน	ตัวชี้วัดการยอมรับกฎระเบียบของตัวแปรแฝงความรักชาติ เชิงหน้าที่พลเมือง

	แทน	ตัวชี้วัด
	แทน	ตัวแปรแฝง
	แทน	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรหรือนำหน้าองค์ประกอบ
	แทน	ความสัมพันธ์หรือความแปรปรวนร่วมของสองตัวแปรที่ไม่ทราบทิศทางความเป็นสาเหตุ

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

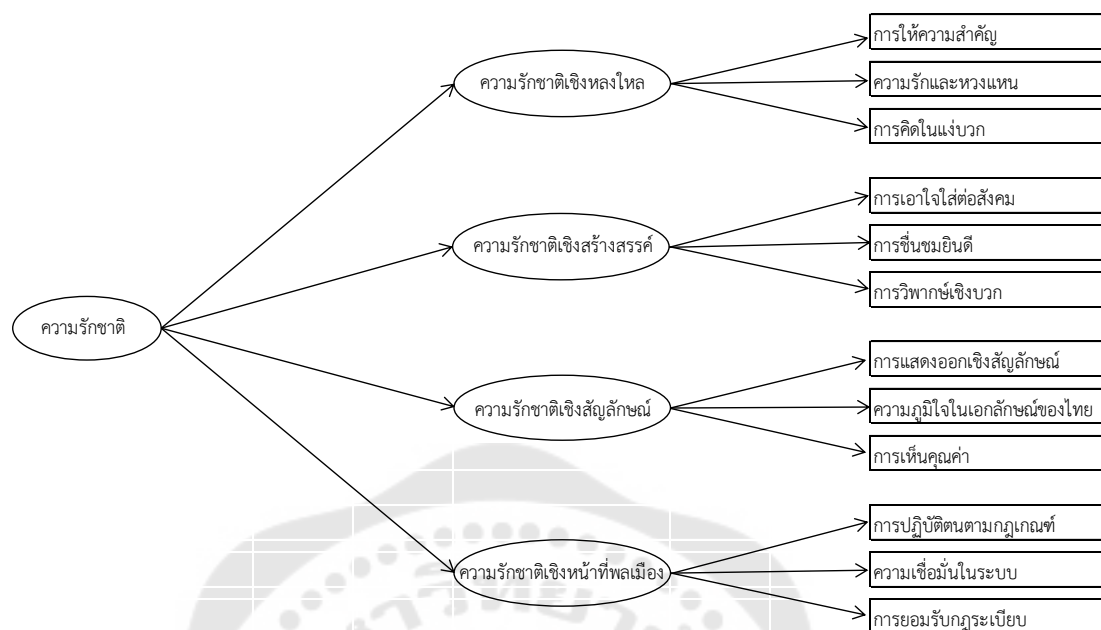
ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรักชาติ เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด ความหมาย และองค์ประกอบต่างๆ ของความรักชาติ จากนั้นจึงสังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ 3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และ 4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง แต่ละองค์ประกอบมี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism: B) ประกอบด้วย 1) การให้ความสำคัญ (B1) 2) ความรักและหวงแหน (B2) และ 3) การคิดในแง่บวก (B3)

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism: C) ประกอบด้วย 1) การเอาใจใส่ต่อสังคม (C1) 2) การชื่นชมยินดี (C2) และ 3) การวิพากษ์เชิงบวก (C3)

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 3 ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism: S) ประกอบด้วย 1) การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ (S1) 2) ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย (S2) และ 3) การเห็นคุณค่า (S3)

ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 4 ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism: CI) ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติตามตามกฎหมาย (CI1) 2) ความเชื่อมั่นในระบบ (CI2) และ 3) การยอมรับกฎระเบียบ (CI3) โดยมีกรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดดังภาพประกอบ 4 และแต่ละตัวชี้วัดประกอบด้วยข้อคำถามดังแสดงในตาราง 5

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดการสร้างแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตาราง 5 ข้อคำถามของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร
ชั้นปีที่ 1

องค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล (B)	ตัวชี้วัด	ข้อคำถาม
1. การให้ความสำคัญ (B1)	1. ฉันทมภายนตรืองประวัติศาสตร์ไทย เพราะรู้สึกสำนึกในบุญคุณ บรรพบุรุษไทย เช่น ตำนานสมเด็จพระนเรศวร สุริโยไท บางระจัน	1. ฉันทมภายนตรืองประวัติศาสตร์ไทย เพราะรู้สึกสำนึกในบุญคุณ บรรพบุรุษไทย เช่น ตำนานสมเด็จพระนเรศวร สุริโยไท บางระจัน
	2. ฉันทเชียร์ทีมชาติไทยในการแข่งขันต่างๆ เช่น การแข่งกีฬา การ ประกวดนางงาม หรือการประกวดแข่งขันอื่นๆ	2. ฉันทเชียร์ทีมชาติไทยในการแข่งขันต่างๆ เช่น การแข่งกีฬา การ ประกวดนางงาม หรือการประกวดแข่งขันอื่นๆ
	3. ฉันทมพิพิธภัณฑที่จัดแสดงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย เช่น นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร ด้วยความ ภาคภูมิใจ	3. ฉันทมพิพิธภัณฑที่จัดแสดงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย เช่น นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร ด้วยความ ภาคภูมิใจ
	4. ฉันทศึกษาประวัติศาสตร์ไทยเพิ่มเติมจากที่ครูสอนในห้องเรียน เช่น คลิปวิดีโอ เพลง วรรณกรรม หรือสอบถามจากผู้รู้	4. ฉันทศึกษาประวัติศาสตร์ไทยเพิ่มเติมจากที่ครูสอนในห้องเรียน เช่น คลิปวิดีโอ เพลง วรรณกรรม หรือสอบถามจากผู้รู้
2. ความรักและหวงแหน (B2)	5. ฉันทรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดของฉัน	5. ฉันทรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดของฉัน
	6. ฉันทภูมิใจที่ประเทศไทยสามารถรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของ ชาติตะวันตก	6. ฉันทภูมิใจที่ประเทศไทยสามารถรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของ ชาติตะวันตก
	7. ฉันทเห็นคุณค่าของเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทย เช่น การประกาศอิสรภาพและการทำยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวร	7. ฉันทเห็นคุณค่าของเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทย เช่น การประกาศอิสรภาพและการทำยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวร
3. การคิดในแง่บวก (B3)	8. ฉันทคิดว่าประเทศไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างน่าภาคภูมิใจใน ปัจจุบัน เพราะเรามีบรรพบุรุษที่มีความกล้าหาญเสียสละในการ ปกป้อง และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม มาโดยตลอด เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พ่อขุนรามคำแหง มหาราช ชาวบ้านบางระจัน	8. ฉันทคิดว่าประเทศไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างน่าภาคภูมิใจใน ปัจจุบัน เพราะเรามีบรรพบุรุษที่มีความกล้าหาญเสียสละในการ ปกป้อง และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม มาโดยตลอด เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พ่อขุนรามคำแหง มหาราช ชาวบ้านบางระจัน
	9. ฉันทคิดว่าฉันไม่ควรกล่าวถึงประเทศไทยในทางเสื่อมเสีย	9. ฉันทคิดว่าฉันไม่ควรกล่าวถึงประเทศไทยในทางเสื่อมเสีย
	10. ฉันทคิดว่าฉันและลูกหลานของฉันจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อไป แม้ว่าจะมีโอกาสย้ายไปอยู่ประเทศที่เจริญกว่าก็ตาม	10. ฉันทคิดว่าฉันและลูกหลานของฉันจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อไป แม้ว่าจะมีโอกาสย้ายไปอยู่ประเทศที่เจริญกว่าก็ตาม

ตาราง 5 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (C)	ตัวชี้วัด	ข้อคำถาม
4. การเอาใจใส่ต่อสังคม (C1)	11.	ฉันติดตามข่าวเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทย เพราะฉันรักและปรารถนาดีต่อชาติ
	12.	ฉันไม่ซื้อสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น แผ่นซีดีเพลงหรือภาพยนตร์ กระเป๋า รองเท้า เพราะต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น
	13.	ถ้าฉันมีโอกาสไปเที่ยวแหล่งธรรมชาติ เช่น ทะเล อุทยานแห่งชาติ ฉันจะรักษาแหล่งธรรมชาติให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือดีขึ้น เช่น ไม่ทำลายปะการัง ช่วยเก็บขยะที่ถูกทิ้งในที่ห้ามทิ้ง
	14.	ฉันช่วยเหลือสังคมด้วยการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือทำงานจิตอาสาเมื่อมีเวลาว่าง
	15.	ฉันจะไม่ยอมใช้ระบบเส้นสาย เพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น
5. การชื่นชมยินดี (C2)	16.	ฉันรู้สึกยินดีที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี
	17.	ฉันรู้สึกชื่นชมการทำงานของหน่วยงานที่ช่วยสงวนรักษาสัมบัติของชาติ ไม่ให้สูญหาย เพื่อเป็นมรดกสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป
	18.	ฉันรู้คุณค่าของทรัพยากรและพลังงานธรรมชาติ
	19.	ฉันสนใจติดตามข่าวสารและเหตุการณ์บ้านเมือง
6. การวิพากษ์เชิงบวก (C3)	20.	ฉันคิดว่าฉันควรมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนนโยบายที่ส่งผลเสียต่อประเทศ
	21.	ฉันคิดว่าฉันกล้าแสดงความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อประเทศ แม้ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นอาจจะแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ก็ตาม
	22.	ฉันคิดว่าฉันควรเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่างๆ
	23.	ฉันคิดว่าที่ประเทศไทยสามารถผ่านพ้นวิกฤตต่างๆ ไปได้ เพราะคนไทยมีความสามัคคี

ตาราง 5 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (S)	ตัวชี้วัด	ข้อคำถาม
7. การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ (S1)	24.	ฉันยืนตรงเคารพธงชาติ เมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติ
	25.	ฉันสวมใส่เสื้อผ้าที่มีลวดลายสีส้มเป็นลักษณะธงชาติไทยอย่างภาคภูมิใจ
	26.	เมื่อฉันติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นผ่านโปรแกรมแชท เช่น ไลน์ หรือบีทอล์ค ฉันจะพิมพ์ข้อความด้วยภาษาไทยที่ถูกต้องและเหมาะสม
	27.	ฉันจะซื้อสิ่งของที่มีลวดลายหรือเป็นเอกลักษณ์ของไทย มอบให้เพื่อนชาวต่างชาติเพื่อเป็นที่ระลึกก่อนกลับบ้าน
	28.	ฉันทักทายอาจารย์ชาวต่างชาติหรือชาวต่างชาติที่ฉันรู้จักด้วยการไหว้ เพราะเป็นธรรมเนียมการทักทายและแสดงความเคารพแบบไทยๆ
8. ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย (S2)	29.	ฉันรู้สึกภูมิใจ เมื่อเห็นธงชาติไทยโบกสะบัดตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามสำหรับฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในพิธีสำคัญต่างๆ หน้าห้องเรียน
	30.	ฉันภูมิใจที่เรามีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของเราเอง
	31.	ฉันภูมิใจที่ประเทศไทยมีสถานที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง ได้แก่ เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง
	32.	ฉันชื่นชมผู้ที่แต่งกายแบบไทยในงานเทศกาลและประเพณีต่างๆ ของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง งานบวช ทำบุญ
9. การเห็นคุณค่า (S3)	33.	ฉันคิดว่าฉันควรร้องเพลงชาติไทยด้วยความภาคภูมิใจ
	34.	ฉันคิดว่าสินค้าโอท็อป เช่น ผ้าไหม ตะกร้า/กระเป๋าสาน เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ
	35.	ฉันคิดว่าการถ่ายภาพร่วมกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยเคารพบูชา ควรอยู่ในอาการสำรวม
	36.	ฉันคิดว่าเพลงไทยเดิม เช่น ค้างคาวกินกล้วย ลาวดวงเดือน มีท่วงทำนองที่ไพเราะ

ตาราง 5 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (CI)	ตัวชี้วัด	ข้อคำถาม
	10. การปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ (CI1)	37. ฉันแต่งเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารถูกต้องตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารหรือตามที่ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารได้แจ้งไว้
		38. ฉันจะไม่ทุจริตในการสอบ แม้มีโอกาสก็ตาม
		39. ฉันจะเตือนให้เพื่อนเลิกยุ่งกับยาเสพติด
		40. ฉันปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ เช่น กตัญญู ขยันหมั่นเพียร อดทน
	11. ความเชื่อมั่นในระบบ (CI2)	41. ฉันรู้สึกเชื่อมั่นในระบบกฎหมายไทย
		42. ฉันชื่นชมผู้ที่ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
		43. ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้สิทธิของพลเมืองไทย เช่น สิทธิด้านการศึกษา สิทธิด้านการรักษาพยาบาล
	12. การยอมรับกฎระเบียบ (CI3)	44. ฉันคิดว่าการจ่ายภาษีอากรให้แก่รัฐบาลเป็นสิ่งที่เหมาะสม
		45. ฉันคิดว่าฉันยอมรับผลการลงคะแนนเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตย
		46. ฉันคิดว่าเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ ฉันควรรักษาภิรียมารยาท และท่วงท่าวาจา เพื่อเป็นการให้เกียรติตนเอง ผู้อื่น และประเทศชาติ

ตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการตรวจสอบ

- 1) ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในเมทริกซ์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .265- .547 ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบความรักชาติเชิงหลงใหลและองค์ประกอบความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ($r = .547$) ส่วนองค์ประกอบความรักชาติเชิงสร้างสรรค์และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ($r = .265$)
- 2) การทดสอบ Bartlett's test พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมดไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Bartlett's test: $\chi^2 = 866.750$, $df = 6$, $p = .000$)
- 3) การทดสอบ KMO พบว่า มีค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างโดยรวม (KMO) เท่ากับ .739 และ
- 4) การทดสอบ MSA พบว่า ค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่าง (MSA) มีค่าตั้งแต่

.550-.789 ซึ่งมากกว่า .5 ทุกค่า แสดงว่าข้อคำถามมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

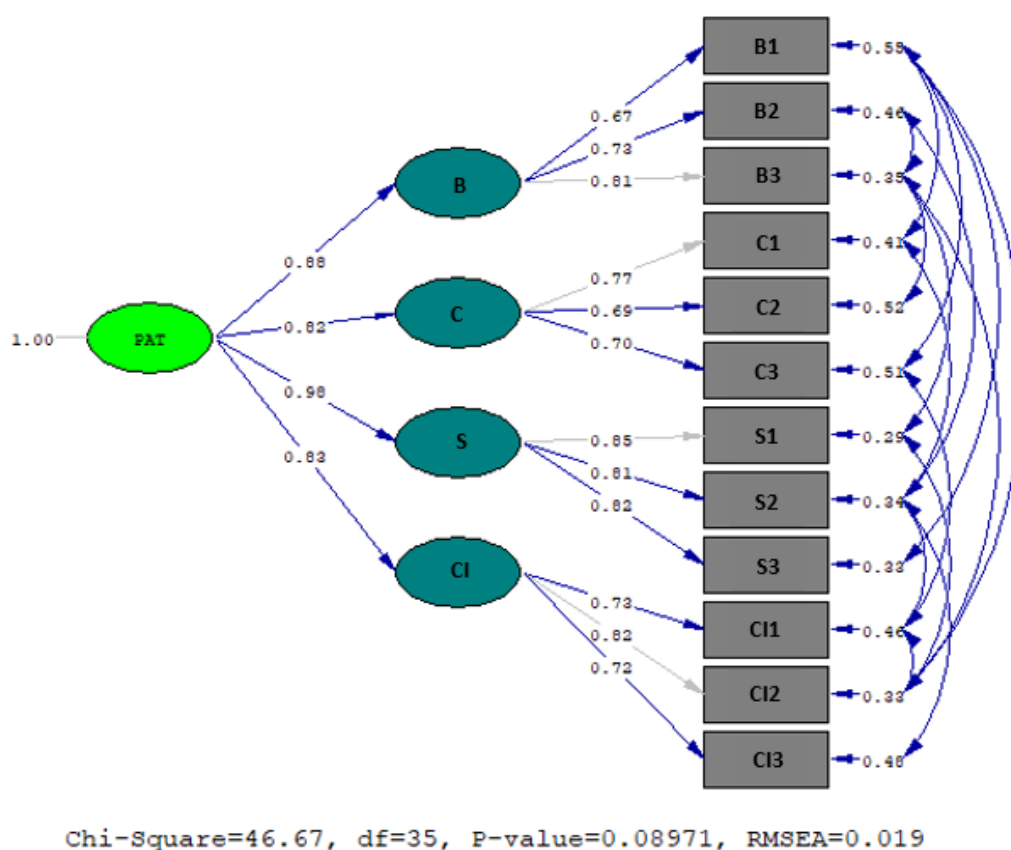
องค์ประกอบ ความรักชาติ	ความรักชาติเชิง หลงใหล	ความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์	ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์	ความรักชาติเชิง หน้าที่พลเมือง
ความรักชาติ เชิงหลงใหล	.663			
ความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์	.388**	.724		
ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์	.547**	.508**	.550	
ความรักชาติ เชิงหน้าที่พลเมือง	.382**	.265**	.450**	.789
Bartlett's test: $\chi^2 = 866.750$, df = 6, p = .000 และ KMO = .739				

หมายเหตุ

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, ค่าแนวทแยง คือ ค่า Measures of Sampling Adequacy (MSA)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองพบว่า โมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ไม่สอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลด้วยการลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนของคะแนนของตัวชี้วัด โดยพิจารณาตามดัชนี และค่าพารามิเตอร์ที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงทางสถิติ (EPC) และทำการวิเคราะห์ทดสอบความกลมกลืนของโมเดลอีกครั้ง จนทำให้ได้โมเดลที่มีความสอดคล้องกลมกลืนได้ค่าสถิติไค-สแควร์เท่ากับ 46.674, p = .090, df = 35 นั่นคือ ค่าสถิติไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ได้พิจารณาร่วมกับค่าอัตราส่วนระหว่างไค-สแควร์กับชั้นความเป็นอิสระ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.342 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 ส่วนค่าดัชนี GFI = .992 ค่าดัชนี AGFI = .981 ค่า CFI = .999

ซึ่งมีค่ามากกว่า .900 สำหรับค่าดัชนี RMSEA = .019 ค่าดัชนี SRMR = .019 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 แสดงดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษา
วิทยาการ ชั้นปีที่ 1

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1.1 การให้ความสำคัญ 1.2 ความรักและห่วงใย 1.3 การคิดในแง่บวก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานตั้งแต่ .672-.808

องค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 2.1 การเอาใจใส่ต่อสังคม 2.2 การชื่นชมยินดี 2.3 การวิพากษ์เชิงบวก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานตั้งแต่ .689-.765

องค์ประกอบที่ 3 ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 3.1 การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ 3.2 ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย 3.3 การเห็นคุณค่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานตั้งแต่ .814-.846

องค์ประกอบที่ 4 ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ 4.2 ความเชื่อมั่นในระบบ 4.3 การยอมรับกฎระเบียบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานตั้งแต่ .724-.818 แสดงว่าตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบทั้งหมด 12 ตัว สามารถวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารได้ ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดในองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตัวชี้วัด	β	b (SE)	t	R ²
องค์ประกอบความรักชาติเชิงหลงใหล				
การให้ความสำคัญ	.672	.482 (.027)	18.184**	.451
ความรักและหวงแหน	.733	.410 (.018)	23.015**	.538
การคิดในแง่บวก	.808	.510 (-)	-	.653
องค์ประกอบความรักชาติเชิงสร้างสรรค์				
การเอาใจใส่ต่อสังคม	.765	.430 (-)	-	.585
การชื่นชมยินดี	.689	.367 (.019)	19.129**	.475
การวิพากษ์เชิงบวก	.702	.457 (.023)	19.525**	.493
องค์ประกอบความรักชาติเชิงสัญลักษณ์				
การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์	.846	.490 (-)	-	.715
ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย	.814	.446 (.016)	28.627**	.663
การเห็นคุณค่า	.819	.554 (.019)	28.990**	.671
องค์ประกอบความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง				
การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์	.733	.399 (.020)	19.926**	.537
ความเชื่อมั่นในระบบ	.818	.470 (-)	-	.670
การยอมรับกฎระเบียบ	.724	.424 (.021)	19.922**	.524

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

- ไม่รายงานค่า SE และ t เนื่องจากเป็นพารามิเตอร์คงที่ (Constrained Parameters)

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ขององค์ประกอบ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบ แสดงว่าทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพิจารณาถึงความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน ที่มีค่ามากที่สุด คือ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ($\beta=.977$) รองลงมา คือ ความรักชาติเชิงหลงใหล ($\beta=.876$) และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ($\beta=.835$) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ($\beta=.824$) และแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ .679-.954 แสดงว่าทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และยืนยันได้ว่าโมเดลองค์ประกอบความรักชาติ เป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังแสดงในตาราง 8

นอกจากนั้นเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น เพื่อใช้เก็บข้อมูลมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability) ดังนี้

1) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ประกอบด้วย ความเที่ยงตรง 2 ประเภท คือ ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) พิจารณาดังนี้

1.1) ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวชี้วัด (Average variance extracted: AVE) มีค่าตั้งแต่ .518-.683 ซึ่งมากกว่า .5 ทุกค่า แสดงให้เห็นว่าแบบวัดความรักชาติ มีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) ที่ดี หรือข้อคำถาม/ตัวชี้วัดในองค์ประกอบเดียวกันสามารถร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนั้นได้ดี

1.2) ค่า AVE มากกว่าค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบแต่ละคู่ ($Cov_{B,C} = .350$, $Cov_{B,S} = .247$, $Cov_{B,CI} = .104$, $Cov_{C,S} = .293$, $Cov_{C,CI} = .118$ และ $Cov_{S,CI} = .206$) แสดงให้เห็นว่าแบบวัดความรักชาติมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) หรือแบบวัดสามารถแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบวัดออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ ตามระดับความรักชาติของแต่ละคน

ดังนั้น สรุปได้ว่า แบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หรือแบบวัดมีความสามารถในการวัดความรักชาติ ได้ตรงตามโครงสร้างของแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนด

2) ความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability: CR) มีค่าตั้งแต่ .763-.866 ซึ่งมากกว่า .7 ทุกค่า แสดงว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นสูงทุกองค์ประกอบ ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 คำนำน้หนักองค์ประกอบขององค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1
ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวชี้วัด และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง
จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

องค์ประกอบ	b(SE)	β	t	R ²	CR	AVE
ความรักชาติเชิงหลงใหล	.883 (.038)	.876	23.385**	.768	.783	.547
ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์	.815 (.039)	.824	20.698**	.679	.763	.518
ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์	1.000 (.035)	.977	28.514**	.954	.866	.683
ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง	.886 (.039)	.835	22.519**	.697	.803	.577

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ถูกพัฒนาขึ้นตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยนำโครงสร้างองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ และทุกตัวชี้วัด ซึ่งองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีจำนวน 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

องค์ประกอบความรักชาติ	ตัวชี้วัด
1. ความรักชาติเชิงหลงใหล	1.1 การให้ความสำคัญ 1.2 ความรักและหวงแหน 1.3 การคิดในแง่บวก (B3)

ตาราง 9 (ต่อ)

องค์ประกอบความรักชาติ	ตัวชี้วัด
2. ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์	2.1 การเอาใจใส่ต่อสังคม 2.2 การชื่นชมยินดี 2.3 การวิพากษ์เชิงบวก
3. ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์	3.1 การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ 3.2 ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย 3.3 การเห็นคุณค่า
4. ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง	4.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ 4.2 ความเชื่อมั่นในระบบ 4.3 การยอมรับกฎระเบียบ

หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เป็นไปตามนโยบายการป้องกันประเทศของกองทัพบกที่มุ่งเน้นถึงการปลูกฝังอุดมการณ์และความจงรักภักดีในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนชาติ โดยศึกษาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง รวมระยะเวลาการศึกษาทั้งหมด จำนวน 130 ชั่วโมง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การฝึกภาคปกติ จำนวน 80 ชั่วโมง 2) การฝึกภาคสนาม จำนวน 38 ชั่วโมง และ 3) เบ็ดเตล็ด จำนวน 12 ชั่วโมง รายละเอียดดังนี้

1. การฝึกภาคปกติ จำนวน 80 ชั่วโมง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ 1) การฝึกปฏิบัติ และ 2) การเรียนทฤษฎี ดังนี้

1.1 การฝึกปฏิบัติ ระยะเวลา 40 ชั่วโมง เป็นวิชาการฝึกบุคคลทำเบื้องต้น รายละเอียดดังนี้

1.1.1 วิชาการฝึกบุคคลทำมือเปล่า	จำนวน 12 ชั่วโมง	(3 สัปดาห์)
1.1.2 วิชาการฝึกบุคคลทำอาวุธ	จำนวน 16 ชั่วโมง	(4 สัปดาห์)
1.1.3 วิชาการฝึกแถวซิด	จำนวน 8 ชั่วโมง	(2 สัปดาห์)
1.1.4 วิชาการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย	จำนวน 4 ชั่วโมง	(1 สัปดาห์)

1.2 การเรียนทฤษฎี ระยะเวลา 40 ชั่วโมง รายละเอียด ดังนี้

1.2.1 วิชาการยิงปืนตามหลักสูตร	จำนวน 8 ชั่วโมง	(2 สัปดาห์)
1.2.2 วิชาแบบธรรมเนียมทหาร	จำนวน 2 ชั่วโมง	(1/2 สัปดาห์)

1.2.3	วิชาการกำลังสำรอง	จำนวน 2 ชั่วโมง (1/2 สัปดาห์)
1.2.4	วิชาการข่าวเบื้องต้น	จำนวน 4 ชั่วโมง (1 สัปดาห์)
1.2.5	วิชายุทธวิธี	จำนวน 4 ชั่วโมง (1 สัปดาห์)
1.2.6	วิชาพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทย	จำนวน 4 ชั่วโมง (1 สัปดาห์)
1.2.7	วิชาอุดมการณ์ความรักชาติ	จำนวน 4 ชั่วโมง (1 สัปดาห์)
1.2.8	วิชาการปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน	จำนวน 4 ชั่วโมง (1 สัปดาห์)
1.2.9	วิชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	จำนวน 8 ชั่วโมง (2 สัปดาห์)
1.2.10	วิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย	จำนวน 4 ชั่วโมง (1 สัปดาห์)
2. การฝึกภาคสนาม จำนวน 38 ชั่วโมง (5 วัน) ดังนี้
2.1	การข้ามเครื่องกีดขวาง 10 สถานี	จำนวน 4 ชั่วโมง
2.2	การข้ามลำน้ำด้วยสะพานเชือก	จำนวน 4 ชั่วโมง
2.3	วิชายุทธวิธี	จำนวน 10 ชั่วโมง
2.4	วิชาการปฐมพยาบาลและเวชกรรมป้องกัน	จำนวน 8 ชั่วโมง
2.5	วิชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	จำนวน 8 ชั่วโมง
2.6	วิชาปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ	จำนวน 4 ชั่วโมง
3. เบ็ดเตล็ด จำนวน 12 ชั่วโมง ดังนี้
3.1	การปฐมนิเทศ	จำนวน 4 ชั่วโมง
3.2	การสอบภาคปฏิบัติ	จำนวน 4 ชั่วโมง
3.3	การสอบภาคทฤษฎี	จำนวน 4 ชั่วโมง

หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรเสริมที่จัดการฝึกเพิ่มเติมในชั่วโมงสุดท้ายของการเรียนทฤษฎีในการฝึกภาคปฏิบัติ ยกเว้นการเรียนวิชาการยิงปืนตามหลักสูตรในสัปดาห์ที่ 11-12 ซึ่งสอนทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง ที่มีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรักชาติ ทั้ง 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด โดยในหลักสูตรจะใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต ประกอบกับการทำกิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำ

กิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ การซักค้าน และการแสดงบทบาทสมมติ ที่มีรายละเอียดในการฝึก ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 รายละเอียดการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา วิชาทหารชั้นปีที่ 1

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	ประเด็นที่เสริมสร้าง		รูปแบบ การทำกิจกรรม
		องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	
1	สัญลักษณ์ความเป็นไทย	ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์	7. การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ 8. ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย	- กิจกรรมสั้นทนาการ - การแสดงความคิดเห็น
2	มรดกชาติอันล้ำค่า	ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์	9. การเห็นคุณค่า	- การแสดงความคิดเห็น
3	คิดดีจึงมีสุข	ความรักชาติเชิงลงมือ	2. ความรักและหวงแหน 3. การคิดในแง่บวก	- การแสดงความคิดเห็น - การซักค้าน
4	เหตุการณ์อันทรงคุณค่า	ความรักชาติเชิงลงมือ	1. การให้ความสำคัญ	- การแสดงความคิดเห็น
5	สิทธิและหน้าที่พลเมือง	ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง	10. การปฏิบัติตนตามกฎหมาย 11. ความเชื่อมั่นในระบบ	- การแสดงความคิดเห็น - การซักค้าน - การแสดงบทบาทสมมติ
6	การอยู่ร่วมกันในสังคม	ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง	12. การยอมรับกฎระเบียบ	- การแสดงความคิดเห็น - การแสดงบทบาทสมมติ
7	เสี่ยงจากใจ	ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์	4. การเอาใจใส่ต่อส่วนรวม	- การแสดงความคิดเห็น

ตาราง 10 (ต่อ)

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	ประเด็นที่เสริมสร้าง		รูปแบบ การทำกิจกรรม
		องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	
8	ไม่ทุจริตคิด โกงชาติ	ความรักชาติ	4. การเอาใจใส่	- การแสดงความ
		เชิงสร้างสรรค์	ต่อส่วนรวม	คิดเห็น
			5. การชื่นชมยินดี	- การแสดงบทบาท
			6. การวิพากษ์เชิงบวก	สมมติ

การเสริมสร้างความรักชาติองค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล มี 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 คิดดีจึงมีสุข ช่วยเสริมสร้างความรักและหวงแหนชาติ (ตัวชี้วัดที่ 2) และการคิดในแง่บวก (ตัวชี้วัดที่ 3) และ 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เหตุการณ์อันทรงคุณค่า ช่วยเสริมสร้างการให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์สำคัญของชาติ และระลึกถึงคุณความดีของบรรพบุรุษไทย (ตัวชี้วัดที่ 1)

การเสริมสร้างความรักชาติองค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ มี 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 เสียสละจากใจ ช่วยเสริมสร้างการเอาใจใส่ต่อส่วนรวม โดยการให้หรือการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ (ตัวชี้วัดที่ 4) และ 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ไม่ทุจริตคิดโกงชาติ ช่วยเสริมสร้างการเอาใจใส่ต่อส่วนรวม ไม่นิ่งเฉยต่อการกระทำ ความผิดต่อชาติ (ตัวชี้วัดที่ 4) การชื่นชมยินดีผู้ที่ทำความดี ทำสิ่งที่ถูกต้อง (ตัวชี้วัดที่ 5) และการวิพากษ์เชิงบวก (ตัวชี้วัดที่ 6)

การเสริมสร้างความรักชาติองค์ประกอบที่ 3 ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ มี 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สัญลักษณ์ความเป็นไทย ช่วยเสริมสร้างการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ โดยการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นไทยมาประยุกต์ใช้ (ตัวชี้วัดที่ 7) และความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย เช่น สถาปัตยกรรมที่งดงามและโดดเด่น (ตัวชี้วัดที่ 8) และ 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 มรดกชาติอันล้ำค่า ช่วยเสริมสร้างการเห็นคุณค่าของมรดกชาติผ่านสิ่งที่สะท้อนจากภาพจิตรกรรมไทย (ตัวชี้วัดที่ 9)

การเสริมสร้างความรักชาติองค์ประกอบที่ 4 ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง มี 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สิทธิและหน้าที่ ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระเบียบ กฎเกณฑ์ และระบบกฎหมาย (ตัวชี้วัดที่ 11) และ 2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การอยู่ร่วมกันในสังคม ช่วยให้อยอมรับกฎระเบียบ (ตัวชี้วัดที่ 11)

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรการฝึกวิชาทหารและแผนการฝึกวิชาทหารที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน โดยประเด็นการประเมินประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความเป็นไปได้ และ 3) ด้านความถูกต้อง มีผลการประเมิน ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการประเมินหลักสูตรการฝึกวิชาทหารและแผนการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 1 ความเหมาะสม	3.556	0.511	ปานกลาง
ด้านที่ 2 ความเป็นไปได้	3.750	0.452	ปานกลาง
ด้านที่ 3 ความถูกต้อง ความครอบคลุม	3.667	0.500	ปานกลาง
รวม	3.643	0.457	ปานกลาง

จากตาราง 11 การประเมินหลักสูตรการฝึกวิชาทหารและแผนการฝึกวิชาทหาร เพื่อเสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า ค่าเฉลี่ยการประเมินหลักสูตรการฝึกวิชาทหารและแผนการฝึกเท่ากับ 3.643 มีคุณภาพในระดับปานกลาง โดยด้านความเป็นไปได้นี้มีค่าเฉลี่ยการประเมินสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง ความครอบคลุม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยการประเมินต่ำสุด คือ ด้านความเหมาะสม ซึ่งทุกด้านมีคุณภาพในระดับปานกลาง

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการฝึกในประเด็นของ 1) ควรมีการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการฝึกในแต่ละครั้ง เพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไขต่อไป และ 2) กิจกรรมในแต่ละครั้งควรปรับให้กระชับมากขึ้น เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการฝึกไม่มากนัก ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดย 1) จัดทำแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการฝึกเพิ่มเติมและวางแนวทางในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการฝึกในครั้งถัดไป และ 2) ปรับขั้นตอนการทำกิจกรรมให้กระชับและจัดครูผู้ช่วยฝึกเพิ่ม เพื่อความรวดเร็วในการจัดกิจกรรม โดยมีแนวทางในการจัดทำแผนการฝึกเพื่อเสริมสร้างความรักชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแผนการฝึก

กิจกรรมครั้งที่ 1 สัญลักษณ์ความเป็นไทย

องค์ประกอบ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism)

เวลา 60 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

- บอกความภูมิใจในความเป็นไทยผ่านสัญลักษณ์ (ตัวชี้วัดที่ 7 การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และ 8 ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย)

สาระการเรียนรู้

- สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย ได้แก่ ภาพธงชาติ สีของธงชาติ น้ำเงินขาว และแดง ภาพแผนที่ประเทศไทย สัญลักษณ์ประจำชาติไทย ที่คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้กำหนดไว้ 3 สิ่ง คือ 1) สัตว์ประจำชาติไทย คือ ช้างไทย 2) ดอกไม้ประจำชาติ คือ ดอกราชพฤกษ์หรือดอกคูน และ 3) สถาปัตยกรรมประจำชาติ คือ ศาลาไทย

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูฝึกบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมให้นักศึกษาทราบ
- 1.2 ให้นักศึกษาทำกิจกรรมเพื่อทำความรู้จักกันในกิจกรรม “อย่ารู้จักต้องหักทลาย”
- 1.3 ครูฝึกอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรม (ใบกิจกรรมที่ 1.1) และเริ่มทำกิจกรรม
- 1.4 หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูถามนักศึกษาว่าจำชื่อเพื่อนได้กี่คน และถ้าใครจำชื่อเพื่อนได้มากที่สุด ก็จะมอบรางวัลให้

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาผู้เรียน (ขั้นสอน)

- 2.1 ให้นักศึกษาคนที่จำชื่อเพื่อนได้มากที่สุดออกมารับรางวัลหน้าห้อง และอยู่เป็นนายแบบหรือนางแบบประกอบการบรรยายเกี่ยวกับเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร
- 2.2 ครูฝึกถามเกี่ยวกับเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้
 - เครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารที่ใช้ในปัจจุบันเริ่มใช้ตั้งแต่เมื่อใด (พ.ศ. 2558)
 - เหตุใดจึงเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร

(หมายเหตุด้านท้ายของกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2558) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารและเครื่องแบบผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ. 2521 ระบุเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารไว้ดังนี้ โดยที่เป็นการสมควรเพิ่มเครื่องแบบฝึกนักศึกษาวิชาทหารและเครื่องแบบฝึกผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อกำหนดให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพอากาศของประเทศไทย

ตัวอย่างแผนการฝึก (ต่อ)

และเกิดความคล่องตัวในการฝึกหรือการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในที่ตั้งและภาคสนามยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้)

2.3 ครูฝึกกระตุ้นให้นักศึกษาอยากร่วมทำกิจกรรม ถ้านักศึกษาสามารถเลือกได้ว่าต้องการสวมใส่เครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารรูปแบบใดจะดีหรือไม่ ซึ่งในวันนี้จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาออกแบบเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร

2.4 ให้นักศึกษาจับกลุ่ม 3 กลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ 1.2 เครื่องแบบที่รัก

2.5 ครูฝึกอธิบายการทำกิจกรรม ดังนี้

1) ให้นักศึกษาออกแบบเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารภายใต้เงื่อนไข 2 ข้อ คือ มีประโยชน์ในการใช้งาน และมีสัญลักษณ์บ่งบอกว่าเป็นเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารของประเทศไทยอย่างชัดเจน

2) นำเสนอผลงาน พร้อมบอกแนวคิดและแรงบันดาลใจในการออกแบบ

ขั้นที่ 3 ขั้นรวบยอด (ขั้นสรุป)

3.1 ให้นักศึกษานำเสนอผลงานการออกแบบ

3.2 ครูฝึกสรุปกิจกรรมกับนักศึกษาวิชาทหาร ในเรื่องสัญลักษณ์ความเป็นไทยที่นำมาใช้การออกแบบเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร

- สัญลักษณ์ที่นำมาใช้ ได้แก่ ภาพธงชาติ สีของธงชาติ น้ำเงิน ขาว และแดง ภาพแผนที่ประเทศไทย สัญลักษณ์ประจำชาติไทย ที่คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้กำหนดไว้ 3 สิ่ง คือ 1) สัตว์ประจำชาติไทย คือ ช้างไทย 2) ดอกไม้ประจำชาติ คือ ดอกราชพฤกษ์หรือดอกคูน และ 3) สถาปัตยกรรมประจำชาติ คือ ศาลาไทย (ที่มา: <http://www.dhammathai.org/thailand/thaisign.php>) ล้วนบ่งบอกถึงความเป็นไทย เช่น เมื่อเราคนไทยเห็นธงชาติไทยเราก็รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เมื่อเราคนไทยเห็นภาพแผนที่ประเทศไทยเราก็รู้สึกชอบคุณแผ่นดินไทยที่ให้เรายอยู่อาศัย ทำมาหากิน มีความสุขในวันนี้ เมื่อเราคนไทยเห็นช้างเราก็รู้สึกภูมิใจในเอกราชของไทยที่ชาติอื่นไม่มี เพราะในสมัยก่อนใช้ช้างเป็นพาหนะในการออกรบ จึงถือได้ว่าช้างเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชาติไทยยังคงเป็นไทย ไม่ตกไปเป็นเมืองขึ้นของใคร เมื่อเราเห็นดอกราชพฤกษ์หรือดอกคูนเราก็รู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ของประเทศไทย เพราะต้นราชพฤกษ์เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นใหญ่ ความมีอำนาจวาสนา มีโชคมีชัย ส่วนศาลาไทยแสดงให้เห็นว่าไทยมีสถาปัตยกรรมที่งดงามและโดดเด่น

3.3 ให้นักศึกษาทำแบบประเมินความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 สัญลักษณ์ความเป็นไทย

ตัวอย่างแผนการฝึก (ต่อ)

สื่อประกอบการทำกิจกรรม

ภาพประกอบสัญลักษณ์ประจำชาติไทย

ใบกิจกรรมที่ 1.1 อยากอยากู้จักต้องทักทาย

ใบกิจกรรมที่ 1.2 เครื่องแบบที่รัก

แบบประเมินความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 สัญลักษณ์ความเป็นไทย

การประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
บอกความภูมิใจในความเป็นไทยผ่านสัญลักษณ์	- ประเมินผลการทำกิจกรรมที่ 1.2	- ใบกิจกรรมที่ 1.2 เครื่องแบบที่รัก	- นักศึกษาสามารถทำกิจกรรมที่ 1.2 ได้

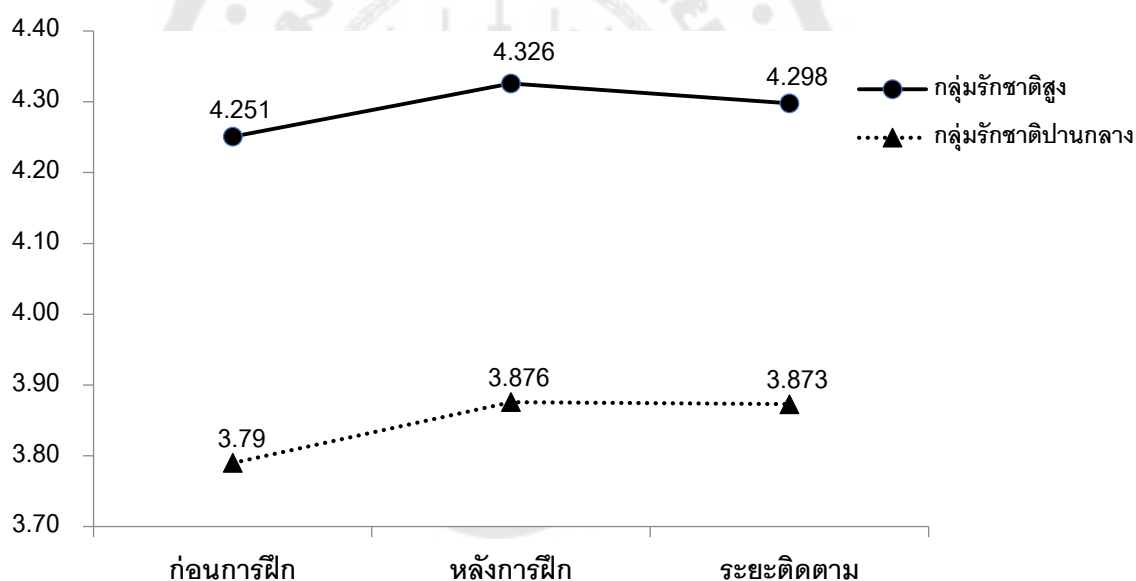
ระยะที่ 3 ผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา
วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรักชาติของนักศึกษา
วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรักชาติ
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ทำแบบวัดความรักชาติ จำนวน 46 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ
1) ด้านความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ด้านความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ 3) ด้านความรักชาติเชิงสัญลักษณ์
และ 4) ด้านความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1
จำนวน 123 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มรักชาติสูง จำนวน 78 คน และกลุ่มรักชาติ
ปานกลาง จำนวน 45 คน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ ก่อนการฝึกเท่ากับ
4.251 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=4.251$) หลังการฝึกเท่ากับ 4.326 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=4.326$) และระยะติดตามเท่ากับ 4.298
($\bar{X}_{\text{Follow}}=4.298$) ส่วนกลุ่มรักชาติปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติก่อนการฝึกเท่ากับ 3.790
($\bar{X}_{\text{Pretest}}=3.790$) หลังการฝึกเท่ากับ 3.876 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=3.876$) และระยะติดตามเท่ากับ 3.873
($\bar{X}_{\text{Follow}}=3.873$) ดังแสดงในตาราง 12 และดังภาพประกอบ 6

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร
ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา	ช่วงเวลาการวัด	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD
ความรักชาติ	ก่อนการฝึก	รักชาติสูง	78	4.251	0.220
		รักชาติปานกลาง	45	3.790	0.234
	หลังการฝึก	รักชาติสูง	78	4.326	0.163
		รักชาติปานกลาง	45	3.876	0.279
	ระยะติดตาม	รักชาติสูง	78	4.298	0.150
		รักชาติปานกลาง	45	3.873	0.254

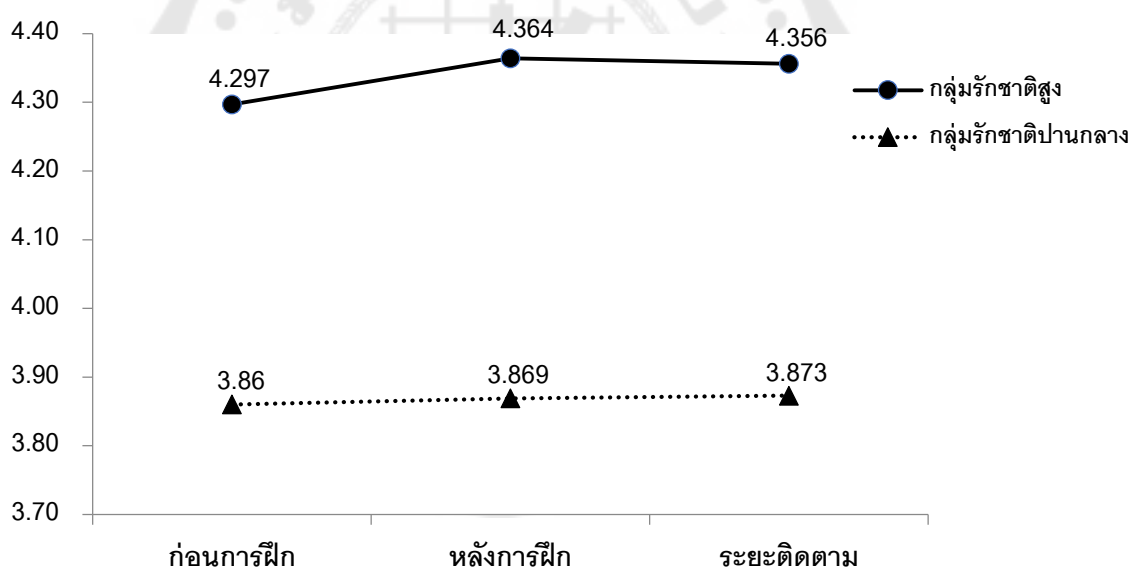

ภาพประกอบ 6 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านหรือองค์ประกอบ กลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล ก่อนการฝึกเท่ากับ 4.297 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=4.297$) หลังการฝึกเท่ากับ 4.364 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=4.364$) และระยะติดตาม เท่ากับ 4.356 ($\bar{X}_{\text{Follow}}=4.356$) ส่วนกลุ่มรักชาติปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล ก่อนการฝึกเท่ากับ 3.860 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=3.860$) หลังการฝึกเท่ากับ 3.869 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=3.869$) และระยะติดตามเท่ากับ 3.873 ($\bar{X}_{\text{Follow}}=3.873$) ดังแสดงในตาราง 13 และดังภาพประกอบ 7

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงหลงใหล
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา	ช่วงเวลาการวัด	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD
ความรักชาติ เชิงหลงใหล	ก่อนการฝึก	รักชาติสูง	78	4.297	0.270
		รักชาติปานกลาง	45	3.860	0.345
	หลังการฝึก	รักชาติสูง	78	4.364	0.291
		รักชาติปานกลาง	45	3.869	0.305
	ระยะติดตาม	รักชาติสูง	78	4.356	0.223
		รักชาติปานกลาง	45	3.873	0.293

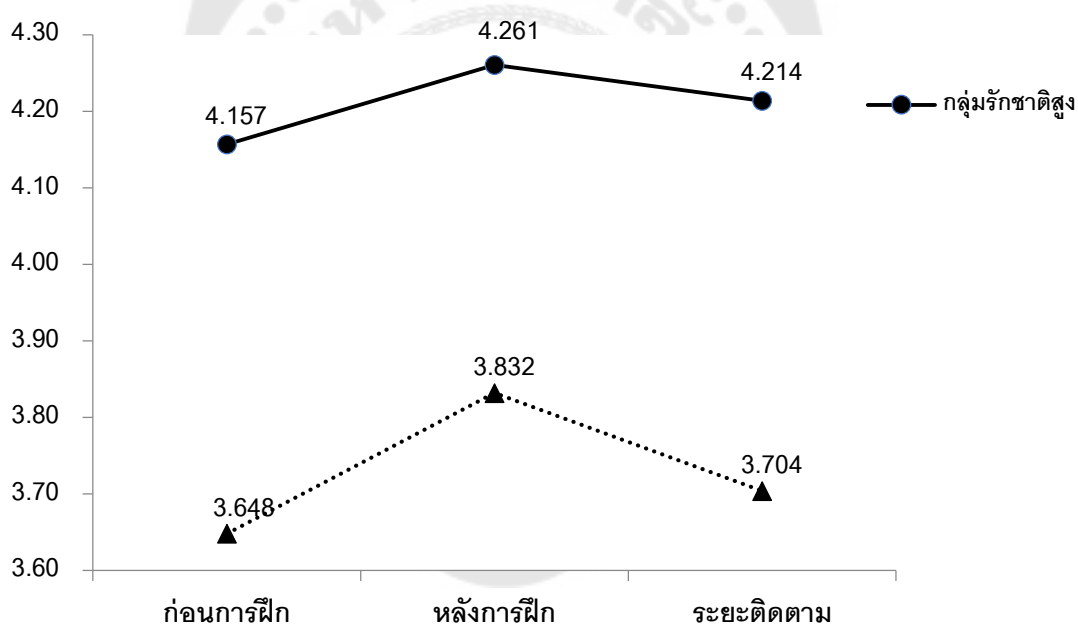

ภาพประกอบ 7 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหลของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

กลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ก่อนการฝึกเท่ากับ 4.157 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=4.157$) หลังการฝึกเท่ากับ 4.261 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=4.261$) และระยะติดตามเท่ากับ 4.214 ($\bar{X}_{\text{Follow}}=4.214$) ส่วนกลุ่มรักชาติปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ก่อนการฝึกเท่ากับ 3.648 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=3.648$) หลังการฝึกเท่ากับ 3.832 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=3.832$) และระยะติดตามเท่ากับ 3.704 ($\bar{X}_{\text{Follow}}=3.704$) ดังแสดงในตาราง 14 และดังภาพประกอบ 8

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงสร้างสรรค์
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา	ช่วงเวลาการวัด	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD
ความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์	ก่อนการฝึก	รักชาติสูง	78	4.157	0.304
		รักชาติปานกลาง	45	3.648	0.308
	หลังการฝึก	รักชาติสูง	78	4.261	0.242
		รักชาติปานกลาง	45	3.832	0.385
	ระยะติดตาม	รักชาติสูง	78	4.214	0.235
		รักชาติปานกลาง	45	3.704	0.396

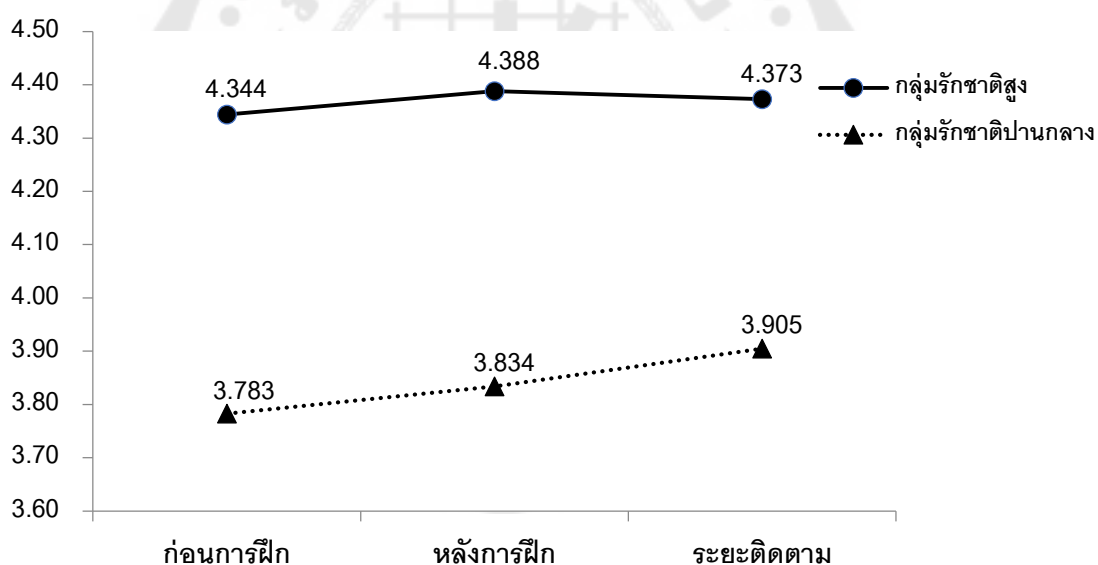

ภาพประกอบ 8 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

กลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ก่อนการฝึกเท่ากับ 4.344 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=4.344$) หลังการฝึกเท่ากับ 4.388 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=4.388$) และระยะติดตามเท่ากับ 4.373 ($\bar{X}_{\text{Follow}}=4.373$) ส่วนกลุ่มรักชาติปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ก่อนการฝึกเท่ากับ 3.783 ($\bar{X}_{\text{Pretest}}=3.783$) หลังการฝึกเท่ากับ 3.834 ($\bar{X}_{\text{Posttest}}=3.834$) และระยะติดตามเท่ากับ 3.905 ($\bar{X}_{\text{Follow}}=3.905$) ดังแสดงในตาราง 15 และดังภาพประกอบ 9

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา	ช่วงเวลาการวัด	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD
ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์	ก่อนการฝึก	รักชาติสูง	78	4.344	0.302
		รักชาติปานกลาง	45	3.783	0.299
	หลังการฝึก	รักชาติสูง	78	4.388	0.241
		รักชาติปานกลาง	45	3.834	0.405
	ระยะติดตาม	รักชาติสูง	78	4.373	0.211
		รักชาติปานกลาง	45	3.905	0.392

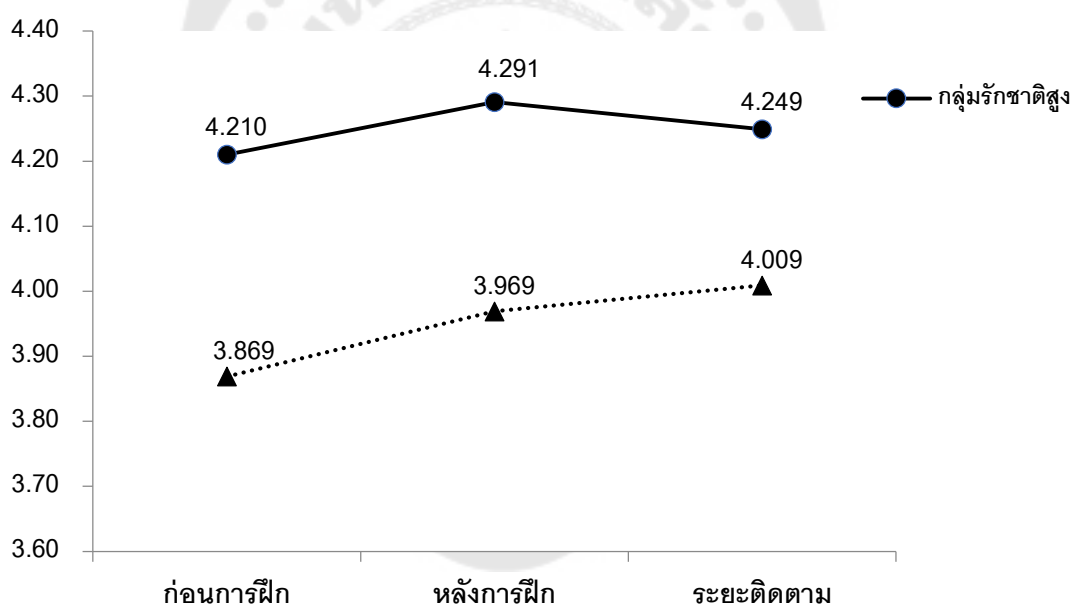

ภาพประกอบ 9 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

กลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองก่อนการฝึกเท่ากับ 4.210 ($\bar{X}_{\text{Pretest}} = 4.210$) หลังการฝึกเท่ากับ 4.291 ($\bar{X}_{\text{Posttest}} = 4.291$) และระยะติดตามเท่ากับ 4.249 ($\bar{X}_{\text{Follow}} = 4.249$) ส่วนกลุ่มรักชาติปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองก่อนการฝึกเท่ากับ 3.869 ($\bar{X}_{\text{Pretest}} = 3.869$) หลังการฝึกเท่ากับ 3.969 ($\bar{X}_{\text{Posttest}} = 3.969$) และระยะติดตามเท่ากับ 4.009 ($\bar{X}_{\text{Follow}} = 4.009$) ดังแสดงในตาราง 16 และดังภาพประกอบ 10

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา	ช่วงเวลาการวัด	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD
ความรักชาติ เชิงหน้าที่ พลเมือง	ก่อนการฝึก	รักชาติสูง	78	4.210	0.400
		รักชาติปานกลาง	45	3.869	0.345
พลเมือง	หลังการฝึก	รักชาติสูง	78	4.291	0.346
		รักชาติปานกลาง	45	3.969	0.470
	ระยะติดตาม	รักชาติสูง	78	4.249	0.342
		รักชาติปานกลาง	45	4.009	0.462

ภาพประกอบ 10 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จำแนกตามกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัด

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร
ชั้นปีที่ 1 จำแนกตามกลุ่มความรักชาติ ได้แก่ กลุ่มรักชาติสูง และกลุ่มรักชาติปานกลาง และ
ช่วงเวลาในการวัด แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ก่อนการฝึก ระยะที่ 2 หลังการฝึก และ

ระยะที่ 3 ระยะติดตาม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำสองทาง (Two – way repeated measurement MANOVA) นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัดที่มีผลต่อคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ

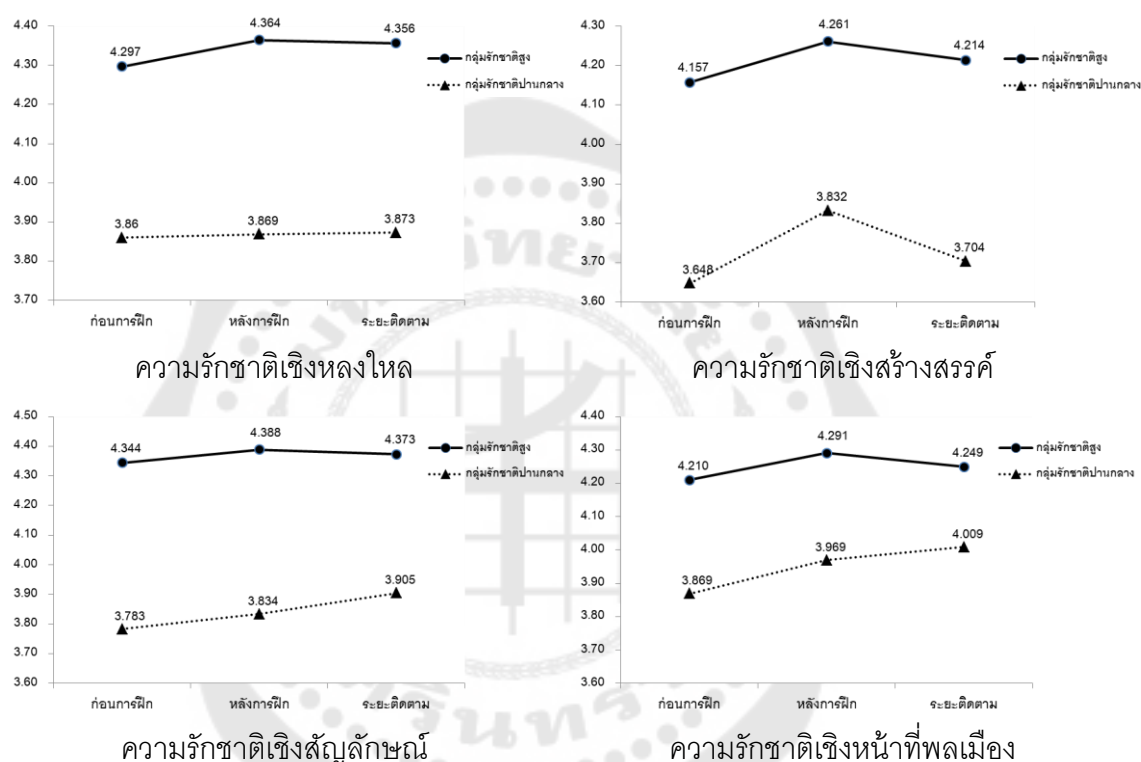
การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ ด้วยการทดสอบ 1) Box's M Test พบว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของแต่ละกลุ่มความรักชาติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) Levene's Test พบว่าความแปรปรวนของคะแนนความรักชาติในแต่ละช่วงเวลาในการวัดของกลุ่มความรักชาติบางตัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้น รายละเอียดดังภาคผนวก ดังนั้น เมื่อทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการทดสอบของ Pillai's Trace เนื่องจาก Pillai's Trace จะมีความแกร่ง (Robustness) มากกว่าวิธีการทดสอบอื่นๆ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) ซึ่งมีผลการทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัดดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 การทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัด

Multivariate Tests			Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
Between Subjects	group	Pillai's Trace	.670	59.877*	4	118	.000
		Wilks' Lambda	.330	59.877*	4	118	.000
		Hotelling's Trace	2.030	59.877*	4	118	.000
		Roy's Largest Root	2.030	59.877*	4	118	.000
Between Subjects	time	Pillai's Trace	.157	2.659*	8	114	.010
		Wilks' Lambda	.843	2.659*	8	114	.010
		Hotelling's Trace	.187	2.659*	8	114	.010
		Roy's Largest Root	.187	2.659*	8	114	.010
Within Subjects	time * group	Pillai's Trace	.043	.642	8	114	.741
		Wilks' Lambda	.957	.642	8	114	.741
		Hotelling's Trace	.045	.642	8	114	.741
		Roy's Largest Root	.045	.642	8	114	.741

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 การทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัด ต่อความรักชาติ พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัดที่ส่งผลต่อความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติของกลุ่มรักชาติสูงและกลุ่มรักชาติปานกลาง ในช่วงก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม แสดงดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองของกลุ่มความรักชาติ จำแนกตามช่วงเวลาในการวัด

และเมื่อแยกพิจารณาตัวแปรที่ส่งผลต่อความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ละตัวแปร พบว่า กลุ่มความรักชาติส่งผลให้ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องทดสอบว่ากลุ่มความรักชาติส่งผลให้ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 แตกต่างกันหรือไม่ในองค์ประกอบใด ส่วนช่วงเวลา

ในการวัดส่งผลให้ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงต้องทดสอบว่าช่วงเวลาในการวัดส่งผลให้ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 แตกต่างกันในองค์ประกอบใดเช่นกัน

2. ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบในแต่ละช่วงเวลาในการวัด

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดซ้ำ ด้วยการทดสอบ Mauchly's Test พบว่ามีการละเมิดในบางตัวแปร ได้แก่ คะแนนความรักชาติ และคะแนนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ โดยความแปรปรวนของคะแนนความรักชาติ และคะแนนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ในแต่ละช่วงเวลาในการวัดแตกต่างกัน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 (type I error) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการทดสอบของ Greenhouse-Geisser แต่สำหรับคะแนนความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ไม่ละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดซ้ำ กล่าวคือ ความแปรปรวนของคะแนนความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองในแต่ละช่วงเวลาในการวัดไม่แตกต่างกัน (Sphericity) จึงจะเลือกใช้วิธีการทดสอบของ Sphericity Assumed ซึ่งมีผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบในแต่ละช่วงเวลาในการวัดดังตาราง 18

ตาราง 18 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบ
ในแต่ละช่วงเวลาในการวัด

Source	Measure		SS	df	MS	F	Sig.
time	ความรักชาติ	Sphericity Assmed	.104	2.000	.052	.902	.407
	เชิงหลงใหล	Greenhouse-Geisser	.104	1.950	.053	.902	.405
		Huynh-Feldt	.104	1.997	.052	.902	.407
		Lower-bound	.104	1.000	.104	.902	.344
	ความรักชาติ	Sphericity Assumed	1.201	2.000	.600	8.272*	.000
	เชิงสร้างสรรค์	Greenhouse-Geisser	1.201	1.990	.604	8.272*	.000
		Huynh-Feldt	1.201	2.000	.600	8.272*	.000
		Lower-bound	1.201	1.000	1.201	8.272*	.005

ตาราง 18 (ต่อ)

Source	Measure	SS	df	MS	F	Sig.
ความรักชาติ	Sphericity Assumed	.333	2.000	.167	2.842	.060
เชิงสัญลักษณ์	Greenhouse-Geisser	.333	1.860	.179	2.842	.064
	Huynh-Feldt	.333	1.903	.175	2.842	.063
	Lower-bound	.333	1.000	.333	2.842	.094
ความรักชาติ	Sphericity Assumed	.615	2.000	.307	3.583*	.029
เชิงหน้าที่	Greenhouse-Geisser	.615	1.956	.314	3.583*	.030
พลเมือง	Huynh-Feldt	.615	2.000	.307	3.583*	.029
	Lower-bound	.615	1.000	.615	3.583	.061

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเฉพาะความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล และความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติเป็นรายองค์ประกอบ ในแต่ละช่วงเวลาในการวัดเป็นรายคู่ มีผลการทดสอบดัง ตาราง 19

ตาราง 19 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายด้านหรือองค์ประกอบ
ในแต่ละช่วงเวลาในการวัดเป็นรายคู่

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ก่อนการฝึก ($\bar{X} = 4.137$)	หลังการฝึก ($\bar{X} = 4.183$)	ระยะติดตาม ($\bar{X} = 4.180$)
ความรักชาติ เชิงหลงใหล	ก่อนการฝึก ($\bar{X} = 4.137$)	-	-.038	-.036
	หลังการฝึก ($\bar{X} = 4.183$)	.038	-	.002
	ระยะติดตาม ($\bar{X} = 4.180$)	.036	-.002	-
ความรักชาติ เชิงสร้างสรรค์	ก่อนการฝึก ($\bar{X} = 3.971$)	-	-.144*	-.057*
	หลังการฝึก ($\bar{X} = 4.104$)	.144*	-	.087
	ระยะติดตาม ($\bar{X} = 4.027$)	.057*	-.087	-
ความรักชาติ เชิงสัญลักษณ์	ก่อนการฝึก ($\bar{X} = 4.136$)	-	-.047	-.076
	หลังการฝึก ($\bar{X} = 4.185$)	.047	-	-.028
	ระยะติดตาม ($\bar{X} = 4.200$)	.076	.028	-

ตาราง 19 (ต่อ)

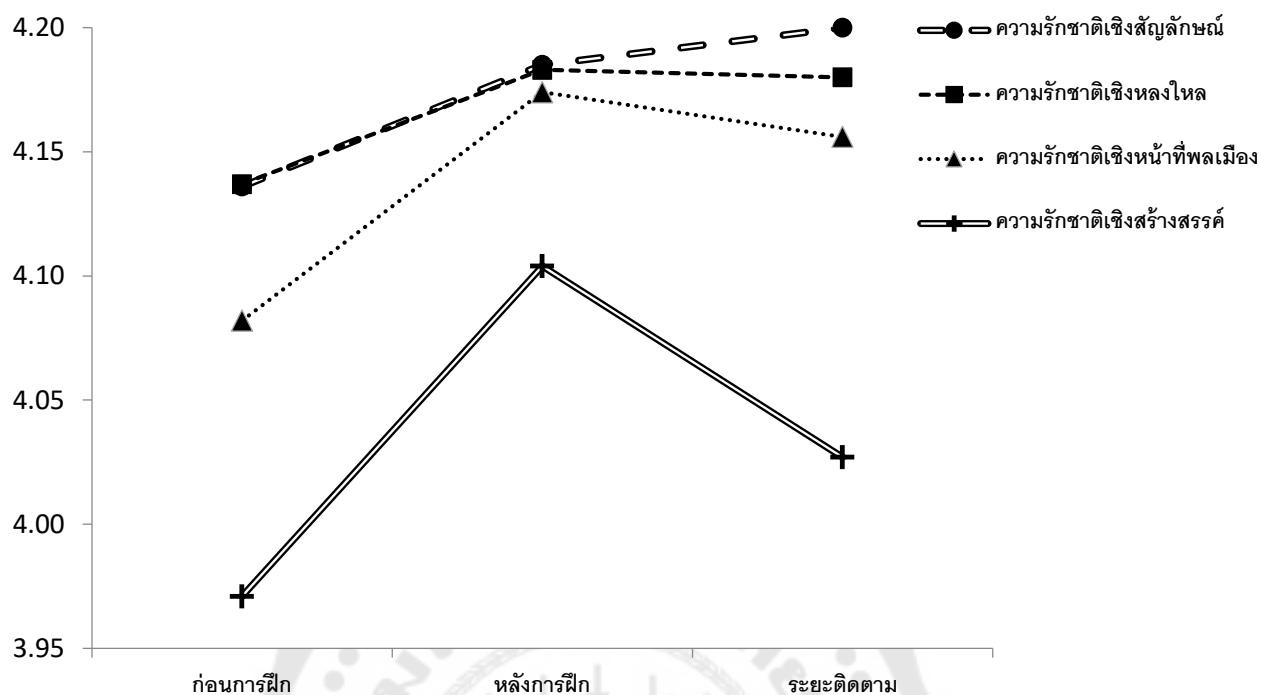
ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ก่อนการฝึก ($\bar{X} = 4.082$)	หลังการฝึก ($\bar{X} = 4.174$)	ระยะติดตาม ($\bar{X} = 4.156$)
ความรักชาติ	ก่อนการฝึก	-	-.090*	-.089*
เชิงหน้าที่	$\bar{X} = 4.082$			
พลเมือง	หลังการฝึก	.090*	-	.001
	$\bar{X} = 4.174$			
	ระยะติดตาม	.089*	-.001	-
	$\bar{X} = 4.156$			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ก่อนการฝึกและหลังการฝึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์หลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก และคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ก่อนการฝึกและระยะติดตามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ระยะติดตามสูงกว่าก่อนการฝึก ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์หลังการฝึก และระยะติดตามไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าหลังการฝึก 1 เดือน ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ยังมีความคงทนอยู่

คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองก่อนการฝึกและหลังการฝึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก และคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองก่อนการฝึกและระยะติดตามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองระยะติดตามสูงกว่าก่อนการฝึก ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองหลังการฝึก และระยะติดตามไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าหลังการฝึก 1 เดือน ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองยังมีความคงทนอยู่

ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหลและความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้แสดงคะแนนเฉลี่ยความรักชาติช่วงก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตามดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 คะแนนเฉลี่ยความรักชาติรายองค์ประกอบ
ช่วงก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม

3. ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบระหว่าง กลุ่มความรักชาติ

ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบระหว่าง
กลุ่มความรักชาติ ดังตาราง 20

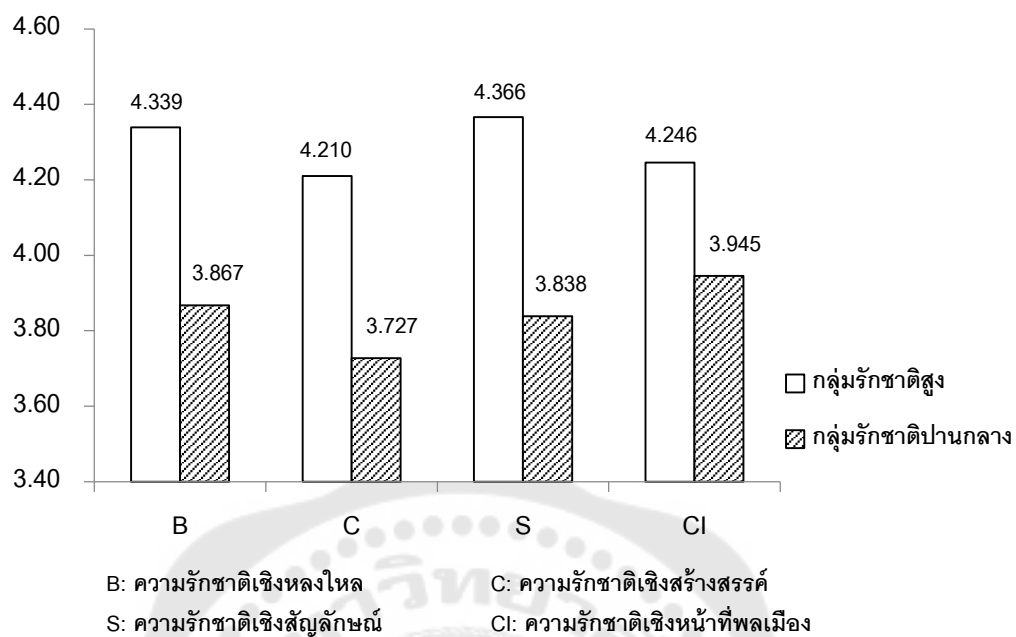
ตาราง 20 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติระหว่างกลุ่มความรักชาติ เป็นรายด้าน
หรือองค์ประกอบ

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	กลุ่มรักชาติสูง ($\bar{X} = 4.339$)	กลุ่มรักชาติปานกลาง ($\bar{X} = 3.867$)
ความรักชาติ	กลุ่มรักชาติสูง	-	.472*
เชิงหลงใหล	($\bar{X} = 4.339$)		
	กลุ่มรักชาติปานกลาง	-.472*	-
	($\bar{X} = 3.867$)		

ตาราง 20 (ต่อ)

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	กลุ่มรักชาติสูง ($\bar{X} = 4.210$)	กลุ่มรักชาติปานกลาง ($\bar{X} = 3.727$)
ความรักชาติ	กลุ่มรักชาติสูง	-	.483**
เชิงสร้างสรรค์	($\bar{X} = 4.210$)		
	กลุ่มรักชาติปานกลาง	-.483**	-
	($\bar{X} = 3.727$)		
ความรักชาติ		($\bar{X} = 4.366$)	($\bar{X} = 3.838$)
เชิงสัญลักษณ์	กลุ่มรักชาติสูง	-	.528**
	($\bar{X} = 4.366$)		
	กลุ่มรักชาติปานกลาง	-.528**	-
	($\bar{X} = 3.838$)		
ความรักชาติ		($\bar{X} = 4.246$)	($\bar{X} = 3.945$)
เชิงหน้าที่	กลุ่มรักชาติสูง	-	.301**
พลเมือง	($\bar{X} = 4.246$)		
	กลุ่มรักชาติปานกลาง	-.301**	-
	($\bar{X} = 3.945$)		
หมายเหตุ	* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)		

จากตาราง 20 พบว่า กลุ่มรักชาติปานกลาง และกลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยกลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติสูงกว่ากลุ่มรักชาติปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้แสดงคะแนนเฉลี่ยความรักชาติรายองค์ประกอบระหว่างกลุ่มรักชาติสูงและกลุ่มรักชาติปานกลาง ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรักชาติรายองค์ประกอบ
ระหว่างกลุ่มรักชาติสูงและกลุ่มรักชาติปานกลาง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ด้วยการศึกษเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติ ทำให้ได้โครงสร้างขององค์ประกอบความรักชาติ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 ซึ่งนักศึกษาวิชาทหารกลุ่มนี้กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ณ สถานศึกษาต่างๆ จำนวน 49 แห่ง มีจำนวน 1,232 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของกลุ่มสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และตรวจสอบว่าโมเดลองค์ประกอบความรักชาติเป็นไปตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ นอกจากนั้นเพื่อเป็นการยืนยันว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาชีพทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 เป็นการนำโครงสร้างองค์ประกอบความรักชาติมาใช้วางแผนการฝึกในหลักสูตร และศึกษาวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต และการทำกิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประสบการณ์ การซักค้าน และการแสดงบทบาทสมมติ มาใช้ในการฝึกสอนอย่างเหมาะสม ส่วนแบบวัดความรักชาติที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 1 นั้น นำไปใช้วัดความรักชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพทหารต่อไปในขั้นตอนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้เป็นนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร กรมการสัตว์ทหารบก จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2561 สังกัดในสถานศึกษา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนภัทรญาณวิทยา และโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวนทั้งหมด 123 คน ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรจัดกระทำ คือ การใช้หลักสูตรการฝึกวิชาชีพทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ตัวแปรตาม คือ ความรักชาติ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ความรักชาติ

เชิงสร้างสรรค์ 3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และ 4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำสองทาง (Two-way repeated measurement MANOVA) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 และตอนที่ 3 ผลการศึกษาการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 จากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบความรักชาติ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรักชาติเชิงหลงใหล มี 3 ตัวชี้วัด คือ 1.1) การให้ความสำคัญ 1.2) ความรักและห่วงแหน และ 1.3) การคิดในแง่บวก องค์ประกอบที่ 2 ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ มี 3 ตัวชี้วัด คือ 2.1) การเอาใจใส่ต่อสังคม 2.2) การชื่นชมยินดี และ 2.3) การวิพากษ์เชิงบวก องค์ประกอบที่ 3 ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ มี 3 ตัวชี้วัด คือ 3.1) การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ 3.2) ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของไทย และ 3.3) การเห็นคุณค่า และองค์ประกอบที่ 4 ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง มี 3 ตัวชี้วัด คือ 4.1) การปฏิบัติตามกฎหมาย 4.2) ความเชื่อมั่นในระบบ และ 4.3) การยอมรับกฎระเบียบ โดยองค์ประกอบความรักชาติทั้ง 4 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่าแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น มีคุณภาพ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย 1.1) ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า และ 1.2) ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และ 2) ด้านความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct reliability)

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยจากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ถูกพัฒนาขึ้นตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยนำโครงสร้างองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ผ่านการพัฒนาและการพิสูจน์คุณสมบัติทางวิชาการมาแล้วในระยที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกวิชาทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบความรักชาติและทุกตัวชี้วัด โดยหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรเสริมที่จัดการฝึกเพิ่มเติมในช่วงสุดท้ายของการเรียนทฤษฎีในการฝึกภาคปฏิบัติ ทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง โดยในหลักสูตรจะใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต ประกอบกับการทำกิจกรรมที่ผสมผสานวิธีการทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประสบการณ์ การซักค้าน และการแสดงบทบาทสมมติ

ผลการประเมินคุณภาพแผนการฝึกวิชาทหารเพื่อเสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ฉบับร่าง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความเป็นไปได้ และ 3) ด้านความถูกต้อง พบว่า มีคุณภาพในระดับปานกลาง โดยด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยการประเมินสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง ความครอบคลุม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยการประเมินต่ำสุด คือ ด้านความเหมาะสม ซึ่งทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

ผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 3 ดังนี้

1. ผลการทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัด ต่อความรักชาติ พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการฝึกที่ส่งผลต่อความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ดังนั้นจึงพิจารณาอิทธิพลหลัก (Main effect) ของช่วงเวลาในการวัดที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ พบว่า ช่วงเวลาในการวัดก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยความรักชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่มความรักชาติ

ที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ พบว่า กลุ่มรักชาติสูงและกลุ่มรักชาติปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการทดสอบความแตกต่างของความรักชาติรายองค์ประกอบในแต่ละช่วงเวลาในการวัด พบว่า นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ก่อนการฝึกและหลังการฝึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ หลังการฝึกและระยะติดตาม ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าหลังจากฝึก 1 เดือน ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ยังมีความคงทนอยู่ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึก ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง หลังการฝึกและระยะติดตามไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าหลังจากฝึก 1 เดือน ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ยังมีความคงทนอยู่ ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหลและความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ก่อนการฝึก หลังการฝึก และระยะติดตาม ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มความรักชาติ พบว่า กลุ่มรักชาติปานกลาง และกลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยกลุ่มรักชาติสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรักชาติสูงกว่ากลุ่มรักชาติปานกลางทุกด้าน

สรุปได้ว่า หลังจากที่นักศึกษาวิชาทหารได้ฝึกตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 แล้ว นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีความรักชาติสูงขึ้น และหลังจากฝึก 1 เดือน ยังมีความคงทนอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 องค์ประกอบ คือ 1) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และ 2) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามผลการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 เป็นการอภิปรายผลการวิจัยจากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 1 ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 เป็นการอภิปรายผลการวิจัยจากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 และตอนที่ 3 ผลศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 เป็นการอภิปรายผลการวิจัยจากความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ด้วยการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับสอง (Second order) พบว่าโมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลด้วยการลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนของคะแนนของตัวชี้วัด โดยพิจารณาตามดัชนี และค่าพารามิเตอร์ที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงทางสถิติ (EPC) และทำการวิเคราะห์ทดสอบความกลมกลืนของโมเดลอีกครั้ง จนทำให้คะแนนที่เก็บข้อมูลมา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับโมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จนสามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ได้ ซึ่งประกอบด้วย ความเที่ยงตรง 2 ประเภท คือ ความเที่ยงตรงเชิงผู้เข้า (Convergent validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity)

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองสรุปได้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 46.957, $p = .085$, $df = 35$ นั่นคือ ค่าสถิติไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าอัตราส่วนระหว่างไค-สแควร์กับชั้นความเป็นอิสระ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.342 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2 แสดงว่าโมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ค่าดัชนี GFI = .992 ค่าดัชนี AGFI = .981 มีค่าเข้าใกล้ 1 ส่วนค่า RMSEA = .019 ค่า SRMR = .019 มีค่าเข้าใกล้ 0 สรุปได้ว่า โมเดลที่สร้างขึ้นนั้นสามารถอธิบายความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ได้เป็นอย่างดี และการวิเคราะห์องค์ประกอบนี้เป็นวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ดีวิธีหนึ่ง (ไชยันต์ สกกุลศรีประเสริฐ, 2556, น. 7-8) ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความรักชาติสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการแบ่งองค์ประกอบความรักชาติออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรักชาติเชิงหลงใหล 2) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ 3) ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และ 4) ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ของ Rothi และคณะ ที่นำทฤษฎีความแตกต่างทางประเพณี-วัฒนธรรม (traditional-cultural) และหน้าที่พลเมือง (civic) เป็นหลักสำคัญในการศึกษาองค์ประกอบ ซึ่งแนวคิดทฤษฎีนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการแบ่งองค์ประกอบความรักชาติ 4 องค์ประกอบของ Huddy และ Khatib และมีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบความรักชาติของ Parker ที่แบ่งความรักชาติออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ โดยความรักชาติ

เชิงหน้าที่พลเมืองของ Rothi และคณะ นั้น เป็นส่วนหนึ่งของความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ของ Parker ซึ่งการแบ่งแยกออกมาเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบก็จะสามารถอธิบายความรักชาติได้ครบถ้วนและชัดเจนมากกว่าความรักชาติ 1 องค์ประกอบ ในสมัยยุคแรกๆ ของการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติ หรือความรักชาติ 2 องค์ประกอบของ Schatz และคณะ นอกจากนั้นแล้ว Rothi และคณะ ใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาองค์ประกอบความรักชาติเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาในประเทศอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 เช่น อายุ ระดับการศึกษา ทำให้องค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 จึงมี 4 องค์ประกอบ เช่นเดียวกับ Rothi และคณะเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ขององค์ประกอบ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานที่มีค่ามากที่สุด คือ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ($\beta = .977$) ซึ่งสามารถอธิบายความรักชาติได้ร้อยละ 95.4 ซึ่งความรักชาติเชิงสัญลักษณ์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าตนเองมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยผ่านสิ่งต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ตามแนวคิดของ George Herbert Mead (Turner, J. H., 2001, p. 210) ก็ได้ให้ความสำคัญต่อสัญลักษณ์ไว้เช่นกันว่า “ถ้าไม่มีสัญลักษณ์ มนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์กันไม่ได้และจะไม่มี “สังคม” เกิดขึ้นมา” รองลงมา คือ ความรักชาติเชิงหลงใหล ($\beta = .876$) สามารถอธิบายความรักชาติได้ร้อยละ 76.8 ซึ่งความรักชาติเชิงหลงใหลเป็นการแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความรัก ความหวงแหนประเทศชาติ โดยการไม่กล่าวถึงประเทศในทางเสื่อมเสีย และไม่มองว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศเป็นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่ให้ความสำคัญกับการมองโลกในแง่ดี (Optimism) ซึ่งหมายถึง เป็นคุณลักษณะของการให้เหตุเชิงบวก ยอมรับในความบกพร่องต่างๆ และเชื่อว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นการสร้างความเชื่อว่าจะเกิดความสำเร็จขึ้นในปัจจุบันและอนาคต (Luthans, F. et al., 2007, p. 3)

ความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ($\beta = .835$) สามารถอธิบายความรักชาติได้ร้อยละ 69.7 แสดงให้เห็นว่าความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองก็มีความสำคัญต่อความรักชาติเช่นกัน เนื่องจากการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีความต้องการทำเพื่อสุขของสังคม การไม่ก่อความวุ่นวายให้สังคม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, p. 2-3) ที่ศึกษาสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งว่ามีสาเหตุทางใจอะไรบ้าง โดยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองเป็นส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้มือของต้นไม้ มีการแสดงออกที่แสดงถึงลักษณะของพลเมืองดี ที่ทำดีละเว้นความชั่ว ทำงานเพื่อส่วนรวม

ของประเทศ และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ($\beta = .824$) แต่ก็สามารถอธิบายความรักชาติได้มากถึงร้อยละ 67.9 ซึ่งลักษณะของความรักชาติเชิงสร้างสรรค์เป็นการกระทำหรือพฤติกรรม การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น ที่บ่งบอกว่าตนเองมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาประเทศ เปรียบได้กับส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำดับของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งประกอบด้วยจิตที่มีลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม ตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, p. 2-3)

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรเสริมที่ฝึกเพิ่มเติมในช่วงโม่งสุดท้ายของการเรียนทฤษฎีในการฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่งการเรียนทฤษฎีในการฝึกภาคปฏิบัติตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ตามที่กระทรวงกลาโหม กำหนด มีทั้งหมด 10 ครั้ง ครั้งละ 1 สัปดาห์ ในจำนวนนี้มีการเรียนวิชาการยิงปืน 2 ครั้ง ดังนั้นหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่พัฒนาขึ้น จึงมีการฝึกทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งหมด 8 ชั่วโมง ดังนั้นเพื่อให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่ครอบคลุมความรักชาติครบทั้ง 4 องค์ประกอบ จึงจัดแผนการฝึกในหลักสูตรให้พัฒนาความรักชาติ องค์ประกอบละ 2 ครั้ง เท่าๆ กัน เนื่องจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ขององค์ประกอบความรักชาติเชิงหลงใหล ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง เท่ากับ .876 .824 .977 และ .835 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกัน แสดงว่าแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรักชาติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

กิจกรรมในหลักสูตรจะใช้วิธีสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย การยกตัวอย่าง การให้ข้อสังเกต และจะเน้นให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนในห้อง เช่น การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ การซักค้าน และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของนักศึกษา ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ของ Albert Bandura ที่เน้นว่าวัยรุ่นมีการเรียนรู้ส่วนใหญ่ จากตัวแบบ (Model) กล่าวคือ บทบาทของตัวแบบ (กลุ่มเพื่อน) ที่แสดงออกมามีอิทธิพลที่สำคัญต่อการกระทำของวัยรุ่นมากกว่าสิ่งที่ครูพูด ถ้าในสังคมได้พบเจอตัวแบบที่มีการกระทำที่ดี มีความคิดเห็นที่ดี

วัยรุ่นก็จะได้เรียนรู้จากการสังเกต และการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของคนอื่น ส่วนการให้นักศึกษาได้สวมบทบาทเป็นผู้อื่น ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม (จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่เป็นธรรมชาติ เกิดจากคุณธรรมในตัวเอง) การได้รับความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นผ่านการแสดงบทบาทสมมติทำให้นักศึกษาไม่ยึดติดกับความคิดเดิมของตน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนจริยธรรมเด็กและวัยรุ่นของPiagetและKohlberg (อุสา สุทธิสาคร, 2559) ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะและให้ความรู้เบื้องต้น กำกับดูแลลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และนำไปสู่ความวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมวัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) ที่จะยอมรับฟังและมีความคิดเห็นที่เป็นไปทางเดียวกันกับเพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าความคิดเห็นของครูหรือผู้ใหญ่ นอกจากนั้น วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่ มีพัฒนาการทางด้านการคิดสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ มีจินตนาการมาก มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองอย่างมาก และมีความสามารถในการรู้คิดเชิงนามธรรม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพหลายประการ ทั้งนี้เป็นไปตามผลของการนึกคิดในวัยรุ่นที่มีผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรม ในทฤษฎีการประมวลข้อมูลต่อพัฒนาการด้านการรู้คิดในวัยรุ่น (ประณต คำฉิม, 2549, น. 86-88, 216, 226-227) กิจกรรมในแผนการฝึกจะเน้นให้นักศึกษาแสดงบทบาทที่เป็นตัวแบบที่ดี ซึ่งมีหลายกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมแบบอย่างที่ดี ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สิทธิและหน้าที่ ที่ให้นักศึกษาแสดงการปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ การรวมพล การแต่งเครื่องแบบ นักศึกษาวิชาทหาร และการแสดงความเคารพ

กิจกรรมแบบปฏิบัติที่ดี ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การอยู่ร่วมกันในสังคม ที่ให้นักศึกษาแสดงการปฏิบัติตนตามระเบียบในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ การเข้าคิว การจอดรถจักรยานยนต์ และการเก็บจานอาหาร

กิจกรรมการวิเคราะห์แยกแยะลักษณะนิสัยของตัวละครในคลิปวิดีโอที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง การเปลี่ยนบทบาทในคลิปวิดีโอที่ไม่ถูกต้อง และนำมาแสดงบทบาทสมมติที่ถูกต้องในสังคม ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ไม่ทุจริตคิดโกงชาติ

นอกจากนั้น กิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นนั้นสอดคล้องกับหลักการส่งเสริมและพัฒนาวัยรุ่น กล่าวคือ การไม่บีบบังคับหรือสั่งการให้ทำตามโดยไม่แจ้งเหตุผล แต่ควรให้วัยรุ่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การยินดียอมรับฟังความคิดเห็นของวัยรุ่น และควรส่งเสริมให้วัยรุ่นได้ตัดสินใจเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของทางเลือก (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, Online) ซึ่งกิจกรรมในแผนการฝึกก็มีกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้แสดง

ความคิดเห็น และได้รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ได้แก่ การบอกแรงบันดาลใจในการออกแบบรูปแบบ นักศึกษาวิชาทหาร การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สะท้อนจากภาพจิตรกรรมไทย เพื่อให้ได้รับรู้ถึงคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมไทย การแสดงมุมมองต่อประเทศไทย และในปัจจุบันมีผู้สนใจใช้งาน Application ใน Smart phone เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้สะดวกและรวดเร็ว (สุชาดา พลาชัยภิรมย์ศิลป์, Online) ผู้วิจัยจึงใช้ Application ใน Smart phone มาเป็นเครื่องมือในการทำกิจกรรมสร้างหนังสือเสียง ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 7 เสียงจากใจ ซึ่งได้รับความสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี นอกจากกิจกรรมเป็นที่น่าสนใจแล้วยังทำให้นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และสามารถช่วยเหลือคนในสังคมได้

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

หลังจากใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนความรักชาติเชิงสร้างสรรค์หลังการฝึกเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการฝึก แต่คะแนนความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ในระยะติดตามค่อนข้างคงที่เมื่อเทียบกับคะแนนหลังการฝึก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากความรักชาติเชิงสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบที่เน้นพัฒนาความคิด โดยกิจกรรมที่ใช้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การได้ลงทำกิจกรรมจริงๆ (กิจกรรมสร้างหนังสือเสียง) และได้รับความสนใจและร่วมมือในการทำกิจกรรม พิจารณาจากผลการสร้างหนังสือเสียงที่มีนักศึกษาส่งงานจำนวน 48 กลุ่ม จากทั้งหมด 62 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 77.42 และเป็นการยกตัวอย่างเหตุการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาไม่นานนี้ให้ทราบเหตุ นักศึกษาสามารถคิดไปถึงผลลัพธ์ (ผลเสียต่อประเทศ) ได้ ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการทางความคิดของวัยรุ่น ซึ่งมีลักษณะเด่นคือสามารถคิดอย่างมีเหตุผล มีการคิดแบบใช้ตรรกะจากเงื่อนไขที่กำหนด สามารถคาดการณ์อนาคตได้โดยมองย้อนอดีต จึงทำให้นักศึกษามีความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลของการนึกคิดในวัยรุ่นที่มีผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรม ในทฤษฎีการประมวลข้อมูลต่อพัฒนาการด้านความรู้คิดในวัยรุ่น ที่สมองมีการพัฒนาอย่างเต็มที่ และมีความสามารถในการรู้คิดเชิงนามธรรม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพ (ประณต คำจิณ, 2549, น. 226-227)

ส่วนคะแนนความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองหลังการฝึกที่เพิ่มขึ้นจากก่อนการฝึกนั้น เนื่องจากกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองนั้น เน้นการชี้ให้นักศึกษาเห็นข้อดีและข้อเสียของการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ซึ่งผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์

คือ สังคมอ่อนวัย และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg ว่า พัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยาของวัยรุ่นถูกจัดอยู่ในพัฒนาการระดับที่ 2 มีศีลธรรมจรรยา ขั้นตอนที่ 3 ได้รับการยอมรับจากบิดามารดา ครู กลุ่มเพื่อน และสังคม และขั้นตอนที่ 4 ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเด็กวัยรุ่นจะเป็นเด็กดี “good-boy, nice-girl” เพื่อได้รับการยอมรับจากบิดามารดา ครู กลุ่มเพื่อนและสังคม และจะพัฒนาศีลธรรมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559, น. 68-72) สำหรับคะแนนความรักชาติเชิงหลงใหล และคะแนนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ที่ไม่เพิ่มขึ้น อาจเนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ คือ 1) คะแนนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ มีค่าสูงที่สุด (ก่อนการฝึกเท่ากับ 4.136 หลังการฝึกเท่ากับ 4.185 และระยะติดตามเท่ากับ 4.200) และคะแนนความรักชาติเชิงหลงใหล มีค่าสูงเป็นอันดับที่ 2 (ก่อนการฝึกเท่ากับ 4.137 หลังการฝึกเท่ากับ 4.183 และระยะติดตามเท่ากับ 4.180) ซึ่งมีค่าสูงตั้งแต่มีก่อนการฝึก ดังนั้นการพัฒนาให้สูงขึ้นก็คงจะเป็นไปได้ยาก 2) คนไทยได้รับการปลูกฝังให้มีความรักชาติเชิงหลงใหลอยู่แล้ว ได้แก่ การกระทำพิธีเพื่อระลึกถึงผู้ที่สร้างประโยชน์สุขต่อประเทศไทย เช่น วันที่ 18 มกราคม ของทุกปี วันกองทัพไทย เป็นวันที่ระลึกในวาระที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาของพม่า คนไทยร่วมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณแห่งองค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้ทรงกอบกู้อิสรภาพของไทย การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ส่วนความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ มีกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เช่น การร้องเพลงชาติ การเคารพธงชาติก่อนเข้าเรียน การแต่งกายแบบไทย อย่างน้อย 1 วันต่อสัปดาห์ การสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยอยู่เป็นประจำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยนี้ ทำให้ได้องค์ประกอบความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่ยืนยันแล้ว ดังนั้นครูฝึกวิชาทหารที่สนใจสามารถนำแบบวัดความรักชาติ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบไปใช้วัดระดับความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร โดยนำผลการวัดระดับความรักชาติเป็นข้อมูลในการพัฒนา และเร่งพัฒนาองค์ประกอบความรักชาติที่ต่ำกว่าตามลำดับความเร่งด่วน หรือเป็นข้อมูลในการวางแผนการฝึกวิชาทหารต่อไป นอกจากนั้นครูที่สอนในโรงเรียน สามารถนำแบบวัดความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดความรักชาติให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อนำผลจากการวัดระดับความรักชาติของนักเรียนไปใช้ในการเตรียมความพร้อมในการพัฒนานักเรียนในส่วนที่ยังบกพร่อง และเสริมสร้างในส่วนที่นักเรียนมีอยู่แล้วให้สามารถพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

2. หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารสามารถยึดเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นระบบต่อไป โดยสามารถนำไปใช้ร่วมกับหลักสูตรการฝึกวิชาทหารหลัก ตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การนำหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ไปใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทด้วย ซึ่งมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดการพัฒนา คือ 1) การประเมินผลการเรียนรู้ในระหว่างการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 2) การดึงดูดความสนใจในการอธิบายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 3) ระยะเวลาในการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา พบว่า หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาสามารถพัฒนาความรักชาติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 2 องค์ประกอบ คือ ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาที่สามารถพัฒนาความรักชาติได้ครบทุกองค์ประกอบ

2. จากผลการศึกษาการใช้หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษา เป็นการศึกษาว่าความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารที่ได้รับการฝึกวิชาทหารด้วยหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหรือไม่ และในระยะ 1 เดือนจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร แต่ยังไม่ทราบว่าความรักชาติของนักศึกษานั้นมีความคงทนในระยะยาวมากน้อยเพียงใด ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาโมเดลโค้งพัฒนาการหรือศึกษาความคงทนของความรักชาติภายหลังจากการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติในช่วงเวลาหรือระยะห่างที่ยาวนานขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนทางพัฒนาความรักชาติของนักศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- Adorno, T. W., Frenkel-Brunswik, E., Levinson, D. J., & Stanford, R. N. (1950).
The authoritarian personality. New York : Harper.
- Aharon, B. S. (2002). **Pedagogies of patriotism: Teaching socio-political community
In twentieth-century Turkish and Egyptian education**. Cambridge:
Harvard University Press.
- Eun, J.O., Williams, R. L., Bliss, S. L., & Krohn K. R. (2009). "Constructive and Blind
Patriotism: Relationship to Emphasis on Civil Liberties, National Security, and
Militarism in a Korean and an American University". **Korean Social Science
Journal**. (1): 93-121.
- Hair, J., Blak, W.C., Barbin, B.J., Anderson, R.E., & Tatham, R.L. (2010).
Multivariate data analysis. New Jersey: Upper Sandle River, Prentice Hall, 168-707.
- Huddy, L. & Khatib, N. (2007). "American patriotism, Nation Identity, and Political
Involvement". **American Journal of Political Science**. 51(1): 63-77.
- Livi, S., Leone, L., Falgaes, G. & Lombardo, F. (2014). "Values, ideological attitudes
and patriotism". **Personality and Individual Differences**. 64: 141-146.
- Luhmer, M. (1990). "Moral education in Japan". **Journal of Moral Education**. 19(3) 172-182.
- Luthans, F; Youssef, C. M., and Avolio, B. J. (2007). **Psychological Capital**. New York:
Oxford University press.
- Parker, C. S. (2003). "Shades of patriotism: Group identity, national identity
and democracy". Online: [http://www.polsci.ucsb.edu/faculty/parker/
workingpaper/shades_of_patriotism.pdf](http://www.polsci.ucsb.edu/faculty/parker/workingpaper/shades_of_patriotism.pdf).
- Rothi, D.M., Lyons, E., & Chryssochoou, X. (2005) "National Attachment and Patriotism
in a European Nation: A British Study". **Political Psychology**. (26)1: 135-155.
- Schatz, R. T., Staub, E., and Lavine, H. (1999). "On the varieties of national attachment:
Blind versus constructive patriotism". **Political Psychology**, 20 (1): 151-174.
- Staub, E. (1997). "Blind versus constructive patriotism: Moving from embeddedness
in the group to critical loyalty and action". **Patriotism in the lives of**

individuals and nations. 213-228.

Turner, J. H. (2001). *Handbook of Sociological Theory*. New York: Plenum Publishers.

Wang, C. K. J., Khoo, A., Goh, C. B., Tan, S., & Gopinathan, S. (2006). "Patriotism and National Education: Perceptions of Trainee Teachers in Singapore".

Asia Pacific Journal of Education. 26(1): 51-64.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2561). **ผนวก ก บัญชีรายชื่อ นศท. ประจำปีการศึกษา 2561.**

เอกสารประกอบคำสั่ง กส.ทบ. เรื่องการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2561 ที่ 344/2561 ลง 7 มิ.ย.61.

กรมยุทธการทหารบก. (2554). **นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ.2555-2559.**

Online: <http://qa.signalschool.net/pdf/procedure/2.pdf>.

กรมวิชาการ. (2546). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษา**

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.

กำพล วสุเทพ. (2542). **ปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนวิชาทหารต่อในชั้นปีที่ 4 ของ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 จังหวัดอุดรธานี.** สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กาญจนา คุณารักษ์. (2543). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร เล่ม 1.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. สำนักงาน. (2530). **วิทยากรกับการปลูกฝังและเสริมสร้าง ค่านิยม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ. (2526). **คู่มือปลูกฝัง ค่านิยม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กราฟฟิคอาร์ต.

จินตนา พุทธิเมตตะ. (2548). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของ ประเทศเกาหลี.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.

จิระพันธ์ ชาดิชนิเชาวน์. (2537). **การดำเนินนโยบายชาตินิยมในรัชสมัย**

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จุลลางอนรณ .ด.ม .(2513) .กำเนิดและความเป็นมาของลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย .

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัย

คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ.

กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)

สำนักบริหารและและพัฒนาคณะความรู้.

ฉวี นาคสินธุ์ (2525). การทดลองสอนเรื่องความรักชาติแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญา

แตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา

จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัยวัฒน์ สุทธิวัฒน์. (2557). **การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: บริษัท

วีพรินท์ (1991).

ไชยันต์ สกลศรีประเสริฐ. (2556). “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน”. วารสารจิตวิทยาคลินิก.

44(1). 1-16.

ชูศรี วงศ์รัตนะ (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ: บริษัท สุวานบัณฑิต จำกัด

ชูศรี วงศ์รัตนะ และองอาจ นัยพัฒน์ (2551). **แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติ**

วิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม.** กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสาร

วิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2551) .**การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม**

ในประเทศไทยและต่างประเทศ .กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน .(2551). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย.** กาลิณธุ์:

ประสานการพิมพ์.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2553). “การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA)”.

วารสารการวัดผลการศึกษา .มหาสารคาม.

Online: <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/Manova2.pdf> .

ทิตนา แหมมณี. (2556). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย.** กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย .**กรุงเทพฯ :

- ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน Confirmatory Factor Analysis – CFA”. **วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร** .2(1): 71.
- นิติภูมิ นวรัตน์. (2549). **คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2521). **สถิติการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2545). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ :คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลี้ยง มุมทอง .(2554). **การพัฒนาหลักสูตร** .กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกฤติยา ทักษิณ และพัชรวลัย มีทรัพย์. (2559). “การพัฒนาแบบวัดความเป็นไทยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม** .10(2): 194-212.
- ประณต คำฉิม. (2549) **จิตวิทยาวัยรุ่น** .กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มิลินทรา ยินดีสุข. (2547). **รูปแบบกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติสำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2531). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรฤทัย มุมทอง. (2558). **แนวทางการส่งเสริมความรักชาติของนักเรียนโดยใช้การวิจัยหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ มุทะสินธุ์. (2556). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหารหญิงของศูนย์การกำลังสำรอง”. **วารสารการตลาด และการสื่อสาร**. 1(2): 222.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2556). **การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation)**. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. **หลักการในการส่งเสริมพัฒนาวัยรุ่น**. Online:

http://www.smartteen.net/main/index.php?mode=maincontent&group=90&id=988&date_start=&date_end=.

สมพร หลิมเจริญ. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับ**

นักเรียนช่วงชั้นที่ 2. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนา

หลักสูตร .กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2560).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2579.

Online: http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

(2551). **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์**

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ฉบับใช้ในโรงเรียน

โครงการนำร่อง การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สาโรช บัวศรี. (2525). “ปรัชญาการศึกษาไทยในรอบ 200 ปี”. **วารสารการศึกษาแห่งชาติ**.

16(62): 10.

สุจินดา สวัสดิ์. (2555). **ศึกษาความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร**

โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การกำลังสำรอง. ปรินซ์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

(การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุชาดา พลาชัยภิมย์ศิลป์. (มปป.) “แนวโน้มการใช้โมบายแอปพลิเคชัน”. **Executive Journal**. Online:

https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw018.pdf.

สุภมาศ อังคุโชติ (2554). **สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์:**

เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ :บริษัทเจริญดีมั่นคงการพิมพ์ .

สุรางค์ ไคว์ตระกูล .(2559) .**จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี ชัดแท้ .(2547). “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน”. **วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา**

มหาวิทยาลัยบูรพา .2(1): 15-55.

อุสา สุทธิสาคร .(2559). **จิตวิทยาวัยรุ่น** .กรุงเทพฯ: หจก.สามลดา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC)
จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก	หมายเลขข้อ ฉบับทดลองใช้
			1	2	3	4	5				
B	B1	5	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	3
		8	1	-1	1	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	5
		9	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	6
		11	0	-1	1	1	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก
		14	0	1	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	10
	B2	1	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	1
		2	0	-1	1	1	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก
		4	1	-1	0	-1	1	0	0	คัดออก	คัดออก
		12	1	-1	1	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	8
		13	1	1	0	0	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	9
	B3	3	1	1	1	-1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	2
		6	0	-1	1	1	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก
		7	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	4
		10	0	1	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	7
		15	0	-1	1	1	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก

ผลพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC)

จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก	หมายเลขข้อ ฉบับทดลองใช้
			1	2	3	4	5				
C	C1	16	1	1	1	-1	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	11
		22	1	1	1	-1	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	16
		24	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกรับ	18
		25	1	1	0	0	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	19
		30	1	1	1	-1	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	23
	C2	18	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกรับ	13
		19	0	1	1	-1	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก
		23	0	1	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกรับ	17
		27	1	0	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	20
		28	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกรับ	21
	C3	17	1	1	1	-1	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	12
		20	1	1	1	-1	1	3	0.6	คัดเลือกรับ	14
		21	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกรับ	15
		26	1	1	0	0	1	3	0.6	คัดออก	คัดออก
		29	0	1	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกรับ	22

ผลพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC)

จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก	หมายเลขข้อ ฉบับทดลองใช้
			1	2	3	4	5				
S	S1	31	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	24
		33	0	1	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	26
		36	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	29
		38	1	-1	1	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	31
		42	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	35
	S2	32	0	1	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	25
		35	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	28
		37	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	30
		41	0	1	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	34
		43	0	0	0	0	1	1	0.2	คัดออก	คัดออก
	S3	34	0	1	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	27
		39	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	32
		40	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	33
		44	0	1	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	36
		45	0	1	1	0	-1	1	0.2	คัดออก	คัดออก

ผลพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC)

จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก	หมายเลขข้อ ฉบับทดลองใช้
			1	2	3	4	5				
CI	CI1	54	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	42
		56	1	0	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	44
		57	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	45
		58	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้	46
		59	0	-1	0	-1	1	0	0	คัดออก	คัดออก
	CI2	46	1	-1	1	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	37
		47	0	-1	0	1	1	1	0.2	คัดออก	คัดออก
		49	-1	1	0	1	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก
		51	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	39
		52	1	0	1	0	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	41
	CI3	50	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	38
		48	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้	40
		53	0	-1	1	0	1	1	0.2	คัดออก	คัดออก
		55	1	0	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้	43
		60	0	1	0	0	1	2	0.4	คัดออก	คัดออก

ผลวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (α)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	หมายเลขข้อ ฉบับทดลองใช้	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	ผลการ คัดเลือก
B	B1	3	.546	.951	คัดเลือกไว้
		5	.588	.951	คัดเลือกไว้
		6	.438	.951	คัดเลือกไว้
		10	.543	.951	คัดเลือกไว้
	B2	1	.549	.951	คัดเลือกไว้
		8	.585	.951	คัดเลือกไว้
		9	.575	.951	คัดเลือกไว้
	B3	2	.568	.951	คัดเลือกไว้
		4	.659	.950	คัดเลือกไว้
		7	.662	.950	คัดเลือกไว้
C	C1	11	.483	.951	คัดเลือกไว้
		16	.550	.951	คัดเลือกไว้
		18	.584	.951	คัดเลือกไว้
		19	.645	.950	คัดเลือกไว้
		23	.499	.951	คัดเลือกไว้
	C2	13	.232	.952	คัดเลือกไว้
		17	.616	.950	คัดเลือกไว้
		20	.585	.951	คัดเลือกไว้
		21	.414	.952	คัดเลือกไว้
	C3	12	.229	.953	คัดเลือกไว้
		14	.522	.951	คัดเลือกไว้
		15	.617	.950	คัดเลือกไว้
		22	.669	.950	คัดเลือกไว้

ผลวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (α) (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	หมายเลขข้อ ฉบับทดลองใช้	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	ผลการ คัดเลือก
S	S1	24	.610	.950	คัดเลือกไว้
		26	.643	.950	คัดเลือกไว้
		29	.348	.952	คัดเลือกไว้
		31	.525	.951	คัดเลือกไว้
		35	.644	.950	คัดเลือกไว้
	S2	25	.671	.950	คัดเลือกไว้
		28	.518	.951	คัดเลือกไว้
		30	.612	.951	คัดเลือกไว้
		34	.501	.951	คัดเลือกไว้
	S3	27	.613	.950	คัดเลือกไว้
		32	.554	.951	คัดเลือกไว้
		33	.574	.951	คัดเลือกไว้
		36	.590	.951	คัดเลือกไว้
CI	CI1	42	.453	.951	คัดเลือกไว้
		44	.574	.951	คัดเลือกไว้
		45	.518	.951	คัดเลือกไว้
		46	.635	.950	คัดเลือกไว้
	CI2	37	.601	.951	คัดเลือกไว้
		39	.430	.951	คัดเลือกไว้
		41	.399	.952	คัดเลือกไว้
	CI3	38	.501	.951	คัดเลือกไว้
		40	.447	.951	คัดเลือกไว้
		43	.524	.951	คัดเลือกไว้

ผลการประเมินแผนการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญรายบุคคล

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	SD	ระดับ คุณภาพ
	1	2	3			
ด้านความเหมาะสม						
1. รูปแบบของการฝึกสอนมีความเหมาะสม กับการเสริมสร้างความรักชาติ	3	4	3	3.333	0.577	ปานกลาง
2. เนื้อหาของการฝึกสอนมีความเหมาะสม กับนักศึกษา	4	4	3	3.667	0.577	ปานกลาง
3. ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละครั้งมีความ เหมาะสม	3	3	4	3.333	0.577	ปานกลาง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะสมกับ การฝึกสอน	4	3	4	3.667	0.577	ปานกลาง
5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เหมาะสม	4	4	4	4.000	0.000	ปานกลาง
6. วิธีการประเมินผลเหมาะสมกับการ ดำเนินการฝึกสอน	3	3	4	3.333	0.577	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวมด้านความเหมาะสม	3.500	3.500	3.667	3.556	0.511	ปานกลาง
ด้านความเป็นไปได้						ปานกลาง
7. สามารถนำแผนการฝึกสอนไปใช้ได้จริง	4	4	4	4.000	0.000	ปานกลาง
8. ขั้นตอนการฝึกสอนชัดเจนนำไปใช้ได้จริง	3	4	4	3.667	0.577	ปานกลาง
9. การฝึกสอนสามารถเสริมสร้างความรัก ชาติของนักศึกษาได้	3	4	4	3.667	0.577	ปานกลาง
10. วิธีการประเมินผลสามารถนำไปใช้ได้จริง	4	4	3	3.667	0.577	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวมด้านความเป็นไปได้	3.500	4.000	3.750	3.750	0.452	ปานกลาง

ผลการประเมินแผนการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ
ของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญรายบุคคล (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	SD	ระดับ คุณภาพ
	1	2	3			
ด้านความถูกต้อง ความครอบคลุม						ปานกลาง
11. แผนการฝึกสอนครอบคลุมเนื้อหาความรักชาติทั้ง 4 องค์ประกอบ	4	4	4	4.000	0.000	ปานกลาง
12. การฝึกสอนครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	3	4	4	3.667	0.577	ปานกลาง
13. การประเมินผลชัดเจน และครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	4	3.333	0.577	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวมด้านความถูกต้อง ความครอบคลุม	3.333	3.667	4.000	3.667	0.500	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	3.467	3.700	3.761	3.643	0.457	ปานกลาง

สรุปผลการประเมินหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ ของนักศึกษา
วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านความเหมาะสม			
1. รูปแบบของการฝึกสอนมีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างความรักชาติ	3.333	0.577	ปานกลาง
2. เนื้อหาของการฝึกสอนมีความเหมาะสมกับนักศึกษา	3.667	0.577	ปานกลาง
3. ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละครั้งมีความเหมาะสม	3.333	0.577	ปานกลาง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะสมกับการฝึกสอน	3.667	0.577	ปานกลาง
5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เหมาะสม	4.000	0.000	ปานกลาง
6. วิธีการประเมินผลเหมาะสมกับการดำเนินการฝึกสอน	3.333	0.577	ปานกลาง
รวมด้านความเหมาะสม	3.556	0.511	ปานกลาง
ด้านความเป็นไปได้			
7. สามารถนำแผนการฝึกสอนไปใช้ได้จริง	4.000	0.000	ปานกลาง
8. ขั้นตอนการฝึกสอนชัดเจนนำไปใช้ได้จริง	3.667	0.577	ปานกลาง
9. การฝึกสอนสามารถเสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาได้	3.667	0.577	ปานกลาง
10. วิธีการประเมินผลสามารถนำไปใช้ได้จริง	3.667	0.577	ปานกลาง
รวมด้านความเป็นไปได้	3.750	0.452	ปานกลาง
ด้านความถูกต้อง ความครอบคลุม			
11. แผนการฝึกสอนครอบคลุมเนื้อหาความรักชาติทั้ง 4 องค์ประกอบ	4.000	0.000	ปานกลาง
12. การฝึกสอนครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	3.667	0.577	ปานกลาง
13. การประเมินผลชัดเจน และครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	3.333	0.577	ปานกลาง
รวมด้านความถูกต้อง ความครอบคลุม	3.667	0.500	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.643	0.457	ปานกลาง

ภาคผนวก ข

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 35
 Minimum Fit Function Chi-Square = 46.957 (P = 0.0853)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 46.674
 (P = 0.0897)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 11.674
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 33.579)

Minimum Fit Function Value = 0.0507
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0126
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0363)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0190
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0322)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.143
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.131 ; 0.167)
 ECVI for Saturated Model = 0.168
 ECVI for Independence Model = 15.394

Chi-Square for Independence Model with
 66 Degrees of Freedom = 14230.808
 Independence AIC = 14254.808
 Model AIC = 132.674
 Saturated AIC = 156.000
 Independence CAIC = 14324.791
 Model CAIC = 383.448
 Saturated CAIC = 610.892

Normed Fit Index (NFI) = 0.997
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.998
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.529
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.999
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.999
 Relative Fit Index (RFI) = 0.994

Critical N (CN) = 1131.805

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00663
 Standardized RMR = 0.0188
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.992
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.981
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.445

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์

1. การตรวจสอบความแตกต่างของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของแต่ละกลุ่มความรักชาติ ด้วยการทดสอบ Box's M Test

$$H_0: S_{Med} = S_{Hi} \quad (\text{ไม่ละเมิด}) \quad H_1: S_{Med} \neq S_{Hi} \quad (\text{ละเมิด})$$

มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้ Box's M = 740.641, df1 = 120, df2 = 27004.380, p = .000

สรุปได้ว่า เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของแต่ละกลุ่มความรักชาติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การตรวจสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติในแต่ละช่วงเวลาในการวัดของกลุ่มความรักชาติ ด้วยการทดสอบ Levene's Test

$$H_0: S_{Med}^2 = S_{Hi}^2 \quad (\text{ไม่ละเมิด}) \quad H_0: S_{Med}^2 \neq S_{Hi}^2 \quad (\text{ละเมิด})$$

มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

Pretest_{PAT}: F = .049, p = .824; Posttest_{PAT}: F = 20.001, p = .000; Follow_{PAT}: F = 13.085, p = .000

Pretest_B: F = 1.581, p = .211; Posttest_B: F = .057, p = .812; Follow_B: F = 5.046, p = .026

Pretest_C: F = .665, p = .416; Posttest_C: F = 13.070, p = .000; Follow_C: F = 13.529, p = .000

Pretest_S: F = .556, p = .457; Posttest_S: F = 13.011, p = .000; Follow_S: F = 18.850, p = .000

Pretest_{CI}: F = 2.839, p = .095; Posttest_{CI}: F = 3.527, p = .063; Follow_{CI}: F = 4.905, p = .029

สรุปได้ว่า ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ (Patriotism: PAT) ก่อนการฝึก (Pretest) ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่หลังการฝึก (Posttest) และระยะติดตาม (Follow) ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านหรือองค์ประกอบ พบว่า ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism: B) ก่อนการฝึก (Pretest) และหลังการฝึก (Posttest) ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนระยะติดตาม (Follow) ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหลของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism: C) ก่อนการฝึก (Pretest) ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่หลังการฝึก (Posttest) และระยะติดตาม (Follow) ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism: S) ก่อนการฝึก (Pretest) ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่หลังการฝึก (Posttest) และระยะติดตาม (Follow) ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism: CI) ก่อนการฝึก (Pretest) และหลังการฝึก (Posttest) ของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระยะติดตาม (Follow) ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองของกลุ่มรักชาติปานกลางและกลุ่มรักชาติสูงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

		$H_0: S^2_{Med} = S^2_{Hi}$ (ไม่ละเมิด)	$H_0: S^2_{Med} \neq S^2_{Hi}$ (ละเมิด)
PAT	Pretest	√	
	Posttest		√
	Follow		√
B	Pretest		√
	Posttest		√
	Follow	√	
C	Pretest		√
	Posttest	√	
	Follow	√	

		$H_0: S_{Med}^2 = S_{Hi}^2$ (ไม่ละเมิด)	$H_0: S_{Med}^2 \neq S_{Hi}^2$ (ละเมิด)
S	Pretest		✓
	Posttest	✓	
	Follow	✓	
CI	Pretest		✓
	Posttest		✓
	Follow	✓	

3. การตรวจสอบความแตกต่างของความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติในแต่ละช่วงเวลาในการวัด ด้วยการทดสอบ Mauchly's Test

$$H_0: S_{Pretest}^2 = S_{Posttest}^2 = S_{Follow}^2 \text{ (ไม่ละเมิด)}$$

$$H_0: S_{Pretest}^2 \neq S_{Posttest}^2 \neq S_{Follow}^2 \text{ อย่างน้อย 1 คู่ (ละเมิด)}$$

มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

PAT: Mauchly's W = .889, Approx. Chi-Square = 14.084, df = 2, p = .001

B: Mauchly's W = .974, Approx. Chi-Square = 3.148, df = 2, p = .207

C: Mauchly's W = .995, Approx. Chi-Square = .614, df = 2, p = .736

S: Mauchly's W = .924, Approx. Chi-Square = 9.420, df = 2, p = .009

CI: Mauchly's W = .978, Approx. Chi-Square = 2.723, df = 2, p = .256

สรุปได้ว่า ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ (Patriotism: PAT) ในแต่ละช่วงเวลาการวัดซ้ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านหรือองค์ประกอบ พบว่า ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism: B) ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ (Constructive patriotism: C) และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง (Civic patriotism: CI) ในแต่ละช่วงเวลาการวัดซ้ำมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic patriotism: S) ในแต่ละช่วงเวลาการวัดซ้ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ พบว่า มีการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นที่ว่า 1) เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของแต่ละกลุ่มความรักชาติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติในแต่ละช่วงเวลาในการวัดของกลุ่มความรักชาติบางตัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น เมื่อทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความรักชาติและช่วงเวลาในการวัดผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการทดสอบของ Pillai's Trace เนื่องจาก Pillai's Trace จะมีความแกร่ง (Robustness) มากกว่าวิธีการทดสอบอื่นๆ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2551)

ส่วนข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดซ้ำ พบว่า มีการละเมิดในบางตัวแปร ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยความรักชาติ และคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ ที่ว่าความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติ และคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงสัญลักษณ์ในแต่ละช่วงเวลาในการวัดแตกต่างกัน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 (type I error) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการทดสอบของ Greenhouse-Geisser แต่สำหรับคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงลงใจ ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมือง ไม่ละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดซ้ำ กล่าวคือ ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความรักชาติเชิงลงใจ ความรักชาติเชิงสร้างสรรค์ และความรักชาติเชิงหน้าที่พลเมืองในแต่ละช่วงเวลาในการวัดไม่แตกต่างกัน (Sphericity) จึงจะเลือกใช้วิธีการทดสอบของ Sphericity Assumed

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบวัดความรักชาติ

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเทศไทย สำหรับนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของท่านที่มีต่อประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว
ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ ซึ่งมีทั้งหมด 46 ข้อ
3. ขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วตอบให้ตรงกับระดับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือ เพียงช่องเดียว ของแต่ละข้อ โดยพิจารณาดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด	(81%-100%)
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษามาก	(61%-80%)
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษากว่าปานกลาง	(41%-60%)
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษาน้อย	(21%-40%)
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงหรือสอดคล้องกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักศึกษาน้อยที่สุด	(0%-20%)

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ระดับความรู้สึก / ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(0)	ฉันภูมิใจที่ครอบครัวของฉันตั้งถิ่นฐานและได้อาศัยอยู่ในประเทศไทย		... √ ...			
(00)	ฉันประทับใจประเทศไทยที่บ้านในวันสำคัญของชาติ				... √ ...	

คำอธิบาย

จากตัวอย่าง (0) แสดงว่านักเรียนรู้สึกภูมิใจที่ครอบครัวของนักเรียนตั้งถิ่นฐานและได้อาศัยอยู่ในประเทศไทยในระดับมาก

จากตัวอย่าง (00) แสดงว่านักเรียนประทับใจประเทศไทยที่บ้านในวันสำคัญของชาติในระดับน้อย

4. กรุณาตอบข้อคำถามทุกข้อให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด สำหรับการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาจะไม่มีผลกระทบต่อนักศึกษา และผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บคำตอบของนักศึกษาไว้เป็นความลับ

ขอขอบคุณนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ เมื่ออ่านข้อความแล้ว

กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง [] ตามความเป็นจริง

1. ชื่อโรงเรียน / วิทยาลัย

.....

2. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของท่านที่มีต่อประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติ ความรู้สึก

หรือความคิดเห็นของนักศึกษาในระดับใด

แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ระดับความรู้สึก / ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ฉันรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดของฉัน					
2	ฉันคิดว่าประเทศไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างน่าภาคภูมิใจในปัจจุบัน เพราะเรามีบรรพบุรุษที่มีความกล้าหาญเสียสละในการปกป้องและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และสังคมมาโดยตลอด เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ชาวบ้านบางระจัน					
3	ฉันชมภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทย เพราะรู้สึกสำนึกในบุญคุณบรรพบุรุษไทย เช่น ตำนานสมเด็จพระนเรศวร สุริโยไท บางระจัน					
4	ฉันคิดว่าฉันไม่ควรกล่าวถึงประเทศไทยในทางเสื่อมเสีย					
5	ฉันเชียร์ทีมชาติไทยในการแข่งขันต่างๆ เช่น การแข่งกีฬา การประกวดนางงาม หรือการประกวดแข่งขันอื่นๆ					
6	ฉันชมพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย เช่น นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร ด้วยความภาคภูมิใจ					
7	ฉันคิดว่าฉันและลูกหลานของฉันจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อไป แม้ว่าจะมีโอกาสย้ายไปอยู่ประเทศที่เจริญกว่าก็ตาม					
8	ฉันภูมิใจที่ประเทศไทยสามารถรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ระดับความรู้สึก / ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	ฉันเห็นคุณค่าของเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทย เช่น การประกาศอิสรภาพและการทำยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวร					
10	ฉันศึกษาประวัติศาสตร์ไทยเพิ่มเติมจากที่ครูสอนในห้องเรียน เช่น คลิปวิดีโอ เพลง วรรณกรรม หรือสอบถามจากผู้รู้					
11	ฉันติดตามข่าวเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทย เพราะฉันรักและปรารถนาดีต่อชาติ					
12	ฉันคิดว่าฉันควรมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนนโยบายที่ส่งผลเสียต่อประเทศ					
13	ฉันรู้สึกยินดีที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี					
14	ฉันคิดว่าฉันกล้าแสดงความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อประเทศ แม้ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นอาจจะแตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ก็ตาม					
15	ฉันคิดว่าฉันควรเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่างๆ					
16	ฉันไม่ซื้อสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น แผ่นซีดีเพลงหรือภาพยนตร์ กระเป๋า รองเท้า เพราะต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น					
17	ฉันรู้สึกชื่นชมการทำงานของหน่วยงานที่ช่วยสงวนรักษาสমบัติของชาติ ไม่ให้สูญหาย เพื่อเป็นมรดกสืบทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป					
18	ถ้าฉันมีโอกาสไปเที่ยวแหล่งธรรมชาติ เช่น ทะเล อุทยานแห่งชาติ ฉันจะรักษาแหล่งธรรมชาติให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือดีขึ้น เช่น ไม่ทำลายปะการัง ช่วยเก็บขยะที่ถูกทิ้งในที่ห้ามทิ้ง					

ตัวอย่างแผนการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

กิจกรรมครั้งที่ 3 คิดดีจึงมีสุข

องค์ประกอบ ความรักชาติเชิงหลงใหล (Blind patriotism)

เวลา 60 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศได้ (ตัวชี้วัดที่ 3 การคิดในแง่บวก)
2. บอกการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศได้ (ตัวชี้วัดที่ 2 ความรักและห่วง

แทน)

สาระการเรียนรู้

- ความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ ดังคำกล่าว “ตัวเป็นนาย กายเป็นบ่าว” เมื่อคิดดี สิ่งที่ทำก็เป็นเรื่องดี และเมื่อคิดบวก การกระทำก็เป็นบวกตามไปด้วย ในชีวิตคนเราย่อมมีทั้งเรื่องที่ดีและไม่ดี คนที่มีมุมมองชีวิตในแง่บวก จะพยายามหาคำตอบหรือหาเหตุผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอและคิดแก้ปัญหา ซึ่งต่างจากคนที่ชอบมองทุกเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นปัญหา และนอกจากไม่หาแนวทางแก้ไขแล้วยังโทษสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูฝึกบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมให้นักศึกษาทราบ
- 1.2 ให้นักศึกษาดูภาพ และตอบว่าเห็นภาพอะไร โดยครูฝึกให้ดูภาพ 2 ครั้ง ในมุมมองที่แตกต่างกัน

1) ภาพที่ 1 กระดาษ

มุมมองที่ 1

มุมมองที่ 2

ที่มา: <http://board.postjung.com/862128>

1.3 ครูฝึกเฉลย มุมมองที่ 1 เห็นเป็นภาพหน้าอกของหญิงสาว มุมมองที่ 2 เห็นเป็นภาพกระดาด

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาผู้เรียน (ขั้นสอน)

2.1 ครูฝึกอธิบายการมองเห็นภาพที่แตกต่างกันต่อ

- ภาพเดียวกัน แต่คนเรามองเห็นเป็นคนละภาพ เนื่องจากมุมมองที่เห็น หรือ ผู้พบเห็นเลือกที่จะมองในมุมใด เช่นเดียวกับความคิดของแต่ละคน บางคนเลือกที่จะมองและ คิดในแง่บวก แต่บางคนเลือกที่จะมองในแง่ลบ

2.2 ครูฝึกให้นักศึกษาดูคลิปการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทย (ช่วง 25 วินาทีแรก)

2.3 ให้นักศึกษาสรุปใจความในคลิป ลงในใบงานที่ 3.1

- คนไทยแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทย ดังนี้

- 1) ประเทศไทยอากาศร้อน
- 2) คนไทยไร้ระเบียบ
- 3) คนไทยขี้โกง
- 4) การจราจรในประเทศไทยติดขัด
- 5) ประเทศไทยมีมลพิษเยอะ

2.4 ครูฝึกถามกระตุ้นให้นักศึกษาคิดตาม และตอบคำถามในใบงานที่ 3.1 ดังนี้

1) การแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยในคลิป มีลักษณะอย่างไร และมีประโยชน์หรือไม่

2) นักศึกษารู้สึกอย่างไรต่อการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศ
ไทยในคลิป

3) นักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่กับการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น
ต่อประเทศไทยในคลิป และแสดงเหตุผลประกอบ

2.5 ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามคำตอบในข้อ 4 ใบงานที่ 3.1 ร่วมกับสรุปเหตุผล
และนำเสนอเหตุผลของกลุ่มตนเอง (ทำที่ละข้อ ดังนั้นจะเปลี่ยนกลุ่ม 5 ครั้ง ตามจำนวนคำตอบ
ในข้อ 4)

2.6 ให้นักศึกษาดูคลิปต่อจนจบ

2.7 ให้นักศึกษาพิจารณาเหตุผลของกลุ่มที่คิดแตกต่างจากกลุ่มของตนเอง และ
ตอบคำถามข้อ 4 อีกครั้ง แต่ทำลงในข้อ 5

2.8 ถ้านักศึกษาสามารถพูดกับคนที่แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศ
ไทยในคลิปได้ นักศึกษาจะบอกอะไร (ใบงานที่ 3.1)

2.9 ให้นักศึกษาบอกการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศ (ใบงานที่ 3.1)

ขั้นที่ 3 ขั้นรวบยอด (ขั้นสรุป)

3.1 ครูฝึกสรุปกิจกรรมกับนักศึกษาวิชาทหาร ในเรื่องการคิดดีจึงมีสุข

- “เราเป็นคนที่ยิ่งใหญ่ เพราะสิ่งที่เราให้ ไม่ใช่สิ่งที่เรารับ” อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์
(Albert Einstein) นักฟิสิกส์ทฤษฎีและอัจฉริยะของโลกได้กล่าวไว้ ซึ่งเป็นมุมมองชีวิตกับการคิด
บวก ที่ทำให้คนเรามีต้นทุนในการดำเนินชีวิตสูงขึ้น เพราะคนที่มีต้นทุนทางความคิดจะมองกว้างและ
มองไกล คิดถึงผลได้ผลเสียควบคู่กันไปเสมอ ซึ่งต่างจากคนทั่วๆ ไปที่มักจะคิดถึงผลได้เพียงอย่างเดียว
เมื่อคิดดีก็จะทำให้จิตใจดี เมื่อจิตใจดีการกระทำก็ย่อมดีตามไปด้วย “คิดดี ทำดี ผลลัพธ์ดี” และถ้า
เราคิดดีต่อประเทศ ประเทศก็จะดีด้วยเช่นกัน

(ที่มา: <http://www.prazang.com/web/blog/post/มุมมองชีวิตคิดดี ทำดี ผลลัพธ์ดี>)

3.2 ให้นักศึกษาทำแบบประเมินความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 คิดดีจึงมีสุข

สื่อประกอบการทำกิจกรรม

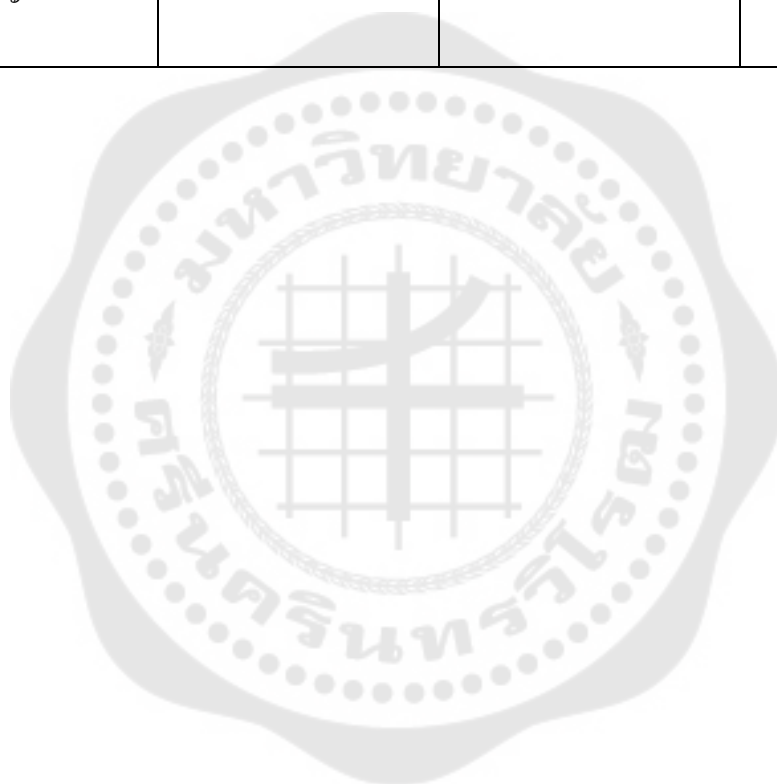
ใบงานที่ 3.1 มองอย่างไร

คลิปการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทย

แบบประเมินความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 คิดดีจึงมีสุข

การประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศได้ 2. บอกการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศได้	- ประเมินผลการทำงานที่ 3.1	- ใบงานที่ 3.1 มองอย่างใส่ใจ	- นักศึกษาสามารถทำใบงานที่ 3.1 ได้

ชื่อ-นามสกุล ห้อง เลขที่

ใบงานที่ 3.1 มองอย่างใส่ใจ

คำชี้แจง

ให้นักศึกษาดูคลิปการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยและตอบคำถามต่อไปนี้

1. คนไทยแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยด้านใดบ้าง ดังนี้

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

2. การแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยในคลิป มีลักษณะอย่างไร และมีประโยชน์หรือไม่

.....

3. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในข้อ 1 อย่างมีประโยชน์ต่อประเทศไทย

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

4. นักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่กับการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยในคลิป

และแสดงเหตุผลประกอบ

เห็นด้วยในประเด็น (เลือกคำตอบจากข้อ 1)

ไม่เห็นด้วยในประเด็น (เลือกคำตอบจากข้อ 1)

1.

1.

เหตุผล

เหตุผล

2.

2.

เหตุผล

เหตุผล

3.

3.

เหตุผล

เหตุผล

4.

4.

เหตุผล

เหตุผล

5.

5.

เหตุผล

เหตุผล

5. หลังจากพิจารณาเหตุผลของเพื่อนที่มีความคิดเห็นต่างไปจากเราแล้ว นักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่

กับการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยในคลิป และแสดงเหตุผลประกอบ

เห็นด้วยในประเด็น (เลือกคำตอบจากข้อ 1)

ไม่เห็นด้วยในประเด็น (เลือกคำตอบจากข้อ 1)

1.

1.

เหตุผล

เหตุผล

2.

2.

เหตุผล

เหตุผล

3.

3.

เหตุผล

เหตุผล

4.

4.

เหตุผล

เหตุผล

5.

5.

เหตุผล

เหตุผล

6. ถ้านักศึกษาสามารถพูดกับคนที่แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อประเทศไทยในคลิปได้
นักศึกษาก็คงจะบอกว่าอะไร

.....

7. ให้นักศึกษาบอกการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทั้ง 5 ข้อ

1. วิธีการแก้ปัญหาประเทศไทยอากาศร้อน

.....

2. วิธีการแก้ปัญหาคอนกรีตไทยไร้ระเบียบ

.....

3. วิธีการแก้ปัญหาคอนกรีตไทยชี้โกง

.....

4. วิธีการแก้ปัญหาคาราญกรในประเทศไทยติดขัด

.....

5. วิธีการแก้ปัญหามลพิษในประเทศไทยมีมลพิษเยอะ

.....

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความรักชาติ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทราวีวัฒน์ อาจารย์ประจำสถาบันพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร บัวทอง อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. อาจารย์ ดร.เกียรติยศ กุลเดชชัยชาญ อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.สุมาลี มีสกุล ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวิเศษไชยชาญ (ตันติวิทยานูมิ)
จังหวัดอ่างทอง
5. นายชาติชาย ศรีสมุทร หัวหน้าฝ่ายการศึกษา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแผนการฝึกในหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทราวีวัฒน์ อาจารย์ประจำสถาบันพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นางสาวพัชดาพรรณ อุดมเพชร นักวิชาการ ฝ่ายการศึกษา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร
3. นายชาติชาย ศรีสมุทร หัวหน้าฝ่ายการศึกษา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล
กรุงเทพมหานคร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ชลิตาสรณ์ ชญาภาภุริดา
วัน เดือน ปี เกิด	15 ธันวาคม 2521
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2544 การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาคณิตศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2550 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาสถิติประยุกต์ จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. 2562 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	33/16 หมู่ 6 ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000